Kurjer Poranny 4 II 1937, nr 35.

Zgon prof. ks. Józefa Bromskiego

W Warszawie zmarł ś. p. ks. dr Józef Bromski, dr fil., profesor nadzwyczajny języków semickich wydz. teologii katolickiej.

Ur. w r. 1872 w Wieruszowie (woj. łódzkie) ś. p. ks. Bromski otrzymał doktorat filozofii na uniwersytecie lwowskim. W r. 1921 zostaje docentem, a następnie profesorem języków semickich w uniw. warszawskim.

Ś. p. prof. ks. Bromski ogłosił m. in. następujące prace: „Kultura Chaldei" (1924), „Literatura assyro - babilońska" (1929), „Historia starożytnej zachodniej Azji" i in.

Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. zmarłego odbędzie się w czwartek dnia 4 lutego b. r. o godz. 11 w kościele św. Karola Boromeusza na Powązkach, po czym nastąpi złożenie zwłok do grobu rodzinnego.

Z powodu pogrzebu ś. p. prof. Bromskiego J. M. rektor U. J. P. prof. Antoniewicz zarządził zawieszenie wykładów i ćwiczeń na uniwersytecie w dniu 4 b. m. w godzinach 10 — 12.

ENUMA ELIŠ

CZYLI

OPOWIEŚĆ BABILOŃSKA O POWSTANIU ŚWIATA

OPRACOWAŁ

Ks. dr. JÓZEF BROMSKI

Z zasiłku Kasy im. Mianowskiego.

WARSZAWA

1925

WSTĘP.

Babilońską opowieść epiczną o początku świata nazywamy Enuma eliš z racji pierwszych wyrazów jej tekstu. Tę nazwę nadali zresztą opowieści sami Asyryjczycy, jak o tem świadczą wzmianki, umieszczone w dopiskach (kolofonach) na tablicach Enuma eliš I-ej, II, IV, V i VII-ej.

Enuma eliš składa się z 7 tablic czyli ksiąg.

Pierwsze teksty opowieści znaleziono w Niniwie w bibljotece Ašurbanipala, dla której były sporządzone z rozkazu tego wielkiego króla, jako kopje przechowywanej Enuma eliš w południowych księgozbiorach państwa przy świątyniach, chociaż II tablica, zdaje się, była skopjowana w m. Ašur, gdzie nawet niedawno znaleziono sporo fragmentów tej opowieści.

Na myśl, że teksty zawierają treść dotyczącą opowieści o stworzeniu świata, wpadł pierwszy H. C. Rawlinson już w r. 1865.

Publikację jednak znalezionych tekstów rozpoczął i w Transactions of the Society of Bibl. Archeol. vol. IV, ogłosił najsampierw Jerzy Smith pod tytułem The Chaldean Genesis w r. 1875. Publikacja znalazła dobre przyjęcie, skoro autor ponawiał ją jeszcze cztery razy, oczywiście za każdym razem w miarę możności dodając nowe fragmenty. Ostatnie wydanie przypada na r. 1876.

Następnie, w niedługich odstępach czasu, zaczęły się ukazywać nowe edycje Enuma eliš, opracowane przez innych asyrjologów, a uzupełniane w miarę możności fragmentami, znalezionemi z czasem w innych miejscowościach krainy Porzecza Tygrysu i Eufratesu.

Z tych wydawnictw najważniejsze podajemy poniżej:

Sayce, Records of the Past, t. I, 122—151. Rok 1888. Autor podał po raz pierwszy świeżo odnalezioną IV księgę.

Gunkel, Schöpfung und Chaos. Rok 1895.

Delitzsch, Das Babylonische Weltschöpfungsepos (Abhandlungen der Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaft). Rok 1896.

Jensen, Die Kosmologie der Babylonier. Rok 1890. Mythen und Epen, 1—39. Rok 1900.

King The Seven Tablets of Creation, Rok 1902.

Praca L. W. Kinga zasługuje na szczególniejszą uwagę, gdyż autor podał w niej prócz znanych tekstów także wszystkie nowe teksty, dotyczące Opowieści, nigdzie nie publikowane przedtem, a dostarczone do Muzeum Brytyjskiego po r. 1876.

Die Keilinschriften und das Alte Testament E. Schrader.

H. Zimmern i H. Winckler w Keilinschriften und das Alte Testament E. Schradera. Rok 1903.

Jeremias, Das Alte Testament im Lichte des Alten Orients. Rok 1904, 1906.

Dhorme w Choix de Textes religieux. Rok 1907. Jest to praca wartościowa, oparta na studjach językoznawczych i religijnych.

Ungnad w Texte und Bilder (Gressmann) 1—25. Rok 1909.

Deimel, Enuma eliš sive epos babyloniacum de creatione mundi. Rok 1912. Autor podał w niej prócz tekstu także słownik.

R. W. Rogers w Cuneiform Parallels of the old Testament 1—44. Rok. 1912.

H. Winckler w Keilinschriftliches Textbuch zum Alten Testament. 94—118. Rok 1909.

Bezold, Schöpfungslegende (kleine Texte f. theol. Verl. hrsg. v. Liezmann Nr. 7).

Rezultaty poszukiwań Niemieckiej Ekspedycji Naukowej, prowadzonych w Ḳalᵉat Šerḳâṭ pod kierunkiem Andrae, dały możność Ebelingowi ogłoszenia najpierw r. 1915—1920 w Keilschrifttexte aus Assur religiösen Inhalts (=KAR), wielu nowych tekstów, złożonych w Muzeum Berlińskiem, a dotyczących Enuma eliš, a następnie w r. 1921 wydania pełnego tekstu z warjantami w Altorientalische Texte und Untersuchungen, t. II, część 4. (Meissner), pod tytułem Das Babylonische Weltschöpfungslied.

H. Zimmern umieścił w Orientalische Studien — Fritz Hommel zum sechzigsten Geburtstag gewidmet, r. 1917, pod tyt. Marduks (Ellils, Aššurs) Geburt im babylonischen Weltschöpfungsepos, 213—225, znakomity artykuł, w którym stwierdza, że Enuma eliš jest pochodzenia babilońskiego, a że Asyryjczycy w swem wydaniu tylko zastąpili osobę Marduka babilońskiego postacią swego narodowego boga Ašur.

Luckenbill w American Journal of Semitic Languages, t. XXXVIII, 12—31, podał tłumaczenie I i VI tablic, to jest tych części Enuma eliš, które uległy rekonstrukcji skutkiem znalezienia nowych tekstów w Ḳalᵉat Šerḳâṭ.

Ungnad w Die Religion der Babylonier und Assyrer, str. 25—52 zamieścił pełny tekst poematu Enuma eliš. Rok 1921. Praca ta jest bez naukowego znaczenia.

Langdon, The Babylonian Epic of Creation. Rok 1923. Jestto najlepsza praca ze znanych dotychczas opracowań Enuma eliš.

Z polskich wydawnictw są znane:

J. Ad. Święcicki, Historja literatury Babilońsko-asyryjskiej, str. 62—74. Rok 1901.

Ant. Lange, 1) Enuma eliš w „Eposie Babilońskim",

str. 17—35. Rok 1909. 2) Enuma eliš w „Dywanie Wschodnim" 41—51. Rok MCMXXI.

Wydawnictwa polskie mają znaczenie tylko popularno-naukowe bądź poetyckie.

Tekst klinowy Enuma eliš został ogłoszony w: a) Cuneiform Texts XIII. Londyn 1901; b) King, The seven tablets of Creation II pl. I—XIII i niektóre fragmenty w I, 183, 185; c) Deimel, Enuma eliš. Rok 1912. d) Keilschrifttexte aus Assur rel. Inhalts (KAR.).

Oczywiście tekst klinowy nie składa się z tabliczek całych, dobrze zachowanych, o opowiadaniu ciągłem, przeciwnie, poza niewieloma tabliczkami, które względnie dobrze się przechowały, są to przeważnie ułamki, które starannie trzeba badać i misternie układać, żeby módz z nich skonstruować całość.

Oto szereg znanych miejscowości w krainie Międzyrzecza Tygrysu i Eufratesu, w których były przechowywane prawdopodobnie teksty Enuma eliš, jak wnioskować o tem można na podstawie uwag, znalezionych w napisach KAR № 15, 16, 70, 144, 150 i innych: Niniwa, Ašur, Babilon (É-sagila), Borsippa (É-zida), Sippar, Agade (Der?), Nippur, „kraj Akkad".

Publikacje tekstów Enuma eliš ustaliły następujące fakty, już dziś zdaje się, niewątpliwe, że:

1) Enuma eliš było opowieścią wielce cenioną zarówno w Asyrji i Babilonji;

2) Enuma eliš mimo swego języka z okresu XII—VII w. przed J. Chr., i pomimo że jego fragmenty w przeważnej części były znalezione w Asyrji, jest jednakże pochodzenia babilońskiego z É-sagila, z czasów I dynastji babilońskiej;

3) Enuma eliš asyryjskie różniło się od Enuma eliš babilońskiego tem, że w asyryjskiej edycji bohaterem opowieści był Ašur(Anšar), wstawiony do opowieści na miejsce boga babilońskiego Marduka, choć na niektórych tabliczkach asyryjskich z Niniwy, snadź bez zmiany

skopjowanych z wydania babilońskiego, w opowieści figuruje bohater Marduk.

Na potwierdzenie tezy o pochodzeniu babilońskiem Enuma eliš niema wprawdzie żadnego dokumentu pisanego, nie spotyka się również żadnej aluzji nawet do istnienia takiego utworu w literaturze babilońskiej I dynastji, ale są zato dowody pośrednie, które wskazują, że powyższa hipoteza, zdaje się, jest trafna. Jakież to są dowody?

Istnieją teksty babilońskie, wydane przez F. Thureau-Dangin w Rituels Accadiens, 127—146, które zawierają przepisy rytualne na II, III, IV i V dni jedenastodniowej uroczystości Nowego Roku, Akîtu, obchodzonej w okresie czasu od VI po III stulecie, a może jeszcze później, w ciągu pierwszych dni miesiąca Nisan, z wielką solennością w Babilonie na cześć boga Marduka i jego żony Zarpanitum, przy udziale boga Nabû z Borsippa i wszystkich innych bogów.

Przeglądając te teksty, widzimy, że II-go dnia arcykapłan, przebywając najpierw sam jeden w sanktuarjum Bêla (Marduka), recytował tam hymn, który opiewał zwycięstwo Marduka nad Tiâmat, a potem w obecności kapłanów i psalmistów, zdaje się, tenże arcykapłan na cześć Bêla-Marduka śpiewał hymn, w którym jest mowa o zaklęciach Marduka, rzuconych na Tiâmat, czy na „zbuntowanych bogów";

— że dnia III-go z polecenia arcykapłana artyści sporządzali dwie statuy, potrzebne na VI dzień uroczystości, ze złota i drogich kamieni, nadto dwie statuy z cedru lub tamaryski, wysokości 5 palców, z których jedna trzymała w lewej ręce żmiję, zapewne bašmu z Enuma eliš, a druga skorpiona — zapewne akrab-amêlu. Dwie ostatnie statuy były przechowywane przez następne dni w świątyni boga Sakut, a dopiero VI-go dnia arcykapłan ścinał statuom głowy i rzucał je w płonący ogień;

— że dnia IV arcykapłan na dziedzińcu świątyni boga Marduka, zwrócony twarzą ku północy na $3^1/_2$ godzin przed wschodem słońca, recytował hymn, znany jako „Gwiazda Kanał, Esagila, naśladownictwo (kopja) nieba i ziemi“, w którym „Gwiazda Kanał“, inaczej Dilgan lub Cetus, wschodząca podówczas, podczas wiosennego porównania dnia z nocą, utożsamiona była z Babilonem. Togoż dnia, tylko przed wieczorem, przed Mardukiem, gdy „Korona Anu“ i „Tron Enlila“ [1]) były zasłonięte, zapewne skutkiem ich odmowy walczenia przeciw Tiâmat (III, 53, 54), arcykapłan recytował epos o stworzeniu świata;

— że dnia V arcykapłan w obecności Bêla i Bêlit (Zarpanitum) recytował hymny sumeryjskie, których treść odnosi się do tytułów astralnych boga Marduka.

Przepisy rytualne, dotyczące pozostałych dni uroczystości, nie są znane, z wyjątkiem małego fragmentu z dnia VIII-go. Langdon przypuszcza, że VI-go dnia zbierali się w E-sagila wszyscy bogowie, że VIII-go dnia odbywało się wielkie posiedzenie bogów w Upšukinna, gdzie bogowie wyznaczali losy na cały rok, że X-go dnia ruszał pochód bogów z E-sagila do Akîtu, jako do miejsca ofiar uroczystości Nowego Roku,—a że XI-go dnia składano ofiary bogom, śpiewano hymn, w którym bohaterem opowieści epicznej był Enlil z Nippur miast Marduka,—poczem bogowie wracali do swoich świątyń.

Te hymny religijne na cześć Marduka z okazji jego zwycięstwa nad Tiâmat, „zaklęcia“ Marduka, użyte przeciw Tiâmat, czy rzucone na zbuntowanych bogów, statuy z drzewa: jedna, wyobrażająca człowieka z żmiją, zdaje się, bašmu w lewej ręce, a druga człowieka ze skorpionem aḳrab-amêlu w lewej ręce, hymn o „Gwiaździe Kanału“, recytowany epos o stworzeniu świata w obecności zasłoniętych „Korony Anu“ i „Tronu Enlila“, wreszcie hymny sumeryjskie, ułożone na temat tytułów astralnych Marduka (V księga), są dowodem bodaj wystarczającym, że istniał związek przyczynowy między uroczystością Nowego Roku w Babilonie a opowieścią Enuma eliš.

[1]) Enlil nie występuje w Enuma eliš, jego miejsce zajmuje Ea.

Ale uroczystości Nowego Roku były obchodzone także w Asyrji, i to nie z mniejszą solennością, jak w Babilonie. Ekspedycja naukowa niemiecka odnalazła nawet poza miastem Ašur świątynię asyryjską Akîtu, do której, jako położonej nad rzeką, bogowie asyryjscy odbywali swą podróż procesjonalną, zdaje się, na łodziach. Król Sennacheryb kazał nawet dla świątyni Bît akît ṣêri na płytach bronzowych, okrywających jej drzwi, umieścić scenę jak Ašur, uzbrojony w „cyklon“, w otoczeniu bogów i potworów spieszy stoczyć walkę z Tiâmat.

W związku z uroczystością asyryjską tekst, odnaleziony w Ḳalᶜat Šerḳâṭ, KAR. 142; VAT. 9418, podaje imiona 7 bogów wielkich: Anu, Enlil, Ea, Sin, Ninib, Gula, Ištar, którzy brali udział w sa(ḫaru ù) taluku ša araḫ Nisan (= w zgromadzeniu i pochodzie w miesiącu Nisan) w m. Ašur, kolumna II, w. 25—34, choć śród nich niema jednakże wymienionego imienia ni Marduka ni Ašura;— a tekst fragmentaryczny KAR. 106; VAT. 9983 podaje hymn, śpiewany na cześć Marduka w Ašur w dniu XI uroczystości Nowego Roku.

Także Niniwa podobnież uroczyście obchodziła uroczystość Nowego Roku, jak na to wskazują fragmenty Rm. 275 i tabliczka klinowa № 9138 [1]).

Czy to może świadczyć, że twórczynią uroczystości Noworocznych, więc i poematu Enuma eliš, była Asyrja, zwłaszcza, że stare tabliczki asyryjskie, nawet dawniejsze niż z X w. przed J. Chr., już wspominają tę uroczystość w Asyrji?

Uroczystość Nowego Roku pochodzi z Babilonji,

[1]) Langdon BE str. 51 — 52; 212 — 213.

jak niemal wszystkie asyryjskie koncepcje artystyczne wszystkie instytucje religijne i kulturalne. Asyrja słynęła z umiejętności przystosowywania do siebie, jeśli nie przewłaszczania całkowitego na rzecz swoją, wyników twórczości babilońskiej. Kapłani asyryjscy zdołali zaledwie dla swych celów państwowo-politycznych w swym rytuale religijnym i w poemacie epicznym babilońskiego Marduka zastąpić swym narodowym bogiem Ašurem.

To też uważam, że logicznie sobie postąpili owi kopiści z Niniwy (Langdon BE, 6), którzy, przepisując na potrzeby swego kraju Enuma eliš, zapewne z edycji babilońskiej, miast wstawić do tekstu imię swego boga narodowego Ašura, zatrzymali imię babilońskie boga Marduka.

Bardziej zainteresowanych w tej sprawie odsyłam do artykułu H. Zimmern.

W Ḳalᶜat Šerḳâṭ znaleziono inny jeszcze dokument KAR, 143; VAT 9555 [1]), który jest komentarzem rytuału do znanego mytu Marduka (Tammuz) o jego zejściu do świata podziemnego i powrocie stamtąd. Dokument ten nie łączy się bezpośrednio z akcją Enuma eliš, ale zato pośrednio wskazuje, że kult Marduka mimo swego pochodzenia babilońskiego z tychże pobudek religijnych co w Babilonji rozszerzył się wielce w całej Asyrji, więc ewentualnie z łatwością mógł zostać też zainstalowany w formie poetyckiej babilońskiego Enuma eliš.

Twierdzenie nasze o pochodzeniu babilońskiem Enuma eliš umacnia znajdujący się w Muzeum Brytyjskiem napis, zwany „Napis Agum-kakrime", który był znaleziony w Niniwie w bibljotece Ašurbanipala, a spo-

[1]) Istnieje duplikat tego dokumentu, zarejestrowany w Muzeum Berlińskiem pod Nr. 9538, nieopublikowany w KAR. Transkrypcja tego duplikatu, dokonana przez H. Zimmern, dała możność skonstruowania z obydwóch dokumentów jednej całości, podanej w Langdon BE, str. 34 — 48.

rządzony był dla tej bibljoteki, jak mówi dopisek, według oryginału babilońskiego.

Napis Agum-kakrime stwierdza, że uroczystości religijne Noworoczne w Babilonie i odnośne wierzenia religijne, które były myślą przewodnią tych uroczystości w Babilonie, były dużo starsze od uroczystości N. Roku w Asyrji.

Agum-kakrime, przypuszczalnie 7-my król babiloński z III dynastji, opowiada w swym napisie, jak odebrał z kraju Ḫanî posągi Marduka i Zarpanitum, i jak zbudował dla tych bóstw wspaniałą świątynię w Babilonie, ozdobioną mnóstwem rzeźb, nader bogatych w pomysłowości. Przyczem wylicza niektóre wyrzeźbione postacie, znane nam dobrze z opisu w Enuma eliš, jak: mušruššû (I, 121; II, 27; III, 31, 89) straszne żmije, bašmu (1, 121, II, 27; III, 31, 89) węże, kusariḳḳu I, 123; II, 19; III, 23, 89, rybę-barana, ûmu (I, 123; II, 29, III, 33, 91) jakieś potwory, ur-idimmu (I, 122, II, 28, III, 32, 90) wielkie lwy, kulili(=ḫa-gal-lu I, 123, II, 29, III, 33, 91) rybę-człowieka, laḫami (I, 21, II, 27, III, 31, 89) [1]).

Jak Enuma eliš w swej szacie babilońskiej mogło powstać pod wpływem legendy, zainscenizowanej w ceremonjach uroczystości Nowego Roku, tak rzeźby na drzwiach i na zamkach w E-sagila króla Agum-kakrime zawdzięczały swe istnienie zapewne podobnemuż oddziaływaniu Enuma eliš na twórczość artystyczną rzeźbiarzy babilońskich I dyn., wyrażoną, jak łatwo zauważyć, w stworzeniu kreacji, identycznych z kreacjami w opowieści.

Wreszcie naszą tezę potwierdzają także kolofony, na tablicach umieszczone, świadczące do pewnego stopnia o babilońskiem pochodzeniu Enuma eliš.

Kiedy mogło powstać babilońskie Enuma eliš? Odpowiedź na to pytanie daje, zdaje się, postać il Tu-tu, który występuje w VII, 9, 15, 33.

[1]) Schrader KB, str. 144, Col. IV, V.

Bóg Tutu nie był znany w Chaldei przed I-szą dynastją babilońską. Za czasów Sin-muballiṭ Tutu był już w kulcie religijnym w Babilonji[1]), ale mimo to występuje jeszcze za Hammurabiego (Kodeks, Wstęp III, 10) bez określnika bóstwa ilu, „bóg".

Zatem można przypuszczać, że Enuma eliš babilońskie redakcyjnie przejawiło się pierwszy raz nie wcześniej niż za Sin-muballiṭ, a nie później niż za Agum-kakrime, — prawdopodobnie wszakże jeszcze za I dyn. bab, może nawet przy końcu panowania Ḫammurabiego, ułożone z rozkazu tego monarchy celem silniejszego wzmocnienia władzy królewskiej w kraju, jak i inne poematy z tego czasu, np. poemat Agušaja[2]), o którym Scheil się wyraża, że, w tym poemacie Ḫammurabi przejawił wielki genjusz polityczny, zmierzając poprzez poemat do silniejszej unifikacji swego kraju.

Enuma eliš mimo swej szaty babilońskiej prawdopodobnie z czasów I dynastji babilońskiej jest jednakże, zdaje się, koncepcją dużo starszą, pochodzeniem sięgającą bodaj najdawniejszych czasów sumeryjskich. a tylko przez Babilończyków zuzurpowaną, jako przez tych bezpośrednich spadkobierców po Sumerach przebogatej kultury sumeryjskiej.

Wskazują na to po pierwsze, uroczystości Nowego Roku, obchodzone w bardzo dawnych czasach w Šumer[3]), a urządzane w duchu starej tradycji sumeryjskiej jeszcze w późnych okresach państwa babilońskiego w Babilonji poza Babilonem: w Erech na cześć boga Anu w miesiącach Nisan i Têšrit, w Ur, zdaje się, na cześć boga Sin, także dwukrotnie w ciągu roku, podczas wiosennego i jesiennego porównania dnia z nocą,—zapewne i w innych jeszcze miastach babilońskich[1]). Te uroczystości były obchodzone z udziałem innych bogów, ale bez posągu Marduka, któryby mógł wskazywać na związek uroczystości z babilońskim poematem Enuma eliš.

Po drugie, sumeryjska liturgja, z ktorej przechowały się jednakże tylko dwie tabliczki pod tytułem „gud nim kurra" [2]) (ḳarradu šaḳû ša mâti), „sławny bohater świata". Ta liturgja miała na celu uczczenie boga Nin-ib (Ninurta, Ningirsu), syna Enlila, który, uzbrojony w amaru (abûbu, IV, 49) „cyklon" i w sa-sa (saparu, IV, 41), z polecenia Anu i Enlil (w Enuma eliš z polecenia Anšar, tablica III) wyruszył przeciwko potworom Chaosu, Zû-ptakowi (ilu Im-dugud-ḫu)), bašmu i innym, czem wielce rozradował bogów (II, 115). Ptak Zû nie jest wprawdzie znany w Enuma eliš, ale jest zato wspomniany w jednym z hymnów ku czci Marduka: mâḫiṣ muḫḫi [il] Zi-e „rozbijający czaszkę bogu Zû", tudzież w interpretacji ceremonji uroczystości Nowego Roku w Babilonie i w Ašur.

Po trzecie, różne zagadkowe szczegóły, zauważone w rytuale do uroczystości Nowego Roku w Enuma eliš i w innych tekstach, które stają się zrozumiałemi dopiero wtedy, gdy przypuścimy, że opowieść o stworzeniu świata koncepcją wybiega w czasy sumeryjskie, kiedy w późniejszej roli Marduka występował Nin-ib, Ninurta, (Ningirsu) syn Enlila, bóg słońca, podczas wiosennego equinoctium zwyciężający potwora ciemności,

[1]) Imię własne Warad-Tutu w umowie prawnej, sporządzonej za Sin-muballiṭ, M. Schorr, Altbab. Rechtsurk. 47 Nr. 24.

[2]) V. Scheil. Le poeme d'Agušaya str. 51—64.

[3]) Gudea, posąg D, 2, 13—14. — Inventaire des tablettes de Tello, t. V, Nr. 6756, 6922, 6959, 9686.

[1]) Król brał udział w tych uroczystościach. Jeżeli ważne sprawy nie pozwoliły mu uczestniczyć osobiście w uroczystości religijnej prowincjonalnej, to posyłał przynajmniej swoje szaty królewskie (T. Dangin, Rituels, 57n. 95, 146n. 4).—Ciekawy tekst babiloński w transkrypcji, dotyczący rytuału obchodu uroczystości N. Roku w Erech, podaje T. Dangin w Revue d'Assyriol., t. XX, 107—109.

[2]) St. Langdon, SBPs., 226—236

a podczas jesiennego zstępujący do świata podziemnego,— lub może sam Enlil:

a) w V dniu uroczystości N. Roku arcykapłan recytował poemat o stworzeniu świata wobec zasłoniętych „Korona Anu“ i „Tronu Enlila“. Enlil zasłonięty jest zapewne pozostałością sumeryjską, bowiem według redakcji babilońskiej Enuma eliš, nie Enlil a Ea uchylił się od walki z Tiâmat;

b) w XI dniu uroczystości N. Roku kapłani śpiewali w Babilonie hymn epiczny, w którym bohaterem był Enlil z Nippur. Zapewne i tutaj Enlil jest pozostałością sumeryjską, którego w babilońskiem Enuma eliš reprezentuje Marduk;

c) Imię boga En, prawdopodobnie Enlil, podane w warjancie II, 5, zamiast imienia Ea, figurującego w tekście, nasuwa przypuszczenie możliwości imienia właściwego boga sumeryjskiego, który według koncepcji sumeryjskiej wystąpił do walki z Tiâmat;

d) Imię boga Enlila, podane przez Damasius de primis principiis [1]) w teogonji obok Anu i Ea, którego to imienia brak w teogonji Enuma eliš, co H. Zimmern [2]) tłumaczy tą okolicznością, że poza znanem Enuma eliš mogła istnieć druga recenzja tejże opowieści, dużo starsza, w której zwycięzcą Tiâmat był właśnie Enlil.

Po czwarte, ornamentacje artystyczne w rodzaju późniejszych w E-sagila z czasów Agum-kakrime, stosowane w świątyni sumeryjskiej E-ninnû przez Gudea, patesiego miasta Lagaš, który podaje w napisie na Cylindrze A, XXVI, 22—30. że na drzwiach i na zamkach swej świątyni umieścił idim (uridimmu) wściekłe lwy, muš-šà-túr (bašmu), węże, muš-ḫuš straszne żmije i potwory.

---

[1]) ed. Kopp, rozdz. 125.

[2]) H. Zimmern, Marduks (Ellis, Aššurs) Geburt .. str. 220 (Orient. Studien).

W konstrukcji literackiej Enuma eliš łatwo zauważyć, że nie jest ono jednolitym utworem poetyckim lecz że składa się z różnych części, co najmniej: 1) z właściwej opowieści sumeryjskiej, powtórzonej w przeróbce, z dodatkami babilońskiemi, i w szacie babilońskiej, w księgach I, II, III, IV, V, 75—, VI; 2) z urywka hymnu astronomicznego, który, jako wynik naukowych obserwacji, istniał zapewne najpierw oddzielnie, może nawet już za czasów Sumerów, a z czasem został włączony do Enuma eliš, V, 1—27; 3) z hymnu dwujęzycznego na cześć imion boga Marduka, który stanowił oddzielną całość, a potem został wcielony do poematu, VII, 1—136; wreszcie 4) z uwag pisarza, zabiegliwego o rozpowszechnienie się poematu, VII, 137—141.

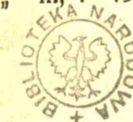
Mimo to utwór nie traci na budowie: jest sharmonizowany. Czyta go się łatwo, z rosnącem zainteresowaniem, zwłaszcza, że wiersze poematu przeważnie zawierają skończone zdania, zaś dla wywołania efektu przyjemnej pronuncjacji są podzielone rytmicznie na równe półwiersze.

Enuma eliš przepisałem fonetycznie i przetłumaczyłem według tekstu A. Deimel, Enuma eliš sive epos babyloniacum de creatione mundi, r. 1912.

Atoli ponieważ wydanie Deimela, jako pochodzące z roku 1912, nie posiada tekstów, ogłoszonych w KAR [1]), tudzież uzupełnień, podanych przez Langdona w BE, przeto w odnośnych miejscach tekst Deimela uzupełniłem ustępami z KAR. a tu i owdzie transkrypcją z Lang-

---

[1] KAR: Nr. 5 tablica I, 126—142, (II, 32—48; III, 36—52, 94—110); tabl. II, 88—113.
Nr. 117 „ I, 53—103.
Nr. 118 „ I, 2—25; 114—140.
Nr. 162 „ I, 1—17; 52—65; 120—130.
Nr. 163 „ I, 16—26; 70—80; 108—118.
Nr. 164 „ VI, 1—147.
Nr. 173 „ III, 1—13; 127—138.

dona BE. Te ustępy dotyczą I, II, III, IV i VI ksiąg, przedewszystkiem zaś znacznej części I księgi i niemal całej VI księgi.

Części tekstu babilońskiego, zapożyczone od Langdona BE, zaopatrzyłem w nawiasy. Zatrzymałem też w transkrypcji klamry Deimela dla oznaczenia jego uzupełnień. Numerację wierszy w poszczególnych księgach starałem się utrzymać według tekstu Deimela, co niezawsze jednak mi się udawało, gdyż tekst Deimela miejscami uzupełniłem mniejszemi lub większemi wstawkami, to że znów ustępy tekstu Deimela przestawiłem, jak tego wymaga logiczny związek tekstu.

W tłumaczeniu zachowałem możliwą dosłowność, i dlatego z konieczności wprowadziłem do przekładu nawiasy, dla dokładniejszego wyjaśnienia zaciemnionych miejsc w tekście. W komentarzu do tekstu w części astronomicznej, nie będąc znawcą astronomji, zastosowałem się w zupełności do uwag Langdona, a właściwie do przytaczanej przezeń interpretacji Kuglera.

Ponieważ przy podaniu w uwagach źródeł warjantów nie chciałem zbytnio obciążać wydawnictwa długiemi cyframi, przeto, stosując się do metody Kinga, podzieliłem cały zasób warjantów według ich przynależności do poszczególnych ksiąg na 7 części, a warjanty każdej części ponumerowałem cyframi arabskiemi od 1 do 12, zaś ich odpowiedniki umieściłem poniżej, na tablicy, zapożyczonej od Deimela, na której one figurują jako właściwe cyfry tabliczek Muzeum Brytyjskiego i właściwe numery różnych publikacji asyrjologicznych.

I część.

1)T 5419c — Cuneiform Texts, 13 str, 1.
2) Nr. 93,015 „ „ „ „ „ 1, 3.
3) Nr. 45, 528+46, 614 – Sev. Tabl. of Creation, t. I, I—VI.
4) Nr. 35, 134 „ „ „ „ VII.
5) Nr. 36, 726 „ „ , „ VIII.
6) 82 7-27, 80 — CT, 13, str. 2.

7) T. 3, 938 — „ „ „ 3.
8) T. 7. 871 — STCr. t. I, 183 — 185.
9) Nr. 36, 668 — „ „ II VII.
10) Nr. 46. 803 — „ „ II IX — XI.
11) T. 4, 448 — „ „ II 185, 187.
12) 82-9-18, 6879— „ „ II XII, XIII.

II część.

1) Nr. 40559 — STCr. t. II, XIV — XXI
2) Nr 38396 — CT, 13, str. 4.
3) Nr. 92632 + 93048 — STCr. t. II, XXII — XXIV.
4) T. 4832 — CT, 13, str. 5.
5) 79-7-8, 178— „ „ „ 6.
6) T. 10008 — STCr. t. I, 187 — 190.
7) T. 292 — CT, 13, str. 6.
8) Proceedings of the Society of Biblical Archaeology, 1911, str. 6, nast

III część.

1) T. 3473 + 79 7-8, 296 + R 615 — CT, 13, 7-9.
2) Nr. 93017 — CT, 13, 10-11
3) 82-9-18, 1403 + 6316 — STCr. t. II, XXV — XXVIII.
4) T. 8524 — CT, 13, 12.
5) 82-9-18, 6950+83-1 18, 1868—STCr. t. II, XXIX.
6) T. 6850 —CT, 13, 9.
7) Nr. 42285 —STCr. t. II, XXX — XXXIII.
8) 82-9-18, 5448+83-1-18, 2116 — STCr. t. II, XXXIV.
9) T. 8575 — CT, 13, str. 12

IV część.

1) Nr. 93016 — CT, 13, 14—15
2) T. 3437 + R. 641 — „ „ 16—19
3) 79 7-8, 251 — „ „ 20
4) Nr. 93051 — CT, 13, 20
5) T. 5420c — „ „ 21
6) R. 2, 83 — „ „ 19

V część

1) T. 3567 + T. 8588 — CT, 13, 22
2) T. 8526 — „ „ 23.
3) T 13774 — STCr t, I. 190—192.
4) T. 11641 — „ „ 192. nast.
5) T. 3449a — CT, 13, 23.

VI część

1) Nr. 92629 — STCr. t. II, XXXV, nast.

VII część.

1) T. 2854	—	STCr. t. I, 159.
2) Nr. 91139 + 93073	—	STCr. t. II XXXVIII—XLV
3) T. 8522	—	CT, 26, nast.
4) Nr. 35506	—	STCr. t. II, XLVI—XLVIII.
5) T. 9267	—	CT, 13, 28.
6) T. 12830	—	STCr. t. I, 163.
7) T. 13761	—	„ „ 164.
8) T. 8519	—	„ „ 165.
9) T. 13337	—	„ „ 166.

Warjanty, nie objęte powyższą tablicą, zaopatruję w uwagach we właściwą nazwę ich źródeł.

Jeszcze jedna uwaga.

Wydrukowanie tekstu babilońskiego wraz z warjantami i słownikiem do tego tekstu natknęło się na nadzwyczajne przeszkody natury technicznej, tak ze względu na brak czcionek specyficznych, które trzeba było specjalnie odlewać, jak ze względu na trudności orjentowania się pracownika w obcym języku, charakteryzowanym w pisowni fonetycznej przy pomocy punktów, kresek, kółek, łuków i t. d.

Mimo to Drukarnia wykonała swe zadanie stosunkowo szybko, tanio i dobrze.

To też składam niniejszem serdeczne podziękowanie za tę pracę właścicielowi Drukarni Rolniczej p. St. Raszewskiemu i niestrudzonemu pracownikowi — zecerowi p. St. Flaszkiewiczowi.

Pomimo wszystko zakradły się pewne niedokładności do druku, nieodłączne prawie zawsze od tekstów z kategorji publikacji asyro-babilońskich. Te niedokładności prostuję na ostatniej stronicy wydawnictwa.

Autor

ŹRÓDŁA DO ENUMA ELIŠ,

PODANE W SKRÓCENIU.

1.	AHW	=	Assyrisches Handwörterbuch . . .	Fr. Delitzsch
2	BAG.	=	Babylonisch-Assyrische Grammatik .	Ar. Ungnad
3.	BE.	=	The Babylonian Epic of Creation .	St. Langdon
4.	BW.	=	Das Babylonische Weltschöpfungslied	Er. Ebeling
5.	ChS.	=	Chaldäische Genesis	G. Smith
6.	CLL.	=	A. Classified List	R. Brünnow
7.	CT.	=	Cuneiform Texts from Babylonian tablets in the Br. Museum	
8.	DSL.	=	Dictionarium Syriaco-Latinum . . .	J. Brun S. J.
9.	Gl.	=	A concise Dictionary	Muss-Arnolt
10.	GVGr.	=	Grundriss der vergleichenden Grammatik	K. Brockelmann
11.	HW.	=	Wilhelm Gesenius' Hebräisches und Aramaisches Handwörterbuch . . .	Fr. Buhl
12.	KAR.	=	Keilschrifttexte aus Assur religiösen Inhalts	Er. Ebeling
13.	KB.	=	Keilinschriftliche Bibliothek . . .	Schrader
14.	KH.	=	Kodeks Hammurabiego	
15.	KT.	=	Keilinschriftliches Textbuch zum Alten Testament	H. Winckler
16.	KVGr.	=	Kurzgefasste Vergleichende Grammatik der semitischen Sprachen . .	K. Brockelmann
17.	LHCh.	—	Lexicon hebraicum et chaldaicum .	E. F. Leopold
18.	LSGr.	=	Linguae syriacae grammatica . . .	H. Gismondi S. J.
19.	MG.	=	Marduks Geburt im babyl. Weltschöpfungsepos	Zimmern
20.	ME.	=	Die Mythen und Epen	Jensen
21.	PB.	=	Pantheon babyloniacum	Deimel S. J.
22	R.	=	Cuneiform Inscriptions of Western Asia founded by	H. Rawlinson
23.	RA.	=	Revue d'Assyriologie.	
24.	SAK.	=	Sumerische und akkadische Königsinschriften	Th. Dangin
25.	SBJ.	=	Słowar Ben-Jehuda.	
26.	SBPs.	=	Sumerian and Babylonian Psalms .	St. Langdon
27.	SG.	=	Sumerisches Glossar	Fr. Delitzsch
28.	SGr.	=	Grundzüge der Sumerischen Grammatik	Fr. Delitzsch
29.	TR.	=	Choix de textes religieux	P. Dhorme
30.	WB.	=	Das wiedererstehende Babylon . .	Koldewey
31.	VAT	=	Bezeichnung für Tontafeln des Berliner Museums.	
32.	ZA.	=	Zeitschrift für Assyriologie.	

TABLICA PIERWSZA.

T r e ś ć: 1) Stworzenie bogów przez pierwotne wodne żywioły— bóstwa Apsû i Tiâmat: najpierw Laḫmu i Laḫamu, potem Anšar i Kišar, wreszcie Anu i Ea, 1—20 w.

2) Bunt bogów młodszych przeciwko Apsû i Tiâmat, 21—28 w.

3) Planowanie kary za bunt przez Tiâmat, która jednak nie chce zagłady zbuntowanych, i uchyla się od dalszej akcji przeciw bogom grzesznym, — i przez Apsû i Mummu, którzy surową akcję karną przeprowadzają sami na swoją rękę, 29—54 w.

1. E-nu-ma e-liš[1] la na-bu-u ša-ma-mu[2]
2. šap-liš[4] am-ma-tum šu-ma[5] la zak-rat[6]
3. apsû-ma[8] reš-tu-ú za-ru-šu-un
4. mu-um-mu ti-amat mu[11]-al-li-da-at gim-ri-šu-un
5. mê[13]-šu-nu[14] iš-te-niš i-ti-ḳu-u-ma[15]
6. gi-pa-ra[16] la ki-iṣ-ṣu-ra[17] ṣu-ṣa-a[18] la še-'[19]

[1] Nr. 3: li-iš. [2] KAR. 162, 1 : mi

[3] nabû, wzywać, w użyciu z wyrażonem lub domyślnem šuma ma znaczenie: nazwać po imieniu, zaistnieć, np. šuma nabî = nazwany, w wolniejszem tłumaczeniu „zaistniały". Delitzsch, AHW. str. 441.

[4] Nr. 3: li-iš [5] Nr. 2: mu. [6] KAR 162: zak-ru.

[7] KAR, 162: aṭ-na-tu. Ammatum według Delit. AHW str. 84 znaczy ląd, ziemia. Jensen, ME, str. 302, utrzymuje, że ammatum jest rozwiniętem אמה, które u Izaj. VI, 4 oznacza „mocną podstawę", „moc", Buhl, HW, 47. Leopold LHCh str. 22, podaje, że אמה oznacza „fundamentum". Ammatum według V R. 20, 18 f. równa się sumeryjskiemu ID (emûḳu, siła, kiṣru, moc) + SUG (suguš: fundament).

[8] Nr. 2: apsu-ú; KAR. 162: apsu-um-ma.

[9] Sumeryjskie ZU+AB (mądrość+dom) znaczy według S^b 128 apsû. U Sumerów abzu oznaczało wody podziemne, oceaniczne. Apsû w opowieści Enuma eliš jest używane: 1) w znaczeniu „wód oceanicznych" i 2) w znczeniu boskiego uosobienia wód oceanicznych. Grecy, Damasius, de principiis ed. Kopp. cap. 115: nazywali Apsû 'Απασων, a Tiâmat Ταυθε (Winckler, KT. str. 94).

4) Podstęp boga Ea, który uprzedza wykonanie kary, przy pomocy zaklęcia morduje sprawców planu kary Apsû i Mummu, urządza swe panowanie nad apsû, gdzie tworzy „Ciemną komnatę", w której według wersji asyryjskiej urodził się bóg Ašur, syn Laḫmu, a według opowieści babilońskiej — bóg Marduk, syn Ea, 55—103.

5) Wezwanie Tiâmat przez innych bogów do zemsty na bogach młodszych za mord Apsû i Mummu, i przygotowania Tiâmat do walki: stworzenie potworów, mianowanie boga Ḳingu wodzem armji, oddanie mu tabliczki z losami, 88—142 w.

1. Gdy u góry niebo nie było nazwane[3],
2. na dole ziemia[7] nie była wymieniona z imienia,
3. a Apsû[9], znakomity ich twórca[10],
4. Mummu[12] i Tiâmat, rodzicielka wszystkiego,
5. swe wody razem toczyli, —
6. i nie powiązały się korzenie trzcinowe, ni były widziane kępy —

[10] Winckler, KT str. 94, reštû zarušun odnosi się do Mummu i tłumaczy się „współrządzący syn, ich twórca".

[11] Nr. 2: mu-um-ma-al-li-da-at; KAR. 162: —át (zakończenie).

[12] Mummu jest, zdaje się, twórczym, intelektualnym pierwiastkiem Apsû, jakby jego Logos babilońskim, jego wysłannikiem.

[13] Nr. 3: mu-u.

[14] Nr. 2: šu-un.

[15] KAR. 162:
i ḫi-iḳ-ḳu-ma; KAR, 118, 4; i-ḫi-ḳu-ma, tabl. Nr. 5419, C:—ḳu-ú-ma.

[16] Tabl, Nr. 93015: gi-pâr-ra; KAR. 162. [ ]-ru. Langdon, BE str. 67, uw. 9, wychodząc z założenia, że gi-par-ra jest pochodzenia sumeryjskiego (gig-pâr lub gig-pàr; gig = ciemny, par, bàr = sanktuarjum) utrzymuje, że gi-pa-ra la ki-iṣ-ṣu-ra należy tłumaczyć „ciemne komnaty nie były zbudowane". W kwestji znaczenia „ciemnej komnaty" zobacz w tekście I tablica w. 77. Kolejność obrazowanych pojęć pozwala, zdaje się, wątpić w trafność przypuszczenia Langdona.

[17] Nr. 2: ku-zu-ru; KAR: ki-iṣ-ṣu-ru. [18] Nr. 2: -ṣu-ṣa'.

[19] KAR. 118, obw. 5: še-'-u; KAR. 162: še-'-i.

7. e-nu-ma ilâni la šu-pu-ú ma-na-ma
8. šu-ma [1] la zuk [2]-ku-ru ši-ma-tu la [ši-mat] [3]

9. ib-ba-nu-ú-ma [4] ilâni (ki-rib-šu-un)
10. [il]laḫ-mu [5] [ilat] la-ḫa-mu uš-ta-pu-ú (šu-mi iz-zak-ru) [6]

11. a-di [8] ir-bu-ú i-(ši-ḫu)
12. an-šar [9] [ilat]ki-šar ib-ba-nu-ú [10] e-li[11]-šu-[nu] (at-ru)

13. ur[13]-ri-ku[14] ûmê u-uṣ-ṣi-[ru] [15] (šanâti)
14. [il]a-nim [16] a-pil-šu-nu ša-ni-nu[17] (abê-šu)
15. an-šar [il]a-nim [18] bu-(uk-ra-šu u-maš-ši-il) [19]

16. u [il]a-nim [20] tam-ši-(la-šu u-lid [il]nu-dím-mud)

17. [il]nu-dím-mud ša abê-šu a-lit-[ti-šu[22]]
18. pal-ku [23] uz-nu [24] ḫa-sis e-(mu-ḳan pu-ug-gu-ul) [25]
19. gu-uš-šur ma-a-di-iš [26] (a-na a-lid abi-šu an-šar)
20. la i-ši ša-ni-na [27] (i-na ilâni at-ḫi-e-šu) [28]
21. in-nin-du-ma [29] (at-ḫu-ú ilâni) [30]

[1] Nr. 2: -um. [2] Nr. 2: zu-uk.

[3] KAR. 118: ši-i-mu, KAR. 162: ši-mu.

[4] Nr. 2: opuszczone ma. [5] Nr. 2, 3: dodane u „i".

[6] KAR. 168, KAR. 118: šu-ta-pu-ú šu-nu iz-zak-ru.

[7] Laḫmu i Laḫamu są nazwani u Damasius, de princ. (Winckler KT. str. 94 Λαχος i Λαχη). Od tych bogów, którzy w Enuma eliš występują w roli: a) pierwszych bogów I, 10, b) rodziców bogów III, 68 c) doradców bogów swych dzieci w walce przeciw Tiâmat III, 125, należy, mojem zdaniem, odróżnić postacie o tychże nazwach, które należą do potworów Tiâmat w I, 121, II, 27, III. 31, 89. Z nazwami Laḫmu i Laḫamu spotykamy się także poza Enuma eliš u Sumerów i u Babilończyków, np. na Cylindrze A, XXIV, 27 pat. Gudea, w napisie króla Agum-kakrime z III dyn. Babilońskiej, Schrader KB, t. III, połowa I, str. 146.

[8] Nr. 2: di-i; KAR. 118: a-di-ma, Ebeling BW ten wiersz tłumaczy: „gdy oni stali się wielkimi, wyrośli".

[9] Nr. 3: dod. u „i". [10] Nr. 3: ib-ba-nu-ma.

[11] KAR. 118: MUḪ.

7. gdy nie istniał żaden bóg,
8. ni jego imię było wymienione, i losy nie były wyznaczone —
9. stworzeni zostali śród nich bogowie,
10. ukazali się bóg Laḫmu, bogini Laḫamu [7] — i zostali nazwani imionami.
11. Czasu przybywało, przyrastało —
12. i zostali stworzeni Anšar i bogini Kišar[12], większi od tamtych.
13. Długo ciągnęły się dni, przybywało lat, —
14. I oto stał się bóg Anu, ich syn, równy swym ojcom.
15. Boga Anu, swego pierworodnego, Anšar zrobił równym sobie —
16. a bóg Anu na podobieństwo swoje zrodził boga Nudimmud [21].
17. Bóg Nudimmud, dziecko swych ojców,
18. z szeroko rozwartemi uszami, — możny w siłę,
19. wielce potężny, bardziej niż rodzic jego ojca Anšar,
20. nie miał równego sobie między bogami, swemi braćmi,
21. I stanęli bracia bogowie

[12] Anšar i Kišar są nazwami u Damasius, de princ. (Winckler KT, str. 94), Ἀσσωρος i Κισσαρη.

[13] Nr. 3: ú-ur-ri-ku, ú-ùr-ri-ku. [14] Nr. 2: ú-ri-ki.

[15] Nr. 1: opuszcz. u; KAR. 162, 118: uṣ-ṣi-pu. W tłumaczeniu idę za Langdonem, gdyż eṣêru znaczy trzymać mocno pod swoją władzą.

[16] Nr. 1: nu, tabl. Nr. 93015, 45528, 35134: num; KAR. 118: nu-um.

[17] KAR. 118: nin. [18] KAR. 118:—nu-um.

[19] KAR. 162—ú-maš-šil-ma [20] Nr. 4: nu-um.

[21] Nudímmud [NU (amêlu, człowiek] + DÍM (bunnanu, forma) + MUD (banû, tworzyć) = twórca formy człowieka, — lub Delitzsch SGr. 206: NU-DÍM (nabnîtu) + MUD (bânu) = bâni nabnîti = twórca stworzonego, — jest to bóg Ea.

[22] KAR. 118, 16 i KAR. 163,2 podają ša-liṭ-su-nu šu-u zamiast a-lit-ti-šu KAR. 162, 18:—su-nu šu-ma.

[23] Nr. 3: ka; tak samo KAR. 118, 17. [24] KAR. 118, 17: ni.

[25] KAR. 162, 163: pu-un-gul. [26] KAR. 181: ma-'-diš.

[27] KAR. 118, 19: nin. [28] KAR. 163: abê-šu „swymi ojcami".

[29] Nr. 4: —du-ú. [30] KAR. 163: ilânu(nu).

22. e-šu-u ti-[amat] (ù(?) na-ṣir[1]-šu-nu iš-tap-pu)[2]

23. da-al-ḫu-nim-ma (ša ti-amat kar-as-sa)[3]
24. i-na šu-'-a-ru (ki-rib an-duru-na)
25. la na-ši-ir apsu-(u[5] ri-gim-šu-un)
26. ù ti-amat [šu]-ḳa-am-mu-ma-at . . . . . . (šu-nu)
27. im-tar-ṣa-am-ma ip-še-ta-šu-un (e-li-ša)[6]
28. la ṭa-bat al-kat-su-nu šu-nu-ti i-ta-dil-la
29. i-nu-šu apsû za-ri[7] ilâni ra-be-ù-tim
30. is-si-ma ^{il}[8] mu-um-mu suk-kal-la-šu i-zak-kar-šu

31. ^{il}[9] mu-um-mu suk-kal-lu[10] mu-ṭib-ba ka-bit-ti-ia

32. al-kam-ma ṣi-ri-iš[11] ta-wa-wa[12]-ti i ni-[lik]
33. il-li-ku-ma ḳu-ud-mi-iš[13] ta-wa-wa-ti sak-pu
34. a-ma-ti im-tal-li-ku aš-šum ilâni [marê][14]-šu-un
35. zu + [ab pa]-a-šu i-pu-šam-ma izakkar-ši
36. a-na ti-amat el-li-tu-ma i-zak-kar[15] [a-ma-tum]
37. im-(ra-aṣ) al-kat-su-nu e-li-ia
38. ur-ra la šu-up-šu-ḫa-ak[16] mu-ši la ṣa-al-la-ku
39. lu-uš-ḫal-liḳ-ma al-kat-su-nu lu-šap-pi-iḫ
40. ḳu-ú[17]-lu liš-ša-kin-ma i[18] ni-iṣ-lal ni-i-[ni][19]
41. ti-amat an-ni-ta i-na še-mi-e-[ša][20]
42. i-zu-uz[21]-ma il-ta-si e-li[22] ḫar-mi[23]-(ša)
43. [mar[24]-ṣ]i-iš ug-gu-gat e-diš-ši-[ša]

[1] Ebeling BW: ṣir. Dosłownie: „zbawcę", „stróża" interesów.
[2] ופא? [3] KAR. 163, 8: ka ras-sa.
[4] Anduruna [an (przedr.) + duru (n), mieszkanie + a (końc.)] jest to zdaniem Langdona BE. str. 71, uw. 16, babilońskie arallû, świat podziemny. Ebeling tłumaczy ten wiersz: „śpiewem w niebiańskiem mieszkaniu". [5] Tabl. Nr. 45528: apsû.
[6] KAR. 45.17: ša mariṣi e-li-ka.
[7] Permans. od zârû, syr. zᵉraʻ, etjopsk. zărĕʻă, ar. zaraʻa. Zob. I,3.
[8] Nr. 3: ilu opuszcz. [9] Nr. 3. ilu opuszcz.
[10] Nr. 3: li. [11] Nr. 6: riš [12] Nr. 3: ti-amat.
[13] Nr. 6: kud-miš [14] Ebeling: bukrišun.

22. zbuntowani przed Tiâmat — i okrzykiwali swego przewódcę.
23. Zaniepokoili ducha Tiâmat
24. wkroczeniem do Anduruna[4].
25. Apsû nie zmniejszył ich krzyku,
26. Tiâmat stała bolesna z powodu ich . . . . . :
27. ich czyny były dla niej bolesne,
28. ich postępek nie był dobry—a oni byli potężni.
29. Wtedy Apsû, rodzic wielkich bogów,
30. wezwał boga Mummu, swego namiestnika, i rzekł do niego:
31. „Mummu, namiestniku, który rozradowujesz serce moje,
32. chodź, oto pójdziemy do Tiâmat".
33. Poszli do Tiâmat, usiedli
34. i radzili nad planem z powodu bogów, swych synów,
35. Apsû otworzył swe usta, rzekł do niej,
36. do czystej Tiâmat wyrzekł słowa:
37. „Ich postępek jest bolesny dla mnie,
38. we dnie nie znajduję spokoju, w nocy nie śpię,
39. chcę zniszczyć, ich wystąpienie chcę zniweczyć,
40. niech wróci spokój, będziemy spali".
41. Gdy usłyszała to Tiâmat,
42. powstała, krzyknęła ku swemu małżonkowi
43. mocno wzburzona w sobie,

[15] Ebeling: i-zak-kar-šu. [16] Nr. 6: ku.
[17] Nr. 7: opuszcz. ú; ḳu-ú-lu można wziąć w znaczeniu „krzyk": „niech rozlegnie się krzyk, ale my.., ".
[18] Nr. 6: opuszcz. i.
[19] Langdon BA: ni-i-nu. Ebeling tłumaczy początek tego wiersza: „spokój niech będzie wznowiony".
[20] VAT. 10346: še-mi-i-šu. [21] Nr. 7: ziz.
[22] Nr. 8. MUḪ; VAT. 10346: e-lu
[23] VAT. 10346: ḫar-me-ša. Ebeling: „oburzyła się, krzyknęła do swego kochanka".
[24] przed mar, zdaje się, ślady znaku,

44. li-mut-ti [1] it-ta-di a-na kar-ši-[ša]
45. [mi]-na-a ni-i-nu ša ni-ip-[pu]-šam [2]nu-uš-ḫal-laḳ [3]
46. al-kat-su-nu lu šum-ru-ṣa-at-ma i ni-[pu-uš] [4] du-ud ṭa-[ba] [5]
47. [i]-pu-ul-ma ^{il}mu-um-mu apsâ [6] i-ma-a[l-lik]
48. rag-gu [7] u la ma-gi-ru [8] mi-lik mu-[um-mu] [9]
49. [a]-lik li-'-at al-ka-ta e-ši-[i-ša] [10]
50. [ur-ri]š lu šup[11]-šu-ḫa-at mu-šiš lu ṣal-la-[at] [12]
51. [iš-me]-šum-ma apsù [13] im-me[14]-ru pa-nu-uš-šu
52. [ša lim]-ni-e-ti ik-pu-du a-na[15] ilâni ma-ri-e[16]-šu
53. (^{il} mu-um-mu) i-te-dir [17] ki-šad-(su)
54. uš-ba-am-ma bir-ka-a-šù ú-na-aš-šaḳ [18] ša-a-šu
55. (mim[19]-mu-ú) [20] ik-pu-du pu-uḫ-ru[21]-uš[22]-(šun)
56. (a-na[23] ilâni bu)-uk-ri-šu-nu uš-tan-nu-ni
57. (id-mu-nim-ma[24] ilâni) i-dul[25]-lu
58. ḳu-lu (iṣ-ba-tu [26]) [ša]-ku-um-meš [27] uš-bu
59. (šu-tur uz-ni [28] it-p)i-šu [29] te-li-'-(e) [30]
60 [e]-li-e ^{il}e-a ḫa-sis mi [31]-im-ma [32] i-še-'-a me-ki-šu-un
61. (ib-šim-ma [33] uṣ-rat [34] ka-li) ú-kin-šu
62. ú-nak-ki-il[35]-šu[36] šu-tu-ru [37] ta-a-šu el-lum [38]
63. . . . te-eš ša kit-tu kit-u
64. . . . te-ma šu-ri-la . . . šu-u-ru
65. . . . . liš-ik

[1] Nr. 6: ta. [2] Ebeling: ni-ib-[nu] ú.
[3] VAT. 10346: nu-ḫal-laḳ.
[4] tłumaczę ten wyraz według transkrypcji Langdona BE, który podaje w tekście: i/ni-iš-du-ud.
[5] VAT. 10346: Dug-iš. [6] Tabl. Nr. 98900: ap-sa-a.
[7] syr. √rege'. Ebeling podaje zamiast raggu milku.
[8] Tabl. 46803: ra. [9] VAT. 10346: mu-um-me-šu.
[10] Langdon BE, I, 49: e-si-ta; Nr. 98909: i-si-ta; VAT. 10346: e-pi-ta; Nr. 46803: e ši-ta. [11] VAT. 10997: šu-up.
[12] VAT. 10346: ni-ḫi-iṭ. [13] VAT. 10997: ap-su-u.
[14] Nr. 10. mi. [15] Nr. 10: an.
[16] Nr. 10: marê [17] Nr. 11: di-ir.
[18] Nr. 10: ša-ḳu; Nr. 11: u-na-šaḳ.
[19] VAT. 10997: mi-im. [20] KAR. 162, 11, 4: an-nu-u „to".

44. zło wrzuciła do swego serca.
45. „Co? Cośmy zrobili, to mamy zniszczyć?
46. Ich wystąpienie jest bolesne, ale my postąpmy pobłażliwie".
47. Odpowiedział na to Mummu, dając radę Apsû,
48. —a zła i nieżyczliwa była rada Mummu:
49. „Idź, tyś mocen, knowanie zniszcz,
50. we dnie będziesz spokojny, w nocy będziesz spał".
51. Słuchał go Apsû, i rozjaśniła mu się twarz,
52. że zło wymyślił przeciw bogom, swym dzieciom —
53. i objął Mummu za szyję,
54. usiadł na jego kolanach, ucałował go.
55. Co uplanowali na swem zgromadzeniu,
56. to oznajmili swym pierworodnym bogom.
57. Bogowie płakali, podniecali się,
58. milczeli, siedzieli smutni.
59. O rozszerzonych uszach, przebiegły w pomysłach,
60. bóg Ea, świadomy wszystkiego, przeniknął ich plan.
61. Utworzył sobie obraz wszystkiego, umocnił go,
62. ułożył czyste zaklęcie, przechodzące wszystko,
63. . . . .
64. . . . .
65. . . . .

[21], [22] Nr. 10: ri-iš; KAR. 117, 4: ina puḫru-uš-[šun]; King, II pl. g: ina pu-uḫ-ri-šu-un. [23] KAR. 162, II, 5: an ilâni.
[24] KAR. 162, 11, 6: iš-[mu-nim-ma] „gdy usłyszeli".
[25] King, 11, pl. 9: du-ul. Ebeling: „Gdy bogowie to usłyszeli, biegali (po komnacie)". [26] VAT. 10997: iš-ša-kin.
[27] Nr. 10: mi-iš. [28] KAR. 162, 11, 8: na.
[29] KAR. 117, 8: it-pi-ša. [30] Nr. 46803: te-li-e.
[31] KAR. 117, 9: mim-ma.
[32] VAT. 10997: mi. Początkowego e-li-e w BW Ebelinga niema, natomiast w tym wierszu miast mekišun jest šipkišun.
[33] Ebeling: ib-šim-šum-ma (KAR. 117, 10).
[34] KAR. 162, 11, 10: u-ṣu-rat.
[35] Nr. 46803: ki-il; KAR. 117, 11: kil.
[36] KAR. 117 opuszcz. šu. [37] KAR. 117, 11: ra. [38] Nr. 11: lu,

(63. [1] im-ni-šum-ma ina [2] mê u-šab-ši [3]

64. šit-tam ir-te-ḫi-šu ṣa-lil ṭu-[4]-ub-kit-tum

65. ú-ša-aṣ-lil-ma apšâ-am ri-ḫi šit-tam [5]
66. ^{il}mu-um-mu uṭ-la-tuš da[6]-la-biš ku-ú-ru
67. ip-ṭur rik-si-šu iš-ta-ḫat a-ga-šu[7]

68. me-lam-me-šu it-ba-la šu-ú u-ta-di-ik [8]
69. ik-me-šu-ma apsâ-am i-na-ra-aš-šu [9]
70. ^{il}mu-um-mu i-ta-sìr eli-[10]-šu ip-tar-ka
71. ú-kin-ma eli apsî šu-bat-su
72. ^{il}mu-um-mu it-ta-maḫ ú-dan [11] ṣir-rit-su
73. ul-tu lim-ni-[12]-e-šu ik-mu-ú i-sa-a-du
74. ^{ilu}e-a uš-ziz-zu [13] ir-nit-ta-šú [14] eli [15] ga-ri-šu
75. ḳir-biš kum-[16]-mi-šu šup-šu-ḫi-iš i-nu-uḫ-ḫu[17]
76. im-bi-šum-ma apsâm ú-ad-du-ú eš-ri-e-ti
77. aš-ru-uš-šu gè-[18]-par-ra-šu ú-šar-šid-[19]-ma
78. ^{il}laḫ-[20]-mu ^{iat}la-ḫa-mu ḫi-ra-tuš ina rab-ba-a-te uš-bu

79. ina ki-iṣ-ṣi šîmâti aṭ-ma-an uṣurâti
80. li-'-ú li-'-ú-ti abkal ilânı ilu[21] uš-tar-ḫi
81. ina ki-rib apsî ib-ba-ni ^{il}ašur
82. ina ki-rib elli apsî ib-ba-ni ^{il}ašur
83. ib-ni-šum[22]-ma ^{il}laḫ-mu [23] a-ba-šu
84. ^{ilat}la-ḫa-mu umma-šu ḫar-ša-as-šu [24]
85. i-ti-nik-ma ṣir-rit ištarâti
86. ta-ri-tu it-tar-ru-šu pul-ḫa-a-ta uš-ma-al-li

[1] Tekst 63 — 103 jest przepisany z Langdon BE. KAR. 162, VAT. 10997: im-nu.
[2] VAT. 10997: ana. [3] Ebeling: ušabsi[šu].
[4] Nr. 46803: tu. Ebeling: ṭu-ub-ba-[
[5] Ebeling: šit-tu. [6] Nr. 46803: dal.
[7] VAT. 10152: a-ga-a-šu. [8] iḳ (?). King czyta nam.
[9] VAT. 10152: i-nar-ma. [10] VAT. 10152: e-li.
[11] u — KALAG = udannin. [12] KAR. 163, Obv. II, 40 opuszcz. e

63. odmówił je, — i sprawił, że zapanowało nad wodami.
64. Jego samego (Apsû) oczarował podczas snu. Gdy leżał w grocie,
65. sprowadził sen na Apsû, czarujący sen.
66. Główne części boga Mummu odciął boleśnie;
67. rozciął mu związkę (na głowie), tak że zeń spadła korona,
68. pozbawił go blasku: ten został shańbiony.
69. Apsû spętał i zabił.
70. Boga Mummu związał i rozbił mu czaszkę.
71. Nad apsû ustanowił swą stolicę.
72. Boga Mummu pochwycił i udręki mu powiększył.
73. Potem powiązał swych nieprzyjaciół i pozabijał.
74. Bóg Ea tryumf swój oparł na swych wrogach.
75. Wewnątrz swej komnaty czuł się błogo, spokojnie,
76. nazwał ją apsû,— wyznaczył miejsca święte.
77. W jej miejscu założył „ciemną komnatę",
78. osadził (tam) w majestacie boga Laḫmu i boginię Laḫamu.
79. W komnacie losów, w izbie planów,
80. urodził się potężny nad potężne, mocarz bogów, bóg;
81. wewnątrz apsû został zrodzony bóg Ašur,
82. wewnątrz czystego apsû został zrodzony bóg Ašur.
83. Zrodził go bóg Laḫmu, jego ojciec.
84. Matką jego była bogini Laḫamu, jego rodzicielka.
85. Ssał piersi bogiń.
86. Karmicielka pielęgnowała go, napełniła go grozą.

[13] KAR. 163: za. [14] Tamże: tuš zamiast ta-šu.
[15] Tamże: e-li. [16] Ebeling: ku-um. [17] Ebeling: i-nu-uh.
[18] KAR. 163: gi. [19] Ebeling: ušaršid.
[20] Ebeling: zamiast laḫ-mu ^{il}e-a.
[21] według opowieści babilońskiej — Marduk; według wersji asyryjskiej — Ašur, zatem u Ebelinga: ^{il}an-šar przed uštarḫi.
[22] KAR. 117, R. 5: šu. [23] Ebeling: ^{il}e-a zamiast ^{il}an-šar.
[24] VAT. 9873: ḫar-šis-su.

87. šam-ḫat[1] nab-nit[2]-su ṣa-ri-ir ni-ši e-ni[3]-šù
88. ud-du-lat[4] ṣi-ta-šu mu-šir ul-tu[5] ul-la

89. i-mur-šu-ma ^{il}laḫ-mu[6] ba-nu-u a-bi-šu[7]
90. i-riš im-mir lib-ba-šu ḫi-du-ta[8] im-la

91. uš-te-iṣ[9]-bi-šum-ma šu-un-na-at[10] ili uṣ-ṣi-ip-šu
92. šu-uš-ḳu[11] ma-'-diš[12] eli-šu-nu a-tar mim-mu-[13]ma

93. la lam-da[14]-ma nu-uk-ku-la mi-na-tu-šù

94. ḫa-sa-si-iš[15] la na-ṭa-a a-ma-riš pa-aš-ḳa

95. ir-ba enâ-šu ir-ba uznâ-šu
96. šap-ta[16]-šu ina šu-ta-bu-li ^{il}gibil it-tan-paḫ
97. ir-bu-'-u[17] 4-ta-ám ḫa-si-sa
98. ù enâ ki-ma[18] šu-a-tu i-bar-ra-a gim-ri-e-ti
99. ul-lu-ú[19]-ma ina ilâni šu-tur la-a-an-šu
100. meš-ri-tu[20]-šu šu-ut-tu-ḫa i-li-tam šu tur
101. ma-ri ia-ú-tu ma-ri ia-ú-tu
102. mari[21] ^{il} šamšu ^{il} šamšu ša AN
103. la-biš me-lam-me[22] eš-rit ilâni ša-ḳiš it-bur)
84. ([23]. . .-ḫa-a-ti ḫa-mat-si-na e-li-šu kam)-ra
85. (. . .ma šârê irbitti[24] u-al-lid) ^{il}a-nim
86. ([25]. . .la a-ma-a-ri-ši) mil-li
87. . . . .
88. . . . a-ga-am-ma i[26]-dal-laḫ ^{ilat} ti-amat
89. (. . . mi)-i du-ul[27]-li

[1] KAR 117, R. 9: Kat. [2] Rm. 982: ni.
[3] VAT. 9873: i-ni. Ebeling: ênâšu. [4] KAR. 117: la-at.
[5] KAR 117: la [6] Rm. 982, Rev 8 ma ^{il}E-a
[7] VAT. 9873: a-bi-šu. Ebeling: abu-šu. [8] VAT. 9873: tam.
[9] Rm 982: ta-aṣ [10] VAT. 9873: šu-un-na-at ilâni.
[11] KAR 117 R. 14: ki [12] tamże: ma-diš [13] Ebeling: mim-mu-šu-nu
[14] KAR. 117: da-a. Ebeling: na-ṭa-a-ma. [15] KAR. 117: siš
[16] KAR. 117: ti [17] KAR. 117: ir-ti-bu-ù; Rm. 982: zdaje się ir-bu-'-u

87. Uroczą była jego postać, miał łyskający blask oczu.
88. Wystąpienie jego było wielkie, od początku był pełen męskości.
89. Bóg Laḫmu, rodzic, jego ojciec, patrzał na niego:
90. i cieszyło się, promieniało serce jego, — był pełen radości.
91. Wykończył go: dał mu dwie głowy
92. Jako wielce wysoki, przerastał ich (bogów) we wszystkiem.
93. Jego rozmiary, wykonane pomysłowo, nie były do zbadania;
94. Nie nadawał się do zrozumienia go, trudny był do patrzenia nań
95. Czworo miał oczu, czworo uszu.
96. Jego usta podczas mowy płonęły ogniem.
97. Wyrosły mu cztery otwory uszne.
98. Oczami widział wszystko, jak On.
99. Wyższy swą postacią wznosił się ponad bogi.
100. Jego członki były wielkie, wyróżniał się wysokością.
101. syn . . . . . syn . . . . . ,
102. syn boga Słońca, boga słońca Anu(?).
103. Odziany blaskiem 10 bogów, potężny wielce,
84. . . . ich blask, który spada na niego,
85. . . . bóg Anu zrodził 4 wiatry,
86. . . . .
87. . . . . , ...
88. . . . zaniepokoił boginię Tiâmat.
89. . . . . spiesz się.

[18] Rm. 982: GIM. [19] KAR. 117: ul-lu-ma. [20] VAT, 9873: ti.
[21] VAT. 9873: ma-ri. Edw. Nordens (Zeit. f. Assyr., 1924, 238) na zasadzie listy bogów V. R. 43, 54, c. d koryguje następująco drugą połowę w. 102: ma-ri šam-šu ša ilâni, i tłumaczy wiersze 101 i 102: Co za dziecko? Co za dzicko? Dziecko—słońce! Dziecko—słońce bogów!
[22] Nr. 10008: me-lam-mi. [23] Ebeling: przed ḫa-a-ti jeszcze pul.
[24] IM-TAB-TAB-BA. [25] Ebeling: bit? ma? przed la.
[26] VAT. 9843: ú. [27] tamże: dul.

87. šam-ḫat[1] nab-nit[2]-su ṣa-ri-ir ni-ši e-ni[3]-šù
88. ud-du-lat[4] ṣi-ta-šu mu-šir ul-tu[5] ul-la

89. i-mur-šu-ma *il* laḫ-mu[6] ba-nu-u a-bi-šu[7]
90. i-riš im-mir lib-ba-šu ḫi-du-ta[8] im-la

91. uš-te-iṣ[9]-bi-šum-ma šu-un-na-at[10] ili uṣ-ṣi-ip-šu
92. šu-uš-ḳu[11] ma-'-diš[12] eli-šu-nu a-tar mim-mu-[13]ma

93. la lam-da[14]-ma nu-uk-ku-la mi-na-tu-šù

94. ḫa-sa-si-iš[15] la na-ṭa-a a-ma-riš pa-aš-ḳa

95. ir-ba enâ-šu ir-ba uznâ-šu
96. šap-ta[16]-šu ina šu-ta-bu-li *il* gibil it-tan-paḫ
97. ir-bu-'-u[17] 4-ta-ám ḫa-si-sa
98. ù enâ ki-ma[18] šu-a-tu i-bar-ra-a gim-ri-e-ti
99. ul-lu-ú[19]-ma ina ilâni šu-tur la-a-an-šu
100. meš-ri-tu[20]-šu šu-ut-tu-ḫa i-li-tam šu tur
101. ma-ri ia-ú-tu ma-ri ia-ú-tu
102. mari[21] *il* šamšu *il* šamšu ša AN
103. la-biš me-lam-me[22] eš-rit ilâni ša-ḳiš it-bur)
84. ([23]. . .-ḫa-a-ti ḫa-mat-si-na e-li-šu kam)-ra
85. (. . .ma šârê irbitti[24] u-al-lid) *il* a-nim
86. ([25]. . .la a-ma-a-ri-ši) mil-li
87. . . . .
88. . . .a-ga-am-ma i[26]-dal-laḫ *ilat* ti-amat
89. (. . .mi)-i du-ul[27]-li

[1] KAR 117, R. 9: Kat. [2] Rm. 982: ni.
[3] VAT. 9873: i-ni. Ebeling: ênâšu. [4] KAR. 117: la-at.
[5] KAR 117: la [6] Rm. 982, Rev 8 ma *il* E-a
[7] VAT. 9873: a-bi-šu. Ebeling: abu-šu. [8] VAT. 9873: tam.
[9] Rm 982: ta-aṣ [10] VAT. 9873: šu-un-na-at ilâni.
[11] KAR 117 R. 14: ki [12] tamże: ma-diš [13] Ebeling: mim-mu-šu-nu
[14] KAR. 117: da-a. Ebeling: na-ṭa-a-ma. [15] KAR. 117: siš
[16] KAR. 117: ti [17] KAR. 117: ir-ti-bu-ù; Rm. 982: zdaje się ir-bu-'-u

87. Uroczą była jego postać, miał łyskający blask oczu.
88. Wystąpienie jego było wielkie, od początku był pełen męskości.
89. Bóg Laḫmu, rodzic, jego ojciec, patrzał na niego:
90. i cieszyło się, promieniało serce jego, — był pełen radości.
91. Wykończył go: dał mu dwie głowy
92. Jako wielce wysoki, przerastał ich (bogów) we wszystkiem.
93. Jego rozmiary, wykonane pomysłowo, nie były do zbadania;
94. Nie nadawał się do zrozumienia go, trudny był do patrzenia nań
95. Czworo miał oczu, czworo uszu.
96. Jego usta podczas mowy płonęły ogniem.
97. Wyrosły mu cztery otwory uszne.
98. Oczami widział wszystko, jak On.
99. Wyższy swą postacią wznosił się ponad bogi.
100. Jego członki były wielkie, wyróżniał się wysokością.
101. syn . . . . . syn . . . . . ,
102. syn boga Słońca, boga słońca Anu(?).
103. Odziany blaskiem 10 bogów, potężny wielce,
84. . . . ich blask, który spada na niego,
85. . . . bóg Anu zrodził 4 wiatry,
86. . . . .
87. , ...
88. . . . zaniepokoił boginię Tiâmat.
89. . . . . spiesz się.

[18] Rm. 982: GIM. [19] KAR. 117: ul-lu-ma. [20] VAT, 9873: ti.
[21] VAT. 9873: ma-ri. Edw. Nordens (Zeit. f. Assyr., 1924, 238) na zasadzie listy bogów V. R. 43, 54, c. d koryguje następująco drugą połowę w. 102: ma-ri šam-šu ša ilâni, i tłumaczy wiersze 101 i 102: Co za dziecko? Co za dzicko? Dziecko—słońce! Dziecko—słońce bogów!
[22] Nr. 10008: me-lam-mi. [23] Ebeling: przed ḫa-a-ti jeszcze pul.
[24] IM-TAB-TAB-BA. [25] Ebeling: bit? ma? przed la.
[26] VAT. 9843: ú. [27] tamże: dul.

90. ... da-a-ri-šam[1]
91. ... li-mut-tum[2]
92. ... tur-ṣa iz-zak-kar[3]
93. (apsâ-am ḫar)-ma-ki[4] i-na-ru-ma
94. (mar-ṣi-iš tab-ba)-ki-ma ḳa-li-iš uš-bu[5]
95. ... ša pu-luḫ-tum
96. (a-di- nu-te-ru gi-mil-la-šu) ul ni-ṣa-al-lal ni-i-ni
98. (in-na-nu im-ma-ḫaṣ-ṣu) apsu-ú ḫar-ma^{e}-(ki)
98. u ... ku ù ^{il} mu-um-mu ša ik-ka-mu-ú (la e-diš aš-ba-a-ti)[7]
99. (ur-ru)-ḫi-iš ta-du-ul-li
100. (nu-ta-ar gi-mil-la-šu-nu) i ni-iṣ-lal ni-i-[ni][8]
101. (tab-ku ma-'-ni) ḫu-um[9]-mu-ra i[10]-na-tu-ú-[ni]

102. (nu-ta-ar gi-mil-la-šu-nu) i ni-iṣ-lal ni-i-[ni]
103. ... gi-mil-la-šu-nu tir-ri-[ma]
104. ... a-na za-ḳi-ḳu šu-uḳ-(ḳi-ši)
105. (iš-me-ma ti-amat) a-ma-tum i-lu el-[lu]
106. ... lu ta-ad-di-nu i ni-pu-uš (muš-ma[11]-ḫu)
107. ... ilâni ki-rib (an[12]-duru-na)
108. (... i-taḫ-ḫa[13]) an ilâni ba-ni-[e]
109. [im-ma az-ru-nim-ma[14]] i-du-uš ti-amat ti-bi-[ú-ni]
110. [iz-zu kap-du la sa-ki-pu] mu-ša ú [im-ma]
111. [na-šu-ú tam-ḫa-ri] na-zar-bu-bu la-[ab[15]-bu]
112. [ukkin-na šit-ku-nu]-ma i-ban-nu-ú[16] ṣu-[la-a-tum[17]]
113. [um-mu] ḫu-bur pa-ti-ḳa-at[18] ka-[la-mu][19]
114. [uš-ra-ad-di iṣ] kakku[21] la maḫ-ru[22] it-ta-lad muš-maḫḫ[ê]

[1] VAT. 9873: ... bi-ku ša gi-mil-[li] [2] VAT. 10346: tu.
[3] VAT. 9873: ... nu-tu iz-zak-rus (?).
[4] VAT. 10346: [ha-'-] ra-ki. [5] Langdon BE, I. 113: tu-uš-ba.
[6] w tekscie: ku (?) — czytaj ki. [7] VAT. 10346: aš-ba-ti.
[8] King. Cr. 11, pl.: ... ul ta-ra-mi-na-[ši]. [9] Nr. 10008: ḫum
[10] Nr. 10: e. [11] Ebeling: ša-aš-ma zamiast mušmaḫu.
[12] Ebeling: šame zamiast anduruna. [13] Ebeling: taḫḫaba.
[14] Ebeling uważa im-ma az-ru-nim-ma w wierszach I, 109; II, 15; III, 19, 77 za jeden wyraz im-ma-aṣ-ru-nim-ma „gdy się oddzielili".

90. . . . nazawsze,
91. . . . . zło,
92. . . . . wzywa.
93. „Zabili twego małżonka Apsû".
94. Bolesne lała łzy, siedziała rozpaczając.
95. . . . . przerażenie.
96. „Nie będziemy spali, aż go pomścimy.
97. Teraz oto jest zabity twój małżonek Apsû,
98. . . . i bóg Mummu, który był związany. Nie zasiadasz ty jedna tylko.
99. Spiesz się żywo,
100. zemścimy się na nich i będziemy spali,
101. (bowiem) wylane są nasze wnętrzności, zaślepłe są oczy nasze,—
102. zemścimy się i będziemy spali.
103. . . . . zemścij się na nich,
104. . . . . zniszcz cyklonem".
105. Wysłuchała Tiâmat mowy czystego boga,
106. „ . . . zaiste daliście, oto chcemy stworzyć potwory".
107. . . . bogowie w Anduruna
108. . . . przybliżyli się ku bogom-rodzicom.
109. Przeklinają dzień, posuwają się przy boku Tiâmat,
110. Są gniewni, planują, są niespokojni w nocy i we dnie,—
111. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
112. gromadzą się, przygotowują bitwę.
113. Matka Hubur[20], twórczyni wszystkich rzeczy,
114. dostarczyła im broni, jakiej niema równej: zrodziła wielkie smoki

[15] KAR. 163: lab-bu. [16] tamże: opuszczone ú. [17] tamże:— ti.
[18] tamżn: ḳat. [19] Ebeling: kalama.
[20] Jensen ME, str. 307, 8. uważa Ḫuber za rzekę kosmiczną, która płynie w kierunku podziemnego świata, i utożsamia ją z Ḫubur, dopływem Eufratesu. Jako postać matkę Ḫubur uważa za identyczną z Tiâmat. Langdon, BE, str. 85, uw. 14, przypuszcza, że Ḫubur to rzeka, która płynie dokoła świata. Ebeling tłumaczy wyraz ḫubur „głębokość".
[21] Langdon, BE, I, 133: kak-ku. [22] KAR. 163: -ri.

115. [zaḳ-tu-ma šin]-ni[1] la pa-du-ú[2] at-ta-[']

116. [im-tu ki-ma] da-mu zu-mur-[šu-nu] uš-ma-at[3]
117. [ušumgallê] na-ad-ru-tum[4] pu[5]-ul-ḫa-[a]-ti ú-šal-
[-biš-ma]
118. [me-lam-me] uš-taš-ša-a i-li[6]-iš [um-taš-ši-il]
119. [a-mi]r-šu-nu šar-bi-iš[7] li-iḫ[8]-[ḫar-mi-im]
120. [zu]-mur-šu-nu liš-taḫ-ḫi-ṭam-ma la i-ni-'-u [i-rat-su-nu]
121. [uš-zi]z[9] ba-aš-mu mušruššû u *il* [la-ḫa-mi]
122. [ugall[ê] uridimmê aḳrab-amêlu
123. [u-mi] da-ap-ru-te[16] kulilu[17] ù ku-[sa-riḳ-ḳu]
124. [na-š]i kak-ku[19] la pa-du-ú[20] la a-di-ru [ta-ḫa-zi]

125. [gab-ša] te-ri-tu-ša la maḫ-ra ši-[na-a-ma]

126. [ap-pu]-na-ma[21] iš-ten eš-rit[22] kîma[23] . . . . šu-a-ti
[uš-tab-ši]

[1] KAR. 163: na. [2] la pa-du li-mu-um-ma, wyjaśnione przez równoległy napis sumeryjski nu-è-a (Langdon SBPs, 18, 14—15), Langdon tłumaczy: „nie zapomina wyrządzić zła". [3] Ebeling: li.

[4] KAR. 118. R. 4: ti. [5] tamże: pul.

[6] IV. R. 60*C: i-liš (var. e-liš) umaššil.

[7] KAR. 118, 6: šar-ba-ba. [8] tamże: liš-ḫar-mi-mu.

[9] Nr. 45528: zi-iz.

[10] Bašmu, jaszczur, rozpoczyna szereg potworów matki Ḫubur, stworzonych do walki przy boku Tiâmat, które za karę przez b. Marduka, a według wersji asyryjskiej przez b. Ašur, zostały umieszczone na astronomicznem niebie. Bašmu to hydra, wyrażająca, zdaje się bog. Ninmaḫ, Ninḫarsag, Nintud.

[11] Muš-ruš, czytane mušruššu, przypomina potwory, rzeźbione na ścianie świętej ulicy w Babilonie (Koldewey, WB, ilustr. Nr. 31). Mušruššu, jest wspomniany na Cylindrze A pat. Gudea, X, 20, gdzie figuruje jako muš-ḫuš. Na niebie astronomicznem mušruššu nie jest stwierdzony.

[12] *ilu* La-ḫa-mi, a według Langdona, BE, I, 140, La-ḫa-mu, odróżniam od boga La-ḫa-mu, stworzonego przez Apsû i Tiâmat. La-ḫa-mi z pocztu potworów Tiâmat zaczyna swe istnienie znacznie później, podczas buntu bogów, przed rozprawą z przeciwnikami Tiâmat. W języku etjopskim lāhĕm (lāhĕmĕ) znaczy „byk". Pótwór *il* La-ḫa-mi mógł mieć wygląd byka.

115. z ostremi zębami, z pazurami nie oszczędzającemi nikogo.
116 Jadem, jako krwią, wypełniła ich ciało.
117. Straszne potwory przyodziała w grozę,

118. zaopatrzyła je w blask, zrobiła je podobnemi do bogów.
119. Kto na nie spojrzy, ginie od strachu.—
120. Ich ciało podnosi się, nie odwraca się ich pierś.—
121. Wystawiła jaszczura[10], strasznego żmija[11] i laḫami[12],
122. olbrzymie[13] lwy, złe psy[14], skorpiona-człowieka[15],
123. drapieżne û-mi, rybę-człowieka, rybę-barana[18].
124. niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lękające się walki. —
125. Jej zarządzenia są potężne, są one nie do sprzeciwienia im się.
126. Ogółem, jak te, stworzyła ich jedenaście.

[13] Ud-gal-meš czytamy ugallê (ud-gal=uggal=uggalû) wielkie lwy. Langdon BE, I, 141 podaje ugallum w liczbie pojed., równie jak nazwę następnego potwora uridímmû (KAR. 162, R. 3: ú-gal-lum, 11, 28: û-galla, 111, 32+90: û-gal-lum), zupełnie zresztą logicznie, gdyż wszystkich potworów było tylko 11 (I, 126). Stąd liczbę mnogą tych rzeczowników Langdon uważa za błędną.

[14] KAR. 162: ur-idim-mu-u; Langdon, BE, I, 141: uridimmû. Ten potwór jest utożsamiony na niebie astr. z Wilkiem.

[15] Aḳrab-amêlu (gir-tab-lù-găl-lu) jest utożsamiony ze Strzelcem.

[16] Nr. 45528: da-ap-ru-tum. û-mi nie jest bliżej znany. Langdon tłumaczy û-mi „złośliwy"; Delitzsch, SB, 44: û-me=ud, burza;=ùg, lew (41).

[17] Nr. 3: HA-LÙ-GĂL-LU; tak samo KAR 118; CT, 13, 2: ku-lu-gâl-lu. KAR. 162, R. 4: kulili. Kulilu „ryba-człowiek", to Wodnik (Kugler, Sternkunde, 261).

[18] Kusariḳḳu=koziorożec (Langdon BE, 89, uw. 7). Kusariḳḳu jest nazywany si-gùr-gùr=na-aš kar-ni (Langdon SBPs, 12 uw. 4) Zob., Cylinder Gudea A, XXI, 21.

[19] KAR. 162: na-aš iṣ kakki la pa-di-e. [20] tamże 118: pa-di-i.

[21] Nr. 93015: -na-a-ta. [22] tamże: eš-ri-e-ti. [23] 45528: ki-ma.

127. [i-na] ilâni bu-uk-ri-ša[1] šu-ut[2] iš-ku-nu-[ši pu-uḫ-ri]

128. u-ša-aš-ḳi[3] il ḳin-gu[4] ina bi-ri-šu-nu ša-a-šu [uš-šar-bi-iš][5]
129. a-li-kut[6] maḫ-ri[7] pa-an[8] um-ma-ni mu-'-ir-ru-tu pu-[uḫ-ri][9]
130. na-še[10]-e[11] iṣkakku[12] ti-iṣ-bu-tu[13] di-ku-ù[14] a-na-[an-tu][15]
131. šu-ut tam[16]-ḫa-ru[17] ra-ab[18] šik-ka[19]-tu-tu
132. ip-kid-ma ḳa-tu-uš[20]-šu u-še-ši-ba-aš-šu ina [kar-ri]

133. a-di[21]ta-a-ka ina[22] puḫur[23] ilâni u-šar-bi-ka

134. ma-li-kut[24] ilâni gim-ra-at-su-nu ḳa-tuš-[šu uš-mal-li]

135. lu[25] šur[26]-ba-ta-ma[27] ḫa-'-i[28]-ri e-du-ú at-ta

136. lì-ir-tab-bu-ú zik-ru-ka eli kali-[šu-nu il a-nun-na-ki][29]

137. id-din-šu[30]-ma dup-šimâti i-ra-[tu-uš[31]] ú-šat-mi-iḫ

138. ka-ta[32] ḳì-bît-ka la in-nin-na-a[33] li-[kun ṣi-it pi-i-ka]

139. e-nin[34]-na il ḳin-[35]-gu šu--uš-ḳu-ú[36] li-ḳu-ú [e-nu-ti]
140. ina[37] ilâni [ma-r]ì-e-[38]šu[39] šì-ma-[ta iš-ti-mu]

141. ip-ša[40] pì-ì[41]-ku-nu il gibil[42] [lì-ni-iḫ-ḫa]
142. gašru[43] kit-mu-ru ma-ag-ša-ru[44] liš-[rab-bi-ib]

[1] Nr. 93015: šu-nu; KAR. 5: šu. [2] šu-ut pochodzi od šu.
[3] Nr. 45528, 93015: ḳa; CT, 13, 2: ki. [4] KAR, 118, 14: ga?
[5] Langdon BE, I, 147: uš-rab-bi-iš.
[6] Nr. 2: ku-tu. [7] Nr. 2: igi; Nr. 3: (ma)-aḫ-ra. [8] Nr. 2, 3: ni.
[9] KAR. 118, R, 15: UKKIN. [10] Nr. 6: aš; KAR. 162, R. 12 tak samo.
[11] Nr. 2: opuszcz. e. [12] KAR, 5: kakkê. [13] Nr. 2: tum.
[14] Nr. 2: te-bu-u. [15] KAR, 118, 16: — ta. [16] Nr. 2, 3: ta-am.
[17] Nr. 2: ta-am-ḫa-a-ta. KAR, 5:—ri (zakończenie). [18] Nr. 2: rab.
[19] Nr. 2: kat. [20] Nr. 6: tuš. [21] Nr. 7: ku (addi); Nr. 45528: ad-di.
[22] Nr. 45528: i-na. [23] Nr. 3: pu-ḫur. [24] Nr. 3: ku-ut.

127. Pośród bogów swych pierworodnych, których zwołała na zgromadzenie,
128. wywyższyła boga Ḳingu, zrobiła go wielkim między nimi:
129. do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojsko,—
130. on niesie broń, poczynającą walkę.
131. Dowództwo w walce
132. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie, (powiadając):
133. „Dałam ci zaklęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim,
134. władzę nad wszystkimi bogami złożyłam w twoje ręce,
135. winieneś być wielkim, — jesteś jedynym moim mężem,—
136. imię twe będzie wielkiem nad wszystkie imiona bogów Anunnaki".
137. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na piersi,
138. (mówiąc): „Twój rozkaz nie będzie odmieniony,— ostanie się to, co wynijdzie z ust twych".
139. Wywyższony bóg Ḳingu bierze teraz władztwo,
140. wyznacza role bogom, swym synom, (powiadając, do nich):
141. „otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
142. mocarny w walce niech złamie potęgę".

[25] Nr. 3: dod, ú. [26] Nr. 7: šu-ur. [27] 7: -ta-a. [28] Nr. 7: a zamiast i. [29] Langdon BE, I, 155: a-nu-uk-ki. [30] Nr. 3: šum, Nr. 7: opuszcz. šu.
[31] Nr. 7: i-rat-šu. [32] Nr. 7: at. Zaimek osobisty, samodzielny w casus obliquus, użyty w znaczeniu zaimka dzierżawczego. Dosłownie „z ciebie (wychodzący) twój rozkaz". Zobacz, Delitzsch, Assyr. Gramm. § 71, b. [33] KAR. 5: la-a en-na-a. [34] 93015: in-na-nu; 45528: in-na-an-na. [35] Nr. 6: [ki] -in. [36] Langdon BE, I, 158: šu-uš-ḳu.
[37] Nr. 3: a-na. [38] Nr. 3: marê. [39] KAR. 5: marê-ša.
[40] Nr. 98909: šu. [41] Nr. 2: opuszcz. i. [42] Nr. 3: GIŠ-BAR. *il* Gibil tytuł Marduka. [43] Nr. 2: dodane: ina. [44] Nr. 6: ?

Kolofon pierwszy

1. duppu e-nu-ma e-liš ri-eš ki-ma la-bi-(ri-šu šá-ṭir-ma)
2. duppi(pi) ^{il} nabû-balaṭ-su-iḳ-bi mar-šu ša (nâ'id ^{il} marduk)
3. ša ḳat ^{il} nabû-balaṭ-su-iḳ-bi mari-šu sa nâ'id ^{il} marduk . . . .

Kolofon drugi.

1. ú-kab-bit-ma ti-a-ma-tum (pi-ti-iḳ-šu)
2. duppu išten-kam e-nu-ma e-liš ul-tu eli duppi . . .[1]
3. gab-ri bâb-ili-(ki) ki-ma la-bir-ri-šù šaṭir- ma)
4. duppi(pi) ^{il} nabû-mu-še-ti-iḳ-ûmi mar . . . . .
5. pa-liḫ ^{il} marduk ù ^{ilat} zar-pa-(ni-tum ina šar-tu la uštešir-su)
6. ù ina mi-riš-tum la ikalli . . . .
7. arḫu ajaru ûmu 9-kam šattu 27-kam Da-(ri-ia-muš)

T A B L I C A

Treść: 1) Zabiegi boga Ea, zmierzające do unieszkodliwienia działalności Tiâmat, 1—48 w.

2) Oburzenie boga Anšar na wiadomość, że Tiâmat się zbroi, 49—53 w.

3) Wezwanie boga Ea do walki z Tiâmat, 54—58 w.

1. ú-kab-bit-ma ti-a-ma-tum[2] pi-ti-iḳ-šu
2. (ta-ḫa-zi [iḳ]ta-ṣar a-na ilâni ni-ip-ri-šu
3. [a[3]-na tu[4]-ur gi-mil]-li apsî ú-lam-mi-im ti-amat
4. (a-na-an)-ta ki-i iṣ-mi-da a-na ^{il} e-a ip-ta-šar
5. [iš-me-ma] ^{il} e-a[5] a-ma-tum šu-a-tim
6. [mar-ṣi]-iš uš-ḫa-ri-ma ša-ḳu-um-mi-iš uš-bu

[1] Langdon BE, str. 93, uwag. 13: giš [li-u-um?]
[2] Nr. 10008, l. 8: Ti-e-wa-ti. [3] Langdon BE, II, 3: aḫ [4] Tamże: tur.

1. Pierwsza tablica Enuma eliš jest napisana zgodnie z oryginałem.
2. Tablica Nabû-balaṭ-su-iḳ-bi, syna Nâ'id ^{il} Marduk,
3. ręką Nabû-balaṭ-su-iḳ-bi, syna Nâ'id ^{il} Marduk . . . .

1. Tiâmat wykończyła swe dzieło.
2. Tablica pierwsza Enuma eliš z tablicy . . . .
3. Kopja z Babilonu, napisana zgodnie z oryginałem.
4. Tablica Nabû-mušetiḳ-ûmi, syna. . . . .
5. czciciela Marduka i Zarpanitum. Błędnie nie zebrał,
6. i w mądrości nic nie opuścił . . .
7. Miesiąc Ajjar, dzień 9 ty, rok Darjusza 27-ty.

D R U G A.

4) Wezwanie boga Anu do walki z Tiâmat i rezultat wyprawy boga Anu, 71—85 w.

5) Wezwanie boga Marduka do walki z Tiâmat, 86—112 w.

6) Stawienie się Marduka przed Anšzar, 113—130 w.

7) Warunki Marduka, na których skłania się do walki z Tiâmat, 131—140 w.

1. Tiâmat skończyła dzieło swoje:
2. przygotowała walkę przeciw bogom, swemu nasieniu,
3. dla pomszczenia Apsû Tiâmat wymyśliła zło.
4. Gdy walkę przygotowała, powiedziała o tem bogu Ea.
5. Bóg Ea wysłuchał tej mowy,
6. zasmucił się wielce(rzewnie), usiadł rozbolały.

[5] King, 11, 62: ^{il}EN. Langdon uważa, że ^{il}EN znaczy prawdopodobnie ^{il}Enlil. Byłby tu dowód sumeryjskiego pochodzenia opowieści.

7. [ûmê ú]-ri-ku-ma uz-za-šù i-nu-ḫu
8. [ur-ḫa-šu aš-ri]-iš an-šar a-bi-šu šu-ù uš-tar-di
9. (il-lik[1]-ma) ma-aḫ-ru a-bi[2] a-li-di-šu an-šar
10. (mim-mu) ú-ti-amat ik-pu-du ú-ša-an-na-a a-na šá-a-šù
11. [um-ma ti]-amat a-lit-ti-a-ni[3] i-zi-ir-ra-an-na-a-tï
12. [pu]-uḫ-ru šit[4]-ku-na-at-ma ag-gi-iš la-ab-bat
13. [is]-ḫu-ru-šim-ma ilâni gi-mi-ir[5]-šu-un
14. [adi] ša at-tu-nu tab-na-a i-da-a-ša al-ka[6]

15. [im]-ma az-ru-nim-ma i-du-uš ti-amat te-bu[8]-ú-ni[9]
16. [iz]-zu kap-du la sa-ki-pu mu-ša u im-ma[10]

17. [na]-šu-ú tam-ḫa-ra[11] na-zar-bu-bu la-ab-bu[12]
18. ukkin-na šit-ku-nu-ma i[13]-ban-nu-ú šu-la-a-tum[14]
19. um-ma[15] ḫu-bu-ur[16] pa-ti-iḳ[17]-ḳa-at ka-la-mu
20. uš-rad[18]-di iṣ kakku la maḫ-ru[19] it-ta-lad muš-ma[20]-ḫu

21. zaḳ-tu-ma šin-nu la pa-du-ú at-ta-’-um[21]

22. im-tu ki-ma da-am[22] zu-mur-šù-nu uš-ma-al-lu[23]
23. ušumgallê na-ad-ru-ti[24] pu-ul-ḫa-a-ti[25] ú-šal-biš-ma
24. me-lam-mu uš-daš-ša-a i-li-iš um-taš-ši-ir[26]
25. a-mi-ir-šu-nu šar-ba-bi-iš li-iḫ-ḫar-mi-im
26. zu-mur-šu-nu liš-taḫ-ḫi-da-am[27]-ma la i-ni-’-e[28] i-rat-[29] -su-un
27. uš-zi-iz-ma ba-áš-mu ^{il} mušruš[30] ù ^{il} la-ḫa-mu
28. û-gal-la ur-idim-me ù[31] aḳrab-amêlu
29. û-me da-ap-ru-ti kulilu ù ku-sa-riḳ-ḳu
30. na-ši iṣ kakku la pa-dn-ú la a-di-ru ta-ḫa-zi

[1] H. Winkler KT, II, 9: iz-ziz-ma = stanął.
[2] VAT. 2553: ma-ḫar a-bi-ša. [3] Tamże: -ta-ni. [4] Nr 2: ši-it.
[5] VAT. 2553: mir. [6] Nr. 2: ku. [7] a-di ma dwojakie znaczenie: 1) łącznie, 2) z wyjątkiem. Biorę powyżej adi w znaczeniu „z wyjątkiem", choć możliwe jest znaczenie „łącznie". [8] Nr. 2 bi.
[9] Nr. 2: nu. [10] Nr. 3: mu. [11] Nr. 2: ri. [12] Nr. 3: bi. [13] Nr. 2: a.

7. Dni ciągnęły się. Gdy jego gniew osłabł,
8. udał się w drogę do Anšar, swego ojca,
9. pospieszył przed ojca, swego rodzica, Anšar,
10. i wszystko, co wymyśliła Tiâmat, powtórzył mu
11. tak: „Tiâmat, nasza rodzicielka, jest nam wroga,
12. zwołuje zgromadzenie, sroży się okrutnie.
13. Stanęli dokoła niej wszyscy bogowie
14. z wyjątkiem[7] tych, których tyżeś stworzył, i idą obok niej.
15. Złorzeczą dniowi, postępują przy boku Tiâmat,
16. złoszczą się, planują, nie spoczywają w nocy i we dnie,
17. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
18. organizują tłum, przygotowują walkę.
19. Matka Ḫubur, która stworzyła wszystkie rzeczy,
20. dostarczyła im broni, jakiej niema równej: zrodziła wielkie smoki
21. z ostremi zębami, z pazurami, nie oszczędzającemi nikogo;
22. jadem, jak krwią, wypełniła ich ciała.
23. Straszne potwory przyodziała w grozę,
24. wyposażyła obficie w blask, wypuściła je, jak bogi.
25. Kto na nie spojrzy ginie od strachu.
26. Ich ciało podnosi się, nie pochyla się ich pierś.

27. Wystawiła jaszczura, strasznego żmija i laḫamu,
28. olbrzymiego lwa, złego psa i skorpiona-człowieka,
29. drapieżne û-mi, rybę-człowieka i rybę-barana,
30. — niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lękające się walki.

[14] Nr. 3: ti. [15] Nr. 2: mu. [16] Nr. 2: bur. [17] Nr. 2: opuszcz. iḳ.
[18] Nr. 2: ra-ad. [19] Nr. 2: ma-ḫar. [20] Nr. 2: muš-maḫḫê; Nr. 3: muš-maḫ.
[21] Nr. 2: ú-am; Nr. 3: am. [22] Nr. 2: mu; Nr. 3: mi. [23] Nr. 2, 3: la.
[24] Nr. 2: tum. [25] Nr. 2: tum. [26] Nr. 2: il. [27] Nr. 3: dam.
[28] Nr. 2: im; Nr. 3: ú. [29] Nr 3: ra-at.
[30] Nr. 3: mušruššê. [31] Nr, 2: dodane il.

31. gap-ša te-ri-tu-ša la ma[1]-ḫar-ra ši-na-ma
32. ap-pu-na-ma iš-tin eš-rit ki-ma šu-a-ti uš-tab-ši
33. i-na ilâni bu-uk-ri-ša šu-ut iš-ku-nu-ši pu-uḫ-ru[2]

34. u-ša-aš-ḳa ^{il} ḳin-gu i-na bi-ri-šu-nu uš-rab-bi-iš[3]

35. a-li-ku-ut maḫ-ru pa-ni um-ma-nu mu-ir-ru-tum[4] pu-uḫ-ru[5]
36 na-še-e ^{iṣ} kakku ti-iṣ-bu-tum te-bu-ú a-na-an-tum[6]
37. [šu-ut[7]] tam-ḫa-ra ra-ab šik-kat-ú-tum[8]
38. [ip-ḳid]-ma ḳa-tu-uš-šu ú-še-ši-ba-áš-ši i-na[9] kar-ri

39. [a-di ta-a]-ka i-na pu-ḫur ilâni ú-šar-bi-ka

40. [ma-li-kut] ilâni gim-rat-su-nu ḳa-tuk-ka uš-mal-li

41. [lu šur-ba-ta-ma ha-'-i-ri e-du-ú at]-ta
42. [li-ir-tab-bu-ú zik-ru-ka eli kali-šu-nu ^{il} e-nu]-uk-ki

43. [id-din-šu-ma dupšîmâti i-ra-tu-uš] u-[šat-me]-iḫ
44. [ka-ta ḳibît-ka la in-nin-na-a] li-kun ṣi-it pi-i-ka

45. [e-nin-na ^{il} ḳin-gu šu-uš-ḳu-ú] li-ḳu-u ^{il} a-nu-ti
46. [i-na ilâni ma-ri-e-šu] ši-ma-ta iš-ti-mu
47. [ip-ša pi-ku-nu] ^{il} GIŠ-BAR li-ni-iḫ-ha
48. [gašru ina kit-mu-ri] ma-ag-ša-ra liš-rab-bi-ib
49. (iš-me-ma ^{il} an-šar ša ti-a-ma)-tu-ma danniš dal-ḫat

50. (sûn-šu im-ḫaṣ-ma ša)-pat-su[10] it-taš-ka
51. (a-di-ir libba-šu) la na-ḫat ka-raṣ-su
52. . . . . šu ša-gi-ma-šu uš-taḫ-ḫa-aḫ[11]

[1] Ebeling: ma-aḫ-ra. [2] Nr. 4832=CT. 13, 5: ra. [3] Nr. 4: opuszczone iš. Ebeling wstawia ša-a-šu przed uš-rab-bi-iš. [4] Nr. 4: tu. [5] Nr. 4: puḫru. [6] Nr. 4: ti. [7] šu-ut, które jest mianownikiem l. mn. od rzadko używanego šu, powyżej jest błędnie ustosunkowane, gdyż jego rzeczownik jest uformowany w liczbie pojed. (Ungnad, BAG: § 13, e.).

31. Jej zarządzenia są potężne, nie sprzeciwi im się nikt.
32. Razem jak te, stworzyła ich jedenaście.
33. Pośród bogów swych pierworodnych, których zwołała na zgromadzenie,
34. wywyższyła boga Ḳingu, zrobiła go między nimi wielkim:
35. Do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojsko,—
36. on niesie broń, poczynającą walkę.
37. Dowództwo w walce
38. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie, (powiadając):
39. „Dałam ci zaklęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim,
40. panowanie nad wszystkimi bogami złożyłam w twoje ręce,
41. winieneś być wielkim, jesteś jedynym moim mężem,
42. imię twe będzie wielkiem nad wszystkie imiona bogów Anunnaki".
43. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na piersi,
44. (mówiąc): „Twój rozkaz nie będzie odmieniony, ostanie się to, co wynijdzie z ust twych".
45. Wywyższony bóg Ḳingu bierze teraz władztwo,
46. wyznacza role (losy) bogom, swym synom, (mówiąc):
47. „Otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
48. mocarny w walce niech zgniecie potęgę".
49. Gdy usłyszał bóg Anšar, że Tiâmat jest niespokojna wielce,
50. jął bić się po biodrach, gryźć sobie usta,—
51. zasmuciło mu się serce, jego duch stracił błogość,
52. . . . . . . zmienił mu się głos,

[8] Nr. 4. tu-u-ti. [9] Nr. 4: ina.
[10] KAR. I. R. 16: pi-en-ša, uznên-ša. [11] šḫḫ odpowiada, zdaje się, syryjskiemu saḥ ('ain geminatae) = rozcieńczyć, zmniejszyć, osłabić, które w formie pa'el formuje się saḥaḥ (J. Brun, DSL. str. 386; Gismondi, LSGr. § 51.).

53 . . . . ú tu-ḳu-un-tu
54. (kakka ša te)-pu-šu i taš-ši at-ta
55. (il mu-um-mu ù) apsû ta-na-ra
56. (u-ša-aš-ḳi il ḳin)-gu a-li-(ik) ma-ḫar-ša
57. . . . . e ta-šim-ti
58. (i-pul-šu-ma ma-lik ilâni il NU-DIM-MUD)

(brak wierszy w przybliżeniu od 59—69)

69. . . . . . ta
70. . . . . . ni
71. (an-šar iz)-zi-iš (il)-si
72 (a-na il a-nim) ma-ri-šu (a-ma-tum i)-zak-kar
73. (aš-ṭu-ma an)-nu-ú ka-šu-(šu) ḳar-ra-di
74. (ša ša-ḳa-a e-mu)-ḳa-a-šù la ma-ḫar te-bu-šù
75. (al-kam)[2]-ma mut-tiš ti-amat i-ziz-za at-ta
76. (lip-šaḫ) kab-ta-taš lib-bu-uš lip-pu-uš

77. (šum-ma) la še-ma-ta a-mat-ka
78. (a-ma-tu)-ni at-me[3]-šim-ma ši-i lip-pa-aš-ḫa
79. (iš-me-e)-ma zik-ri abi-šù an-šar.
80. (uš-te-šir har)-ra-an-ša-ma ú-ru-uḫ-ša uš-tar-di
81. (iṭ-ḫi-ma)[4] il a-nim me[5]-ku-uš ti-wa-wa-ti i-še-'-am-ma
82. (ul i-li-'-a ma-ḫar-ša) i-tu-ra ar-kiš

83. (il-li-kam-ma šar-ba-biš a-na a-bi a-li-di)-šu an-šar

84. (a-na ti-amat ki-a-am i)-zak-kar-šu
85. (i-maṭ)-ṭi ḳa-ti ša ka-mi-ki ina muḫ-ḫi-ia
86. uš-ḫa-ri-ir-ma an-šar ḳaḳ-ḳa-ri i-na-aṭ-ṭa-(al)
87. i-ḳam-ma-am a-na il e-a u-na-ši ḳaḳḳad-(su)

[1] alik maḫarša Langdon BE, II, 56 tłumaczy: (Ḳingu), „który idzie przed nią". Zapewne Langdon uważa alik za permansivum, tak wnioskuję z jego tłumaczenia. Ja biorę alik w znaczeniu trybu rozkazującego „idź", mniemając, że czasownik, w tej formie użyty, zawiera rozkaz Anšar, wydany bogu Ea, by ten maszerował przeciw Tiâmat.

53. . . . . . . bitwę.
54. „Oręż, który uczyniłeś, nosisz zaiste,
55. boga Mummu i Apsû zabiłeś,
56. ona wywyższyła boga Ḳingu. Idź naprzeciw niej[1]
57. . . . . . . rozwagi".
58. Odpowiedział mu na to doradca bogów, bóg Nudimmud.

69. . . . . . .
70. . . . . . .
71. Anšar zawołał gniewnie,
72. i do boga Anu, swego syna, rzekł:
73. „Uparty jest ten potężny wojownik,
74. ale czyje siły są wielkie, tego natarcie nie ma równego.
75. Idź, stań naprzeciw Tiâmat,—
76. niech uspokoi się jej duch, niech do błogości wróci serce.
77. A jeżeli nie usłucha twego słowa,
78. ja jej powiem nasze słowo, a ta zaiste uspokoi się.
79. Usłuchał Anu wezwania swego ojca Anšar,
80. skierował pochód prosto ku niej, pospieszył jej drogą.
81. Bóg Anu przybliżył się, plan Tiâmat przejrzał,
82. ale nie mógł ostać się przed nią, zawrócił z powrotem.
83. Przestraszony przybiegł do ojca, rodziciela swego Anšar,
84. i tak rzekł doń, jak do Tiâmat:
85. „Ręka moja jest za słabą, żeby cię spętać swą mocą".
86. Anšar zasmucił się, patrzał w ziemię,
87. wzdychał,—skierował swą głowę ku bogu Ea.

Przerwa w tekście od 58 — 70 w. utrudnia właściwą interpretację wiersza.

[2] Jensen ME, str. 10, tabl. II b, 4: a-lik-ma.

[3] Jestto rekonstrukcja Kinga, której Langdon BE, str. 101, n. 10, nie uważa za pewną. [4] Jansen ME, str. 10, tabl. II b, 10: iḳ-rib-ma.

[5] Ebeling: šip-ku-uš.

88. pa-aḫ-(ru) ma-an-za-za ka-li-šu-nu ^{il}a-nu-ki . . .

89. šapte-šu-nu[1] ku-ut-tu-ma-ma ḳa-li-iš uš-bu
90. ilu a-a-um-ma ul[2] ia-ar ki-rib (tam-ḫa[3]-ri)
91. ma-ḫa-ri-iš ti-amat ul uṣ-ṣi i-na napišti)

92. (be-lum[4]) an-šar a-bi ilâni ra-bi-iš (u-šib)
93. (uš-tab-il[5] lib-ba-šu-ma a-na ^{il}a-nu-uk-ki iz-zak-kar)

105. [6](ša e-mu-ḳu-uš ga-aš-ra mu-tir) gi-mil-lu a-(bi-šu

106. (šu-u ḫa-la-aš tuḳ-ma-te ^{il}marduk) kar-(du)

107. ^{il} marduk il-si-ma ^{il} e-a) a-šar pi-riš-ti-(šu)

108- (il-li-ka-ma ak lib-bi-šu) i-ta-mi[7]-šu

109 (^{il}marduk ṭe-mi[8] mil-ka še-mi) abi-ka
110. at-ta-ma ma-ri[9] mu-nap-pi-šu lib-bi-šu[10]
111. (mut-ti-iš an-šar ḳit)-ru-bi-iš[11] ṭi-ḫi-e[12]-ma
112. [i-pu-uš pi-i-ka i-zu-za[13] e-ma-ru-uk-ka[14] ni-i[15]-ḫu[16]

113. iḫ-du-ma be-lum a-na a-ma-tum a-bi-šu
114. iṭ-ḫi-e-ma it-ta-zi-iz ma-ḫa-ri-iš[17] an-šar
115. i-mur-šu-ma an-šar lib-ba-šu tu-ub-ba-a-ti[18] im-la[19]
116. iš-ši-iḳ sap[20]-ti-šu a-di-ra-šu ut-te-is-si[21]

[1] KAR. 5, R 3: -un. [2] KAR. 5, R. 4: la-a. [3] Ebeling: ti-amat

[4] Wyrażenie be-lum jest wzięte z Langdona BE, II, 92 zamiast „. . . -nu-te“, podane w tekście Enuma eliš, O. A. Deimla.

[5] uš-tab-il może pochodzić od רבל (III$_2$ = zlecić. ponieść) i od אבל, (III$_2$ = być pełnym, napełnionym). Delitzsch, AHW, str. 232 i 7.

[6] Zatrzymałem numerację Enuma eliš O. A. Deimla, który, w przekonaniu że po wierszu 92 następuje znaczna przerwa, „93—104 lacuma“, następny wiersz opatrzył cyfrą 105, — aczkolwiek według nowej rekonstrukcji tekstu wiemy, że po wierszu 92 w przerwie mieści się jeden tylko wiersz podany przezemnie jako 93-ci. [7] Nr. 4: me.

[8] Hebr. טעם syr. ṭeʿem, ar. ṭaʿima, et. ṭeʿemă mają znaczenie „smakować“, „kosztować“, zatem asyr. czasownik ṭêmu prawdopodobnie ma takież znaczenie, a w przenośni zapewne oznacza smakować, kosztować rozumem, rozważać, zwłaszcza że rzeczownik asyryjski ṭêmu znaczy: wola, zmysł, rozum

[9] KAR. 5: ru. [10] Nr. 2: ? [11] Nr. 4: biš. [12] Nr. 1: opuszcz. e.

[13] Nr. 38396: uz. [14] Nr. 4: opuszcz. ka. [15], [16] Nr. 4: iḫ-ḫa.

[16] Nr. 1: ḫi. [17] Nr. 1, 4: riš.

[18] Nr. 1: ta; tu-ub-ba-a-ti pochodzi zapewne od ṭubtu, które jest skróconą żeńską formą od ṭubbu, dobrze usposobiony. Delitzsch AH, str. 301. Ungnad BAGr. § 18, b.

[19] Nr. 1: li. [20] Nr. 1: ša-ap. [21] Nr. 1: su.

88. Zgromadzili się wszyscy bogowie Anunnaki na miejscu,
89. ale usta ich były zamknięte, siedzieli szlochając:
90. oto nikt z bogów nie występuje do walki,
91. nikt nie jest w możności ujść z życiem z przed Tiâmat.
92. Pan Anšar, ojciec bogów, zasiadł majestatycznie,—
93. zastanawiał się w swem sercu, — i rzekł do bogów Anunnaki:
105. „Czyje siły są potężne, ten będzie mścicielem swego ojca.
106. Tym, który będzie karcicielem w walce, będzie mężny bóg Marduk“.
107. Bóg Ea zawezwał boga Marduka na miejsce decyzji,
108. (a gdy) przyszedł, rzekł do niego, zgodnie z pragnieniem swego serca:
109. „Marduku, rozważ projekt, wysłuchaj swego ojca.
110. Jesteś moim synem „który zadawalnia jego serce“;
111. zbliż się z hołdem do Anšar,
112. otwórz swe usta, stań, gdy on na cię spojrzy będzie spokojny“.
113. Ucieszył się pan z mowy swego ojca,
114. przybliżył się i stanął przed Anšar.
115. Ujrzał go Anšar i radością napełniło się jego serce.
116. Pocałował go w usta,—i ustąpił zeń strach.

117. (an-šar) la šuk-tu-mat[1] pi-ti[2] ša-ap[3]-tu-uk[4]
118. lu-ul-lik-ma lu[5]-ša-am-ṣa-a ma-la lib-bi-ka

119. (an-šar) la šuk-tu-mat pi-ta ša-ap[6]-tu-uk[7]
120. [lu-ul-li]k-ma lu-ša-am-ṣa-a ma-la lib-bi-ka

121. a-a-ú zik-ri[8] ta-ḫa-za-šu u-še-ṣi-ka[9]
122. (ma-ri) ti-amat ša si-in-ni-ša-tum[10] ia-ar-ka i-na[11] iṣ kakku[12]
123. (a-bi ba)-nu-ú ḫi-di[13] ù šu-li-il[14]
124. ki-ša-ad ti-amat ur-ru-ḫi-iš ta-kab-ba-as at-ta
125. (a-bi ba)-nu-ú ḫi-di[15] ù šu-li-il[16]
126. [ki-ša-ad[17]] ti-amat ur-ru-ḫi-iš ta-kab-ba-as at-ta
127. [ma]-ri[18] mu-du-u gim-ri[19] uz-nu[20]
128. [ti-amat] šu-up-ši-iḫ[21] i-na te-e-ka[22] el-lu[23]
129. [ur-ḫa-ka][24] ur-ru-ḫi-iš[25] šu-tar-di-ma
130. [ri-ṣu-uš-šu][26] la ut-tak-ka-šu[27] te-e-ri[28] ár-ka-niš[29]

131. [iḫ-du-ma] be-lum[30] a-na[31] a-mat a-bi-šu
132. [e-li]-iṣ lib[32]-ba-šu-ma a-na a-bi[33]-šu i-zak-kar
133. be-lum ilâni[34] ši-mat[35] ilâni[36] rabûti
134. šum-ma-ma ana[37]-ku mu-tir gi-mil-li-ku-un
135. a-kam-me ti-amat[38]-ma ú-bal-laṭ ka-a-šu-un
136. šuk-na-ma pu-uḫ[39]-ra šu-te-ra i[40]-ba-' šim-tum[41]
137. ina ub-šu-ukkin-na-ki[42] mit-ḫa-riš[43] ḫa-diś[44] taš[45]-ba-ma

[1] VAT. 10585: šu-uk-tu-ma-at. [2] Nr. 1: ta. [3] Nr. 1: šap.
[4] Nr. 4: tuk. [5] VAT. 2553: lu-ú. [6] Nr. 1: šap.
[7] Nr. 4: tuk. [8] VAT. 10585: zi-ik-ru; 2553: zik-ru.
[9] Nr. 1: -ṣi-ma. [10] Nr. 1: at. [11] Nr. 4: ina.
[12] Langdon BE, II, 111: kak-ku. [13] VAT. 10585: ḫu-ú-di.
[14] Nr. 4: lil. [15] VAT. 10585: ḫu-ú-di. [16] Nr. 4: lil.
[17] Langdon, BE, II, 115: i-šid zamiast ki-ša-ad.
[18] VAT. 2553: mu-a-ru. [19] Nr. 4: gi-mir. [20] Nr. 4: ni.
[21] VAT. 2553: šup-ši-ḫa. [22] Nr. 38396: ki. [23] Nr. 4: li.
[24] Langdon, BE, II, 118: narkabat zamiast ur-ḫa-ka.
[25] VAT. 2553: ḫiš. [26] Deimel podaje: da-mi-ka, — Ebeling: pa-nu-uš-šu. [27] VAT. 2553, 92632: ša; od czego pochodzi ut-tak-ka-šu? Ebeling

117. „Anšarze, nie bądź milczącym, otwórz swe usta,
118. ja pójdę i sprawię, że stanie się wszystko, jak chce twe serce.
119. „Anšarze, nie bądź milczącym, otwórz swe usta,
120. ja pójdę i sprawię, że stanie się wszystko, jak chce twe serce.
121. Jakiż mąż wypowiedział ci walkę?"
122. „Mój synu, Tiâmat, która jest niewiastą, wystąpi z bronią przeciw tobie".
123. „Ojcze mój, rodzicu, ciesz się i raduj się,
124. niebawem wstąpisz na kark Tiâmat.
125. Ojcze mój, rodzicu, ciesz się i raduj się,
126. niebawem wstąpisz na kark Tiâmat".
127. „Mój synu, który posiadasz wszelką wiedzę,
128. uspokój Tiâmat swem czystem zaklęciem,—
129. w drogę swą idź szybko,—
130. jej pomocnicy nie będą się nią interesowali, wracaj z powrotem'.
131. Ucieszył się pan ze słów swego ojca,
132. rozradowało się jego serce, i rzekł do swego ojca:
133. „Panie bogów, ozdobo wielkich bogów,
134. jeśli ja, wasz właściciel,
135. spętam Tiâmat i uratuję wam życie,
136. to zwołajcie zgromadzenie i odwróćcie bieg losów:
137. wy w Upsukinnaki razem miło przebywać będziecie,

wyprowadza od ekêšu, i tłumaczy 130-ty wiersz: „jego twarz nie będzie przepędzona . Trafniej rozwiązuje kwestję pochodzenia tego czasownika Langdon, który ut-tak-ka-šu wyprowadza z waḳû „czekać na ..", jako II₂. Gesenius HW. str. 313 utaḳḳu, być posłusznym, wyprowadza od יקה (arab. waḳiha), podobnież Muss-Arnolt Diction. Assyr. Lang. str. 88. [28] powinno być te-ir (r. m.) [29] VAT. 2553: ar-ka-nu-uš; Nr. 4832: ar-ka-niš. [30] VAT. 2553: li. [31] Nr. 4832: ina. [32] Nr. 292: lib-ba-šù [33] Nr. 4: AD (abi). [34] tak zdaje się Nr. 292; VAT. 2553 podaje banû, t. j. KAK. [35] Nr. 1. NAM-MEŠ (šimâti). [36] Nr. 1: AN-MES. [37] Nr. 1: a-na. [38] Nr. 1: ti-amat-am-ma. [39] Nr. 40559: úḫ; Nr. 1: pu-uḫ-ru.
[40] Nr. 40559: šu-te-ir ba-'; Nr. 1: ir. [41] Nr. 4: ti.
[42] Nr. 1: kam. [43] Nr. 1: ri-iš. [44] Nr. 1: di-iš. [45] Nr. 1: ti-iš.

138. ip-šu pi-ia ki-ma ka[1]-tu-nu-ma ši-ma-tum[2] lu-ši-im

139. la ut-tak-kar mim[3]-mu-u a-ban-nu-u a-na-ku

140. a-a i-tur a-a i[4]-in-nin-na-a se-ḳar ša[5]-ap-ti-ia

Kolofon pierwszy

1. an-šar pa-a-šu i-pu-(šam-ma)
2. (duppu) 2-kam e-nu-ma e-liš ki-i pi-i (duppi)
3. .... gab-ri ^{mat} Aššur ^{ki}

Kolofon drugi

1. an-šar pa-a-šu i-pu-šam-ma
2. (ki-ma la-bi-ri-šu) ša-ṭir-ma barim duppi ^{il} nabû-aḫe-iddina
3. (mâri-šu ša) eṭir- ^{il} bêl mar ^{amel} sangu ^{il} maš (ina mi-riš-tum la ikalli)

TABLICA

Treść: 1) Wezwanie boga Gaga przez Anšar, by szedł do Laḫmu i Laḫamu celem uchwalenia przez bogów w Upšukinnaki pełnomocnictw dla Marduka, 1—66 w.

1. an-šar pa-a-šu i-pu-šam-ma
2. (a-na ^{il}ga-ga sukkali)-šu a-ma-tu i-zak-kar
3. (^{il} ga-ga suk-kal)-lum[7] mu-ṭib[8] ka-bít-ti-ia
4. (aš-riš ^{il}laḫ-mu ^{ilat} la-ḫa)-mu ka-a-ta[9] lu-uš-pur-ka

[1] Nr. 1: dodane a. [2] Nr. 5: ta. [3] Nr. 1: mi-im.
[4] Nr. 1: opuszczone i. [5] Nr. 40559: ša-ap.
[6] Deimel PB, str. 82, d. ga-ga = d. nin-šubur; d. ga-ga = d. nin-karrak,

138. a ja dziełem ust swych, jak wy dotąd), wyznaczać będę losy,
139. — i nie będzie zmienione nic, cokolwiek ja postanowię,
140. nie będzie odwrócony ani uchylony rozkaz moich ust".

1. Anšar otworzył swe usta.
2. Tablica II-ga Enuma eliš według brzmienia tablicy
3. .... kopja z kraju Aššur.

1. Anšar otworzył swe usta.
2. Według oryginału napisana i przypieczętowana tablica Nabû-aḫê-iddina,
3. syna Eṭir-bêl, syna kapłana boga Maš. W mądrości nic nie opuścił.

TRZECIA

2) Misja Gaga wobec Laḫmu i Laḫamu 67—124 w.
3) Niepokój wśród bogów, 125—128 w.
4) Narada bogów podczas uczty w Upšukinnaki i uchwalenie pełnomocnictw dla Marduka, 129—138 w.

1. Anšar otworzył swe usta
2. i rzekł do swego namiestnika, boga Gaga:[6]
3. „Pomocniku Gaga, który zadawalniasz me serce,
4. chcę cię posłać do boga Laḫmu i bogini Laḫamu.

Gaga według Chicago Syllabary, 26, jest identycznym z pap-sukkal, którego imię jest nazwą posłańca-boga. [7] KAR. 173: LUḪ.
[8] Ebeling: ṭi-ib. [9] KAR. 173: -ša.

5. (ši-te-?-'-a[1] mu-da-a-ta) ti[2]-iṣ-bu-ru[3] te-li-'

6. (ilâni abê-ia) šu-bi-ka ana[4] maḫ-ri-ka[5]
7. (li-bu-ku-nim-ma ilâ)ni na-gab[6]-šu-un[7]
8. (li-ša-nu[8] liš-ku-nu) ina ki-ri-e-ti liš[9]-bu
9. (aš-na-an li-ku-lu) lip-ti-ḳu ku-ru-na[10]
10. (a-na ^{il}marduk[11] mu)-tir[12]-ri gimil[13]-šu-nu li-ši-mu šim-ta[14]
11. ('-ir a-lik) ^{il}ga-ga ḳud[15]-me[16]-šu-nu i-ziz[17]-ma
12. (ša[18]) a-zak-ka-ru-ka šu-un-na-a ana[19] ša-a-šu-un
13. (an-šar) ma-ru-ku-nu[20] ú-ma-'-i-ra-an-ni
14. (te-rit) libbi-šu ú-ša-aṣ-bi-ra-an-ni ia-a-ti
15. (um-mu[21] ti)-amat a-lit-ta-ni[22] i-zir[23]-ra-an-na-ši[24]
16. (pu-uḫ-ra šit-ku)-na-at-ma ag-giš lab-bat
17. is-ḫu-ru-šim-ma ilâni gi-mir-šu-un
18. a-di ša at-tu-nu tab-na-a i-da-ša al-ka

19. im-ma az-ru-nim-ma i-du-uš[25] ti-amat te-bu[26]-ú-ni
20. iz-zu kap-du la sa-ki-pu mu-ša u im-ma[27]

21. na-šu-ú tam-ḫa-ri[28] na-zar-bu-bu lab[29]-bu
22. ukkin-na šit[30]-ku-nu-ma i-ban-nu-ú ṣu-la-a-tum
23. um-mu ḫu-bur[31] pa-te[32]-ḳat[33] ka-la-mu
24. uš-rad-di ka-ak-ki[34] la maḫ[35]-ri[36] it-ta-lad mušmaḫḫê

25. zak-tu-ma šin[37]-ni[38] la pa-du-ú at-ta-'-i[39]

26. im-tu ki-ma da-mi[40] zu-mur-šu-nu uš-ma-al-li

[1] IV R. 12. 12: ši-te-'-a mudû. [2] KAR. 173. 5: te. [3] Tamże: ra. Tamże 6: ina. [5] Nr. 3: ia; ka w tekście jest błędem, który naprawiam w tłumaczeniu polskiem. [6] Nr. 3: ga-ab. [7] Langdon BE, III, 7: -šu-nu. [8] KAR. 173, 8: -na. [9] Nr. 3: -lu-uš; także KAR. 173. [10] Nr. 3: -un-nu. [11] KAR. 173: AN-ŠAR (Ašur), choć oryginalny tekst babiloński ma tutaj wymienione imię Marduka. [12] Langdon BE, III, 10: opuszczone ri.
[13] Tamże: gi-mil; Nr. 3: gi-mi-il. KAR, 173. 10: gi-mil-li-šu-nu.
[14] Nr. 3: tum [15] Nr. 3: ḳu-ud. [16] Nr. 3: mi. [17] Nr. 3: zi-iz.

5. Biegłym będąc w szukaniu, ty możesz (ich) sprowadzić.
6. Sprowadź bogów mych ojców przede mnie,
7. — niech oni zwołają wszystkich bogów,
8. niech rozmówią się z nimi, niech zasiądą przy uczcie,
9. niech jedzą chleb i przyprawiają wino,
10. swemu mścicielowi bogu Mardukowi niech wyznaczą rolę.
11. Pospiesz się, idź Gaga, stań przed nimi,
12. cokolwiek mówię ci, powtórz im (tak):
13. „Posłał mię Anšar, wasz syn,
14. zlecenie serca swego kazał mi ponieść:
15. Matka Tiâmat, nasza rodzicielka, jest nam wroga —
16. zwołuje zgromadzenie, sroży się okrutnie.
17. Stanęli dokoła niej wszyscy bogowie
18. z wyjątkiem tych, których wyście stworzyli, i idą obok niej.
19. Złorzeczą dniowi, postępują przy boku Tiâmat,
20. złoszczą się, planują, nie spoczywają w nocy i we dnie.
21. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
22. gromadzą tłum, przygotowują walkę.
23. Matka Ḫubur, która stworzyła wszystkie rzeczy,
24. dostarczyła im broni, jakiej niema równej. zrodziła wielkie smoki
25. z ostremi zębami, z pazurami nie oszczędzającemi nikogo;
26. jadem jak krwią, wypełniła ich ciało;

[18] King podaje mim-mu-u Ungnad KT, Dhorme, Ebeling również
[19] Nr. 3: a-na. [20] KAR. 173: ka. [21] Dhorme, Choix de Text. rel.: -ma
[22] Nr. 3: -nu. [23] Nr. 3: -zi-ir. [24] Nr. 3 -a-ti.
[25] Nr. 5: dodane šu. [26] Nr. 5: bi. [27] Nr. 5: -mu.
[28] Nr. 5: -ru. [29] Nr. 5: la ab. [30] Nr 5: ši-it.
[31] Nr. 5: bu-ur. [32] Nr. 5: ti. [33] Nr 5: ḳa-at
[34] Nr. 5: iṣ kakku. [35], [36] Nr 5: ma-aḫ-ra. [37], [38] Nr. 5: ši-in-nə.
[39] Nr. 5: an-ta '-?; Langdon BE, III, 25: u[m]. [40] Nr. 5: me.

27. ušumgallê na-ad-ru-ti pul-ḫa-a-ti ú-šal-biš-(ma)
28. me-lam-me uš-daš-ša-a e-liš um-taš-[šil]
29. a-mir-šu-nu šar-ba-ba liš-ḫar-(mi-im)
30. zu-mur-šu-nu liš-taḫ-ḫi-ṭam-ma la i-ni-'-u i-rat-su-(un)
31. uš-ziz ba-áš-mu muš-ruš-šu u *ilat* la-ḫa-[mi[1]]
32. û-gal-lum uridimmu u aḳrab-amêlu
33. û-mi da-ap-ru-ti kulili u ku-sa-riḳ-(ḳu)
34. na-aš *iṣ* kakkê la pa-di-i la a-di-ru ta-(ḫa-zi)

35. gab-ša te-ri-tu-ša la ma-ḫar ši-na-(a-ma)

36. ap-pu-un-na-ma eš-ten eš-ri-tum kîma šu-a-tu uš-(tab-ši)
37. i-na ilâni bu-uk-ri-ša šu-ut iš-kun-ši (pu-uḫ-ra)

38. ú-ša-aš-ki *il* ḳin-gu ina bi-ri-šu-[nu ša-a-šu] uš-rab-(bi-iš)
39. a-li-kut maḫ-ri pa-an um-ma-ni (mu-'-ir-ru-tu pu-uḫ-ri)

40. (na-a)š *iṣ* kakkê ti-iṣ-bu-tu ti-(bu-ú a-na-an-ta)
41. [šu-ut] tam-ḫa-ri ra-ab šik-(ka-tu-tu)
42. (ip-kid)-ma ḳa-tuš-šu ú-še-ši-(ḳa[2]-aš-šu ina kar-ri)

43. (ad-di) ta-a-ka ina puḫur ilâni (ú-šar-bi-ka

44. [ma]-li-ku-ut ilâni gi-mir-[šu]-nu[3] ḳa-tuk-)ka uš-mal-li)

45. [lu-u[4]] šur-ba-ta-ma ḫa-'-i[5]-ri e-du-(ú at-ta)
46. li-ir-tab-bu-ú zik-ru-ka eli kali-šu-n[u] (*il* a-nu-uk-ki)

47. id-din-šum[6]-ma dupšîmâti i-ra-tu[7]-uš ú-šat-mi-iḫ

[1] Langdon BE, III, 31: mu

[2] Zapewne zamiast ka winno być ba, jak Jensen ME, Winckler KT.

27. straszne potwory przyodziała w grozę,
28. wyposażyła obficie w blask, wypuściła je jak bogi,
29. aby, kto na nie spojrzy, zginął ze strachu.
30. Ich ciało podnosi się, nie pochyla się ich pierś.
31. Wystawiła jaszczura, strasznego żmija i lahami,
32. olbrzymiego lwa, złego psa i skorpiona-człowieka,
33. drapieżne û-mi, rybę-człowieka i rybę-barana,
34. — niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lękające się walki.
35. Jej zarządzenia są potężne, są one nie do sprzeciwienia im się.
36. Ogółem, jak te, stworzyła ich jedenaście.

37. Pośród bogów swych pierworodnych, — ci tworzyli jej zgromadzenie —
38. wywyższyła boga Ḳingu, zrobiła go między nimi wielkim:
39. do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojsko,—
40. on niesie broń, poczynającą posuwanie się do walki.
41. Dowództwo w walce
42. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie (powiadając):
43. „Dałam ci zaklęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim,
44. władzę nad wszystkimi bogami złożyłam w twoje ręce,—
45. winieneś być wielkim,—jesteś jedynym moim mężem.
46. Imię twe będzie wielkiem nad wszystkie imiona bogów Anunnaki".
47. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na piersi,

[3] Nr. 6: gim-rat-su nu; Nr. 6650: gim-rat-su-nu ḳa-tuš-šù.
[4] Langdon BE, III, 45: lu. [5] Nr. 6: opuszcz.: i.
[6] Nr. 6: šu. [7] Langdon BE, III, 47: tuš; Nr. 6650 -šu-ma.

48. ka-ta ḳibît-ka la in-nim-na-a li-kun ṣi-it pi-i-šu[1]

49. in-na-nu *il* ḳin-gu šu-uš-ḳu-ú (li-ḳu-ú) e-nu-ti
50. an ilâni mârê[2]-ša ši-ma-ta[3] uš-ti-šam[4]
51. ip-šu[5] pi[6]-ku-un[7] *il* gibil[8] li-ni-iḫ-ḫa
52. gašru[9] kit-mu-ra[10] ma-ag-ša-ri liš-rab[11]-bi-ib
53. aš-pur-ma *il* a-nim[12] ul i-li-'-a[13] ma-ḫar[14]-ša

54. *il* NU-DIM-MUD i-dur[15]-ma i-tu-ra ár-kiš[16]
55. '-ir *il* marduk abkal ilâni ma-ru-ku-un.
56. ma-ḫa-riš[18] ti-a-wa-ti[19] lib[20]-ba-šu a-ra ub-la
57. ip-šu pi-i-šu i-ta-ma-a a-na ia-a-ti
58. šum-ma-ma a-na-ku mu-tir[21] gi-mil-li-ku-un
59. a-kam-me tam-tam-ma[22] ú-bal-laṭ ka[23]-šu-un
60. šuk-na[24]-ma pu-uḫ-ra[25] šu-ti[26]-ra i-ba-a šim-ti

61. ina[27] ub-šu-ukkin-na-ku[28] mit[29]-ḫa-riš[30] ḫa-diš[31] taš[32]-ba-ma
62. ip-šu pi-ia ki-ma ka[33]-tu-nu-ma ši-ma-tu[34] lu-šim-ma[35]

63. la ut-tak-kar mim[36]-mu-ú a-ban-nu-ú a-na-ku
64. a-a i-tur[37] a-a in-nin-na-a se-ḳar šap-ti-ia[38]

65. ḫu-um-ṭa-nim-ma ši-mat-ku-nu ár-ḫiš[39] ši-ma-šu
66. lil-lik[40] lim-ḫu-ra[41] na-kar-ku-nu dan-nu

67. il-lik *il* ga-ga ur-ḫa-šu ú-šar-di-ma

[1] Langdon BE, III, 48: ka. [2] Nr. 6: DUMU DUMU; Nr. 2: ma-ri-e. [3] Nr. 2: tu. [4] Nr. 2: iš-ti-[mu]. Dhorme, Choix de Textes relig., 34, podaje warjant uš-ti-u (King. Supplem. texts, pl. XXX) = uštîmu, którego ewelucje są: uštiwu, ušti'u, uštiu. [5] Nr. 6: ša(?).
[6] Nr. 6: dodane i. [7] Nr. 6: nu. [8] Nr. 1: GIŠ-BAR.
[9] Nr. 1: dodane ina. [10] Nr. 1: ri. [11] Nr. 3: li-ra-ab.
[12] Nr. 1: nu-um. [13] Nr. 7: i zamiast a. [14] Nr. 7: ḫa-ar.
[15] Nr. 3: du-ur. [16] Nr. 7: ki-iš. [17] Tu jest pewna niejasność: według III, 53-54 Anšar posłał przeciwko Tiâmat najpierw boga Anu, a potem boga Ea, a według II, 54-85 najpierw boga Ea, a potem boga Anu. [18] Nr. 3: ri-iš. [19] Nr. 1: -amat [20] Nr. 3: li-ib. [21] Nr. 3 dodane ri.
[22] Nr 1: ti-amat-ma; Nr. 7: ti-amat-am-ma.
[23] Nr. 7: dodane a. [24] Nr. 1: dodane a. [25] Nr. 1: ru.
[26] Nr 3: te. [27] Nr. 1: i-na. [28] Nr. 1: ki.
[28], [29] Nr. 3: kam mi-it. [30] Nr. 3: ri. [31] Nr. 7: di-iš
[32] Nr. 7: ta-áš Langdon BE, III, 61: tiš. [33] Nr 3; dodane a.
[34] Nr. 7: tum; Langdon BE, III, 62: tam. [35] Nr. 7: lu-ši-im.
[36] Nr. 3: mi-im. [37] King, I1, pl. 27: tu-ur. [38] Nr 7: i.
[39] Nr. 7: ḫi-iš. [40] Nr. 3: dodane ma. [41] Nr. 7: ḫur.

48. (mówiąc): „Twój rozkaz nie będzie odmieniony. Ostanie się to, co wynijdzie z jego ust".
49. Wywyższony bóg Ḳingu bierze teraz władztwo,
50. wyznacza role (losy) bogom, swym synom (mówiąc):
51. „Otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
52. mocarny w walce niech zgniecie potęgę".
53. Posłałem boga Anu, ale on nie mógł ostać się przed nią,
54. Bóg Ea przestraszył się i powrócił[17].
55. Stawił się bóg Marduk, mocarz bogów, wasz syn,
56. przeciw Tiâmat poniósł w drogę swe serce.
57. Otworzył usta swe i (tak) powiedział do mnie:
58. „Jeżeli ja, wasz mściciel,
59. Tiâmat spętam i wam życie uratuję,
60. to zwołajcie zgromadzenie, i odwróćcie bieg mego przeznaczenia.
61. W Upšuḳinnaku zasiądźcie razem ochoczo,

62. i otwórzcie usta moje. Jak wy (przedtem), tak ja (teraz) losy wyznaczać będę.
63. Nie będzie zmienione nic, cokolwiek ja uczynię,
64. nie będzie cofnięte, nie będzie osłabione słowo ust mych".
65. Spieszcie się i losy swe szybko składajcie przed nim;
66. niech idzie, niech wystąpi naprzeciw waszemu potężnemu wrogowi".
67. Poszedł bóg Gaga. Szedł swoją drogą

68. aš-riš ^{il} laḫ-mu u ^{ilat} la-ḫa-me[1] ilâni abbê[2]-šu

69. uš-kin[3]-ma iš-šiḳ[4] ḳaḳ-ḳa-ra[5] ša-pal[6]-šu-un
70. ik-mis[7] iz-ziz[8]-ma i-zak-kar-šu-un
71. an-šar-ma[9] ma-ri[10]-ku-nu u-ma-'-ir-an-ni
72. te-rit lib-bi-šù ú-ša-aṣ-bir[11]-an-ni ia-a-ti
73. um-ma ti-amat a-lit-ta-ni i-zir[12]-ra-an-na-ši[13]
74. pu-uḫ-ra[14] šit[15]-ku-na-at-ma ag-giš[16] la-ab[17]-bat
75. is-ḫu-ru-šim-ma ilâni gi-mir[18]-šu-un
76. a-di ša at-tu-nu tab-na-a i-da-ša[19] al-ku[20]

77. im-ma az-ru-nim-ma i-du-uš[21] ti-a-wa-ti[22] te-bu[23]-ni
78. iz-zu kap-du la sa-ki-pu mu-ši[24] ù im-ma[25]

79. na-šu-ú tam-ḫa-ra[26] na-zar-bu-bu la-ab[27]-bu
80. un-ki-en[28]-na šit-ku-nu-ma[29] i-ban nu-ú ṣu-la-a-tum[30]
81. um-mu ḫu-bur pa-ti-ḳat[31] ka-la-ma[32]
82. uš-rad-di ^{iṣ}kakka[33] la ma-ḫar[34] it-ta-lad muš-maḫ-i[35]

[1] Nr. 3: mu. [2] Nr. 7: ab-bi-e.

[3] uš-kin-ma pochodzi od כאן składać hołd, upokarzać się Jestto czas przeszły formy $ŠD_1$. Imiesłów tego czasownika tworzy muškênu, nazwę obywateli II klasy w państwie babilońskiem, świeżo zakwestjonowaną w Revue d'Assyriologie, XX, 45-47 przez E. Cavaignac. Na ilustracjach babilońskich często widzi się, jak czciciele religijni klękają przed bóstwem i całują ziemię.

[4] Nr. 3: ši-ik. [5] Nr. 7: ru; Nr. 9: ri.

[6] Nr. 9: ma-ḫar. Dosłownie ša-pal-šu-nu znaczy ‚z pod ich stóp", Langdon tłumaczy jednak „z przed ich stóp", powołując się na warjant na tabliczce Nr. 8575 (Nr. 9). Właściwie šapalšunu i maḫaršunu wyrażają tutaj jedną i tę samą myśl, tylko o ile maḫaršunu oznacza przestrzeń ziemi przed bogami, to šapalšunu tę samą przestrzeń ziemi przed bogami, ale z tytułu, że ona stanowiła to miejsce, na którem spoczywały stopy bogów, gdy ci szli do swych tronów. Logicznie rzecz biorąc, šapalšunu należy zatem tłumaczyć ‚z pod ich stóp", gdyż czciciel religijny, całując ziemię przed bogami, całował właściwie ślady stóp bogów, lub całował ten proch ziemny, po którym stąpali bogo-

68. ku bogu Laḫmu i bogini Laḫame, bogom swym ojcom,
69. ukląkł, ucałował ziemię z pod ich stóp,
70. pokłonił się, stanął i rzekł do nich:
71. „Anšar, wasz syn, przysłał mnie,
72. rozkaz swego serca kazał mi ponieść do was, jak oto:
73. „Matka Tiâmat, nasza rodzicielka, jest nam wroga,
74. zwołuje zgromadzenie, sroży się okrutnie.
75. Stanęli dokoła niej wszyscy bogowie
76. z wyjątkiem tych, których wyście stworzyli, i idą obok niej.
77. Złorzeczą dniowi, postępują przy boku Tiâmat,
78. złoszczą się, planują, nie spoczywają w nocy i we dnie;
79. niosą walkę, srożą się, wściekają się,
80. gromadzą tłum, przygotowują walkę
81. Matka Ḫubur, która stworzyła wszystkie rzeczy,
82. dostarczyła im broni, jakiej niema równej, zrodziła wielkie smoki

wie, a z którym tak często później identyfikowali się książęta chananejscy, gdy kreślili swój stosunek do swych władców faraonów egipskich, jak to podają listy Tell-el-Amarna.

[7] Warjant Nr. 1: i-šir. I-šir pochodzi od יָשַׁר być prostym (קַו יָשָׁר = linja prosta, SŁ. Ben-Jehuda str. 1699). Warjant ten znakomicie oddaje kolejność czynności, wykonywanych przez boga Gaga: ukląkł, ucałował ziemię, podniósł się, stanął i rzekł. Zaś ik-mis, pochylił się, pokłonił się (Delitzsch AHW. str 336) wprowadza do tekstu pewną dysharmonję.

[8] Nr. 3: iz-za-az. [9] Nr 1: opuszcz. ma. [10] Nr. 3: ru.
[11] Nr. 7: bi-ra. [12] Nr. 42285: zi-ir. [13] Nr. 7: ti. [14] Nr. 1: ru.
[15] Nr. 3: ši-it. [16] Nr. 7: gi-iš. [17] Nr 9: lab. [18] Nr. 7: mi-ir.
[19] Nr. 9: a-šu. [20] Nr. 7: ka. [21] Nr. 9: i-du-uš-šu:
[22] Nr. 9: ta-wa-wa-ti; Nr. 7: ti-amat. [23] Nr. 7: bi. [24] Nr. 9: ša.
[25] Nr. 7: mu. [26] Nr. 9: ri. [27] Nr. 9: lab [28] Nr. 1: ukkin-na.
[29] Nr. 9: ú. [30] Nr. 7: ti [31] Nr. 7: ḳa-at. [32] Nr. 7: mu.
[33] Nr. 3473: kakkê. [34] Nr. 9: maḫ-ri.
[35] Nr 9: muš-maḫḫe; Nr 7: opuszcz. i.

83. zaḳ-tu-ma šin-ni la pa-du-ú at-ta-'-i[1]

84. im-tu[2] ki-ma[3] da[4]-mi zu-mur-šu-nu uš-ma-al-li[5]
85. ušumgallê na-ad-ru-ti pul-ḫa-a-ti[6] ú-šal-biš-ma
86. me-lam-me uš-taš-ša-a i[7]-liš um-taš-šil[8]
87. a-mir-šu-nu šar-ba-ba li-iḫ-ḫar-mi-im
88. zu-mur[9]-šu-nu liš-taḫ-ḫi-ṭam-ma la i-ni-'-u[10] irat-su-un
89. us[11]-ziz ba-aš-mi [il]mušruššê[12] u [il]la-ḫa-mi
90. û-gallê[13] uridimmê[14] u aḳrab-amêlu
91. ûmê da-ap-ru-ti kulili u kŭ-dár-rik-ki
92. na-aš [is]kakku[15] la pa-di-i la a-di-ru ta-ḫa-zi

93. gap-ša te-ri-tu-ša la ma-ḫar ši-na-ma

94. ap-pu[16]-na-ma iš-ten eš-rit ki-ma šu-a-tu uš-tab-ši
95. ina[17] ilâni bu-uk-ri-ša šu-ut iš-ku-nu-ši pu-uḫ-ri

96. ú-ša-aš-ki [il]ḳin-gu ina bi-ri-šu-nu ša-a-šu uš-rab-bi-iš

97. a-li-kut ma-ḫar[18] pa-an um-ma-ni mu-ir-ru-tu[19] puḫri

98. na-še-e[20] [is]kakku[21] ti-iṣ-bu-tu te-bu-ú a-na-an-tam
99. šu-ut tam-ḫa-ra[22] ra-ab šik-ka-tu-ti
100. ip-ḳid-ma ḳa-tuš-šu ú-še-ši-ba-aš-šu ina kar-ri

101. ad-di ta-a-ka ina puḫur ilâni ù-sar-bi-ka

102. ma-li-kut ilâni gim-rat-su-nu ḳa-tuk-ka uš-mál-li

103. lu-ú šur-ba-ba-ta-ma ḫa-i-ri e-du-ú at-ta

[1] Nr. 7: im. [2] Nr. 1: ta. [3] Nr. 6650: kîma.
[4] Nr. 1: dodane a. [5] Nr. 7: la. [6] Nr. 4 ta. [7] Nr. 4: e.
[8] Nr. 7: ši-il. [9] Nr. 1: mir.
[10] Langdon BE III, 88: dodane ni. [11] Nr. 3473: uš.

83. z ostremi zębami, z pazurami, nieoszczędzającemi nikogo;
84. jadem, jak krwią, wypełniła ich ciało.
85. Straszne potwory przyodziała w grozę,
86. wyposażyła obficie w blask, wypuściła je jak bogi,
87. aby, kto na nie spojrzy, zginął ze strachu.
88. Ich ciało podnosi się, nie pochyla się ich pierś.
89. Wystawiła jaszczura, straszne żmije i laḫami,
90. olbrzymie lwy, złe psy i skorpiona-człowieka,
91. drapieżne ûmê, rybę-człowieka i rybę-barana,
92. — niosące oręż, który nie oszczędza nikogo, nie lękające się walki.
93. Jej zarządzenia są potężne, są nie do sprzeciwienia im się.
94. Ogółem, jak te, stworzyła ich jedenaście.
95. Pośród bogów swych pierworodnych, — ci tworzyli jej zgromadzenie —
96. wywyższyła boga Ḳingu, zrobiła go między nimi wielkim:
97. do niego należy iść pierwszym na czele armji, prowadzić wojska,
98. on niesie broń, poczynającą posuwanie się do walki.
99. Dowództwo w walce
100. złożyła w jego ręce, kazała mu usiąść w szacie, (powiadając):
101. „Dałam ci zaklęcie, w zgromadzeniu bogów uczyniłam cię wielkim
102. władzę nad wszystkimi bogami złożyłam w twoje ręce, —
103. winieneś być wielkim, — jesteś jedynym moim mężem,—

[12], [13], [14] zdaje się, że mylnie l. mnoga jest użyta. 3473 + 79 — 7— 8296 + Rm. 615 w l. pojed. [15] Nr. 1: [is]kakkê. [16] Nr. 1: un.
[17] Nr. 1: i-na. [18] Nr. 1: ku-ut maḫ-ri. [19] Ebeling: mu-ir-ru-ut,
[20] Nr. 1: na-aš. [21] Nr. 1: kakkê. [22] Nr. 1: ri.

104. li-ir-tab-bu-ú zik-ru-(ka eli kali-šu-nu ilâni rabûti
^{il}a-nun-na-ki)
105. (id-din)-šum-ma dupšimâti i-ra-(tuš ú-šat-mi-iḫ)

106. ka-ta ḳibît-ka la in-nin-(na-a li-kun ṣi-it pi-i-ka)

107. in-na-na ^{il}ḳin-gu šu-uš-ḳu-(ú li-ḳu-ú ^{il}a-nu-ti)
108. an ilâni mârê-ša ši-(ma-ti uš-ti-šam)
109. ip-šu pi-i-ku-nu ^{il}GIŠ-BAR[1] (li-ni-iḫ-ḫa)
110. gašru ina kit-ma-ru ma-ag-(ša-ra liš-rab-bi-ib)
111. aš-pur-ma ^{il}a-nu-um ul i-(li-'-a ma-ḫar-ša)
112. ^{il}NU-DIM-MUD e-dur-ma i-(tu-ra ar-kiš)
113. '-ir ^{il}marduk ab-ḳal (ilâni ma-ru-ku-un)
114. ma-ḫa-riš ti-amat (lib-ba-šu a-ra ub-la)
115 ip-šu pi-i-šu (i-ta-ma-a ia-a-ti)
116. šum-ma-ma a-na-ku (mu-tir gi-mil-li-ku-un)
117. a-kam-me ti-amat (u-bal-laṭ ka-šu-un)
118. šuk-na-a-ma pu-uḫ-ru (šu-ti-ra i-ba-a šim-ti)

119. i-na ub-šu-ukkin-na-ki (mit-ḫa-riš ḫa-diš tiš-ba-ma)
120. ip-šu pi-ia ki-ma ka-(tu-nu-ma ši-ma-tam lu-šim-ma)

121. la ut-tak-kar mim-mu-u a-ban-nu-ú (a-na-ku)
122. a-a i-tur (a-a in)-nin-na-a se-ḳar (šap-ti-ia)

123. (ḫu)-um-ṭa-nim-ma ši-mat-ku-nu ár-ḫiš (ši-ma-šu)

124. lil-lik lim-ḫu-ra na-kar-ku-nu dan-nu

125. (iš)-mu-ma ^{il}laḫ-ḫa ^{ilat}la-ḫa-mu is-su-ú e-li-lum

126 ^{il}igigi nap-ḫar-šu-nu i-nu-ḳu mar-ṣi-iš
127. mi-na-a nak-ra a-di ir-šu-ú ṣi-bi-it ṭé-(mi[2] šu-a-ti)

[1] Langdon BE., III: ^{il}gibil

104. imię twe będzie wielkiem nad wszystkie imiona wielkich bogów Anunnaki".
105. Dała mu tabliczkę z losami, zawiesiła mu ją na piersi,
106. (mówiąc): „Twój rozkaz nie będzie odmieniony, ostanie się to, co wynijdzie z ust twych".
107. Wywyższony bóg Ḳingu bierze teraz władztwo,
108. wyznacza role bogom, swym synom, (mówiąc):
109. „Otwórzcie usta swe, niech zgaśnie Ogień,
110. mocarny w walce niech zgniecie potęgę".
111. Posłałem boga Anu, ale nie mógł ostać się przed nią,
112. bóg Ea przestraszył się i ruszył z powrotem,
113. Stawił się bóg Marduk, mocarz bogów, wasz syn,
114. przeciw Tiâmat poniósł w drogę swe serce.
115. Otworzył usta swe i (tak) powiedział do mnie:
116. „Jeżeli ja, wasz mściciel,
117. Tiâmat spętam i wam życie uratuję,
118. to zwołajcie zgromadzenie, i odwróćcie bieg mego przeznaczenia.
119. W Upšuḳinnaki zasiądźcie razem ochoczo,
120. i otwórzcie usta moje. Jak wy (przedtem), tak ja (teraz) losy wyznaczać będę.
121. Nie będzie zmienione nic, cokolwiek ja uczynię,
122. nie będzie cofnięte, nie będzie osłabione słowo ust mych".
123. Spieszcie się i losy swe szybko składajcie przed nim.
124. Niech idzie, niech wystąpi naprzeciw waszemu potężnemu wrogowi".
125. Gdy to usłyszeli bóg Laḫḫa i bogini Laḫamu, krzyknęli głośno, —
126. cały ogół bogów Igigi płakał rzewnie.
127. „Co jest nieprzyjaznego, że aż powzięli taką decyzję?—

[2] Langdon BE, str. 124, uwaga 4: zibit ṭêmim rišî = powziąć decyzję.

128. la ni-i-di ni-i-ni ša ti-amat[1] e-(piš-ta-ša)
129. ik-ša-šu-nim-ma il-lak[2]-(ku-ni)
130. ilâni râbûti ka-li-šu-nu mu-šim[3]-(mu šîmâti)
131. i-ru-bu-ma mut-ti-iš an-šar im-lu-ú (ub-šu-ukkin-na-ki)
132. in-niš-ḳu a-ḫu-u a-ḫi ina puḫri[4] (in-nin-du)
133. li-ša-nu iš-ku-nu ina ki-ri-e-ti (uš-bu)
134. aš-na-an i-ku-lu ip-ti-ḳu (ku-ru-na)
135. ši-ri-sa mat-ḳu ú-sa-an-ni[5] pít-ra-di-šu-(un)
136. ši-ik-ru[7] ina ša-te-e ḫa-ba-ṣu[8] zu-um-(ru-šu-un)

137. ma-'-diš e-gu-ú ka-bát-ta-šu-un i-te-el-(li)
138. ana [il]marduk[9] mu-tir gi-mil-li-šu-nu i-šim-mu šim-(ta-šu)[10]

T A B L I C A

Treść: 1) Wyniesienie Marduka na stanowisko najwyższego boga, 1—18 w.
2) Stwierdzenie wszechmocy Marduka cudem z szatą, 19—26 w.
3) Uznanie Marduka królem, 27 - 30 w.
4) Życzenia na drogę walki z Tiâmat. 31—34 w.
5) Zbrojenie się Marduka, 35—56 w.
6) Wyprawa Marduka przeciw Tiâmat, 57—66 w.
7) Klęska boga Ḳingu, 67—70 w.
8) Zachowanie się Tiâmat po klęsce boga Ḳingu, 71—74 w.

1. id-du-šum-ma pa-rak ru-bu-ú-ti
1. id-du-šum-ma pa-rak ru-bu-tum
2. ma-ḫa-riš[11] ab-bi-e-šu a-na ma-li-ku-tum ir-me
3. at-ta-ma kab-ta-ta i-na ilâni ra-bu-tum

[1] KAR. 173, R. 9: ni-i-nu ša ti-a-wa-ti. [2] Langdon BE. III, 129: i-lak. [3] KAR. 173, R. 11: -ši- [4] KAR. 173: aḫû u aḫû ina pu-uḫ-ri.
[5] √nisû, ma tu miejsce przestawienie spółgłosek, metathesis.
[6] Jensen ME, 322: „słodkie wino". [7] KAR. 173, R. 17: -ra; šikru prawdopodobnie (Delitzsch AHW. str. 661) „oszołomienie".

128. My nie znamy działań Tiâmat".
129. Zebrali się razem i poszli.
130. Wszyscy wielcy bogowie, którzy wyznaczają losy,
131. weszli przed Anšar, — zapełnili Upšuḳinnaki;
132. całowali się, gdy się znaleźli w zgromadzeniu,
133. cmokali językami, zasiedli do uczty,
134. jedli chleb, przyprawiali wino.
135. Słodki napój[6] uchylił od nich niepokój.
136. Skutkiem picia zostali oszołomieni, napełniło się ich ciało,
137. posłabli wielce, nastrój ich podniósł się —
138. i Mardukowi, swemu mścicielowi, przyznali losy.

C Z W A R T A

9) Przemowa Marduka do Tiâmat, 75—86 w.
10) Szał złości Tiâmat, 87—91 w.
11) Przedchwila walki Marduka z Tiâmat, 92—94 w.
12) Walka, 95 —100 w
13) Klęska Tiâmat, 101 104 w.
14) Los bogów pomocników Tiâmat, 105—122.
15) Los Tiâmat, 123—132 w.
16) Wdzięczność bogów dla Marduka, 133—114 w
17) Stworzenie nieba i zapoczątkowanie jego urządzenia, 135—146.

1. Wznieśli mu sanktuarjum książęce.
1. Wznieśli mu sanktuarjum książęce
2. Usiadł przed swemi bogami dla sprawowania władzy.
3. „Jesteś potężny śród wielkich bogów,

[8] Jensen ME, 323 tłumaczy znaczenie ḫabâṣu „być napełnionym", ale przypuszcza możliwość „cieszyć się", „radować się".
[9] KAR. 173: anšar. [10] KAR. 173, R. 20 podaje nadto wiersz: id-du-šum-ma pa-rak ru-bu-ú-(ti).
[11] Langdon BE, IV, 2: ri-iš.

4. ši-mat-ka la ša-na-an se-ḳar-ka ^{il}a-nim
5. ^{il}marduk kab-ta-ta i-na ilâni ra-bu-tum
6. ši-mat-ka la ša-na-an se-ḳar-ka ^{il}a-nim
7. iš-tu û-mi-im-ma la in-nin-na-a ki-bit-ka
8. šu-uš-ḳu-ú ù šu-uš-pu-lu ši-i lu-ú ga-at-ka
9. lu-ú ki-na-at ṣi-it pi-i-ka la sa-ra-ar se-ḳar-ka

10. u[1] ma-am-ma-an i-na ilâni i-tuk-ka[2] la it-ti-iḳ
11. za-na-nu-tum ir-šat pa-rak ilâni-ma

12 a-šar sa-gi-šu-nu lu-ú ku-un aš-ru-uk-ka

13. ^{il}marduk at-ta-ma mu-tir-ru gi-mil-li-ni
14. ni-id-din-ka šar-ru-tum kiš-šat kal gim-ri-e-ti

15. ti-šam-ma i-na pu-ḫur lu-ú ša-ga-ta-a[4] a-mat-ka

16. kak-ki-ka a-a ib-bal-tu-ú[5] li-ra-i-su na-ki-ri-ka
17. be-lum ša tak-lu-ka na-piš-ta-šu gi-mil-ma
18. ù ilu ša lim-ni-e-ti i-ḫu-zu tu-bu-uk nap-šat-su
19. uš-zi-zu-ma i-na bi-ri-šu-nu lu-ba-šu iš-ten
20. u[6] a-na ^{il}marduk bu-uk-ri-šu-nu iz-zak-ru
21. ši-mat-ka be-lum lu-ú maḫ-ra-at ilâni-ma

22. a-ba-tum ù ba-nu-ú ki-bi li-ik-tu-nu

23. ip-ša[7] pi-i-ka li-'-a-bit lu-ba-šu
24. tu-ur ki-bi-šum-ma lu-ba-šu li-iš-lim
25. iḳ-bi-ma i-na pi-i-šu '-a-bit lu-ba-šu

[1] Langdon BE, IV, 10: opuszcz. u.

[2] Od czego pochodzi, od (ק?) אתך? Itukku, potężny, wielce poważany (Del. AHW. 157), zatem i-tuk-ka, zdaje się, zbliża się do pojęcia „zakres władzy". Langdon, Jensen i inni tłumaczą „granica".

[3] Dhorme, Choix de textes relig. tłumaczy — „pragnieniem".

[4] Langdon BE, IV: opuszcz. a.

[5] Zdaje się pochodne od czterospółgłoskowego בלטא, bab, nabalṭû.

4. twój los nie ma równego, twoje słowo — boga Anu.
5. Marduku, jesteś potężny śród wielkich bogów,
6. twój los nie ma równego, twoje słowo — boga Anu.
7. Od (tego) dnia nie będzie zmieniony twój rozkaz,
8. wywyższać i poniżać będzie rzeczą twej ręki.
9. Mowa ust twych zaiste będzie mocna, twemu słowu nie będzie sprzeciwu.
10. Żaden bóg nie wkroczy w (twój) zakres (?).
11. Zaopatrywanie jest potrzebą[3] świątyń bogów, a przeto
12. teren ich sanktuarjów niech się znajduje na twojem miejscu.
13. Jesteś Marduk, nasz mściciel.
14. Daliśmy ci panowanie nad ogółem wszystkich rzeczy. —
15. Zasiądź w zgromadzeniu bogów, — twe słowo jest wielkie,
16. twa broń nie skruszy się, zaiste pokona twego wroga.
17. Panie, temu, kto ufa tobie, zachowaj życie,
18. z boga, który podjął zło, wylej życie".
19. Położyli pomiędzy siebie jedną szatę,
20. i rzekli do boga Marduka, swego pierworodnego:
21. „Twe stanowisko, panie, jest pierwsze między bogami,—
22. rozkaż, by coś uległo zniszczeniu i powstało nanowo, a to stanie się.
23. Otwórz swe usta, zniknie szata,
24. odwróć, rozkaż jej, a szata będzie cała".
25. Rozkazał swemi usty, i zniknęła szata,

(inf.?) (Del. AHW. str. 175). Ponieważ na-bal-ṭu-ú tworzy jedną grupę z rapâdu, być rozciągniętym, paść na ziemię, i z lasâmu, pędzić galopem, przeto, sądzę, treścią na-bal-ṭu-ú może być „padać", „kruszyć się".

[6] Langdon BE, IV, 20: opuszczone u.

[7] końcówka na a w trybie rozkazującym l. pojedyńczej (ip-ša) oznacza wzmocniony imperativus.

26. i-tu-ur iḳ-bi-šum-ma lu-ba-šu it-tab-ni
27. ki-ma ṣi-it pi-i-šu i-mu-ru ilâni ab-bi-e-šu
28. iḫ-du-ú ik-ru-bu *il* marduk-ma šar-ru

29. ú-uṣ-ṣi-pu-šu iṣ ḫaṭṭa iṣ kussa ù pala-a
30. u[2] id-di-nu-šu kak-ku la ma-aḫ-ra[3] da-'-i-pu za-a-a-ri

31. a-lik-ma ša ti-amat nap-ša-tu-uš pu-ru-'-ma
32. ša-a-ru da-mi-ša a-na pu-uz-ra-tum li-bil-lu-ni

33. i-ši-mu-ma ša *il* bêl ši-ma-tu-uš ilâni ab-bi-e-šu

34. ú-ru-uḫ šu-ul-mu u taš-me-e uš-ta-aṣ-bi-tu-uš ḫar-ra-nu

35. ib-šim-ma iṣ ḳašta kak-ka-šu ú-ad-di
36. mul-mul-lum[4] uš-tar-ki-ba ú-kin-šu[5] ma-at-nu[6]
37. iš-ši-ma iṣ miṭṭa[8] im-na-šu ú-ša-ḫi-iz
38. iṣ ḳaštam u maṣak[9] iš-pa-tum i-du-uš-šu i-lu-ul[10]
39. iš-kun bi-ir-ḳu[11] i-na pa-ni-šu
40. u nab-lu[12] muš-taḫ-mi-ṭu[13] zu-mur-šu um-ta-al-la[14]
41. i-pu-uš-ma sa-pa-ra šul-mu-u ḳir-biš[15] ti-amat[16]
42. irbit-tim[17] ša-a-ri[18] uš-te-iṣ-bi-ta ana la a-ṣi-e mim-mi-šá[19]

[1] palû czy to nie pilaḳḳu topor, sumer. giš bal, symbol władzy?
[2] Langdon BE, IV, 30: opuszczone u. [3] tamże: ḫar.
[4] Nr. 2: opuszcz. lum. [5] Nr. 2: ši. [6] ma czy ba?
[7] Tłumaczenie tego wiersza nasuwa trudności. Najsampierw co jest mul-mul-lum? W napisie na stożku Tukulti-apil-êšara I jest taka wzmianka w VI, 62—67: „cztery dzikie byki zabiłem i-na ḳašti-ia dan-na-ti su-ku-ut parzilli u mul-mul-li-a zak-tu-ti". Co znaczą powyższe wyrazy asyryjskie, a właściwie co w zdaniu oznacza mul-mul-li-a? H. Winckler KB, t. I str. 39 tłumaczy te wyrazy: „ze swego potężnego łuku, strzałą z żelaza i swoją ostrą lancą", Delitzsch AHW. str. 415: „ze swego potężnego łuku, swoją żelazną lancą i swemi ostremi mul-mul-le-ia". Zatem Winckler i Delitzsch odmiennie pojmują wyraz mul-mul-le-ia: jeden uważa za strzały, drugi za lancę. Zdaje się, że treść mul-mul-lum winna być określona przez uš-tar-ki-ba i przez ma-at-nu.

26. odwrócił, rozkazał jej, i szata powstała nanowo.
27. Gdy skutek jego ust ujrzeli bogowie, jego ojcowie,
28. ucieszyli się, oddali hołd bogu Mardukowi, królowi.
29. Przyznali mu berło, tron i palû[1],
30. dali mu oręż, który nie ma równego, odrzucający wroga.
31. „Idź, przetnij życie Tiâmat,
32. wichry niech poniosą jej krew ku miejscom tajemnym".
33. Określili jego przeznaczenie, jako Bela, bogowie, jego ojcowie,
34. pomyślności i szczęścia w drodze życzyli mu na wyprawę. —
35. Sporządził łuk, zrobił (z niego) swą broń,
36. wziął na siebie oszczep, umocnił w nim ścięgno[7].
37. przyniósł miṭṭa, wziął je do prawej ręki,
38. łuk i kołczan zawiesił przy boku,
39. umieścił błyskawicę na swej twarzy,
40. gorejącym blaskiem napełnił swe ciało,
41. splótł sieć dla uwikłania wnętrza Tiâmat,
42. kazał zabrać cztery wiatry, żeby nic z niej nie wymknęło się:

Uš-tar-ki-ba „sprawił, żeby jechał" Delitzsch AHW. str. 618 tłumaczy „wziąć na swe plecy", a matnu, arabskie matnun Jensen ME, 328 podaje „muskuł", „nerw". Zatem prawdopodobnie treść wiersza sprowadza się do tego, że coś trzeba wziąć na siebie przy pomocy „muskułu". Strzałę? lancę? Strzałę trzeba wyłączyć; pozostaje lanca, ale ta już jest określona innym wyrazem u Tukulti-apil-êšara I, zatem musiało to być inne narzędzie walki podobne do lancy — oszczep. Oszczep, uwiązany na matnu „nerwie", „włóknie", „żyle", można brać na plecy. To jest zgodne z w. IV, 101.
[8] Nr. 2: mit-ta. Miṭṭa, sum. iṣ KU+AN, prawdopodobnie jakaś broń cięta, gdyż nią to, zdaje się, Marduk rozpłatał czaszkę Tiâmat.
[9] Nr. 2: opuszczony określnik. [10] Nr. 2: lul. [11] Nr. 2: NIM-GIR. [12] Nr. 3: la. [13] Nr. 2: me. [14] Nr. 2: tal-li. [15] Langdon BE: bi-iš. [16] Nr. 1: tam-tim. [17] Nr. 3: ir-bit-ti. [18] Nr. 1: šârê. [19] Nr. 1: mi-im-me-ša.

43. šûtu iltânu šadû amurrû[1]
44. i-du-uš sa-pa-ra[2] uš-taḳ-ri-ba[3] ki-iš-ti abî-šu[4] ^{il}a-nim

45. ib-ni im-ḫul-la šâra lim-na[5] me-ḫa-a[6] a-šam-šu-tum
46. im-tab-tab-ba im-imin[7] im-suḫḫâ im-nu-di-a[8]

47. ú-še-ṣa-am-ma[9] šârê[10] ša ib-nu-ú si-bit-ti-šu-un
48. ḳir-biš[11] ti-amat šu-ud-lu-ḫu[12] ti-bu-ú arki-šu[13]
49. iš-ši-ma be-lum a-bu-ba[14] iṣ kakka-šu[15] raba-a[16]
50. iṣ narkabta û-mu la maḫ-ri[17] ga-lit-ta[18] ir-kab[19]

51. iṣ-mid-sim-ma[20] ir-bit na-aṣ-ma-di[21] i-du-uš-ša i-lul[22]
52. (ša)-gi-šu[23] la pa-du[24] ra-ḫi-ṣu mu-up-pár-šu[25]

53. (zaḳ-tu)-ti šin-na-šu-nu na-ša-a im-ta[26]
54. (a-ra-ḫa)[27] i-du-ú sa-pa-na lam-du
55. (. . . . -zi-giš im-ḫa)-ṣa ra-aš-ba tu-ḳu-un-tum
56. šu-me-la (a-na . . . . a) i-pat-tu. . . . en . . . . [28]
57. na-aḫ-(lap-ti[29] ap-luḫ)-ti pul-ḫa-ti (ḫa)-lip-ma
58. me-lam-mi (ra-šub-ba-ti a)-pi-ir ra-šu-uš-šu[30]
59. uš-te-šir-ma (be-lum ur)-ḫa-šu ú-šar-di-ma
60. aš-riš ti-amat (ša[31] ag)-gat pa-nu-uš-šu iš-kun

[1] nazwy sumeryjskie: im gišgallu, im sidi, im kur-ra, im martu
[2] Nr. 4: ru. Dhorme tłumaczy: „umieścił je obok siebie".
[3] Nr. 4: dodane a-na. [4] Nr. 98016: a-bi. [5] Nr. 4: ša-ar lim-nu.
[6] Nr. 93051: me-ḫu-u. [7] Nr. 4: im-imin-bi-im
[8] Nr. 4: im-di-a-nu-di-?. Dhorme, Choix de text. str. 46, w. 46 NU-DI-A = la šanân, bez współzawodnika.
[9] VAT. 10898: opuszcz. am. [10] Nr. 4: ša-a-ri.
[11] VAT. 10898: ḳir-bi-iš. [12] Nr. 4: te. [13] Nr. 4: ar-ki.
[14] Nr. 4: bu. Abubu sum. amaru, burza. (Thr. Dangin, SAK. Gudea, posąg B, V, 37, uwaga g.) które było epitetem broni Ningirsu-Ninurta. Według Dhorme, str. 47 abubu = potop [15] Nr. 93051: kak-ka.
[16] Nr. 4: kak-ka-šu ra-ba-a-am. [17] Nr. 4: ru. [18] Nr 4: tum.
[19] Nr. 4: ka-ab. Na cylindrze asyryjskim G. Smit's Chaldäische Genesis, tłum. H. Delitzsch, str. 92, Marduk w pełnym rynsztunku bo-

43. południowy, północny, wschodni, zachodni,
44. przy swym boku złożył sieć, dar swego ojca boga Anu,
45. stworzył Imhullu, Zły wiatr, Wiatr burzy i Huragan—
46. Wiatr poczwórny, Wiatr siedmiokrotny, Wirowy i Wiatr, któremu nie sposób się oprzeć.
47. Wyprowadził siedem wichrów, które stworzył —
48. dla niepokojenia wnętrza Tiâmat ciągną one za nim.
49. Podniósł pan cyklon, wielki swój oręż,
50. wstąpił na wóz burzy, który nie ma równego, na straszny,
51. założył doń cztero-zaprząg, zawiesił przy jego boku:
52. „Niszczyciela", „Bezlitościwca", „Powalacza", „Latawca",
53. których ostre zęby, niosące truciznę,
54. umieją pożerać, potrafią rzucać na ziemię.
55. Oni zabijają, jak. . . . , straszni podczas walki,
56. lewą . . . .
57. Przydziany w kaunake, groźną szatę przerażenia,
58. blaskiem przestrachu okryty na głowie,
59. szedł pan prosto, postępował swą drogą,
60. mając twarz zwróconą ku Tiâmat, która była szalona.

jowym stoi na lwie, — na cylindrze babilońskim (tamże, 93) Marduk stoi na uskrzydlonym drakonie i walczy z Tiâmat.
[20] Nr. 4: šum. VAT. 10898: iṣ-mi-is-si. [21] Nr. 4: du.
[22] Nr. 4: -šu lu-ul. [23] VAT. 10898: ša-ag-gi-šu.
[24] Langdon BE: la pa-du-u. [25] Nr. 2: ša.
[26] Nr. 4: tum. [27] Ebeling: a-ba-tu.
[28] Jensen ME, IV, podaje wiersz 55: la ad-ru ta-ha-za ra-aš-ba tu-ḳu-un-tum = nie boją się bitwy, podczas walki są straszni, — a wiersz 56: šu-mi-la u im-na la-a i-pat-tu . . . . in-di = na lewo i na prawo nie . . . [29] Langdon BE, IV, 57, uw. 12: ^{ṣubat} TIG-UD-DU. Na-aḫ-lap-ti przypuszczalnie to znana stara sumeryjska szata bogów, króli, dostojników, zwana po grecku kaunake. [30] Dhorme, 58: me-lam-mi-šu ša[h-pu agâ a]-pi-ir [ra]-šu-uš-šu = jego blask powala, jego głowa jest okryta tjarą. [31] VAT. 10579: ta-mi-a-ti ša,

61. i-na šap-ti[1]-(šu . . . . šaršerri) ú-kal-lu
62. šam-mi im-ta (bul-li)-i[2] ta-me-iḫ rit-tuš-šu
63. i-na û-mi-šu i-dul-lu-šu ilâni i-dul-lu-šu

64. ilâni abê-šu i-dul-lu-šu ilâni i-dul-lu-šu

65. iṭ-ḫi-ma be-lum ḳab-lu-uš ti-wa-wa-ti i-bar-ri
66. ša ^il^ḳin-gu ḫa-'-ri-ša i-še-'-a me[4]-ki-šu
67. i-na-aṭ-ṭal-ma e-ši ma-lak-šu
68. sa-pi-iḫ ṭe-ma-šu-ma si-ḫa-ti ip-šit-su

69. ù ilâni ri-ṣu-šu a-li-ku i-di-šu
70. i-mu-ru-(ma kar)-da a-ša-ri-du ni-ṭil-šu-un i-ši

71. id-di (ta-a-ša[5] ti)-amat ul ú-ta-ri ki-šad-sa

72. i-na šap-ti-ša lul-la-a ú-kal sar-ra-a-ti
73. (kab-ta)-ta (aš-ru) ša be-lum ilâni ti-bu-ka

74. (aš)-ru-uš-šu-un[6] ip-ḫu-ru šu-nu aš-ruk-ka
75. (iš-ši)-ma be-lum a-bu-ba iṣ[7] kakka-šu raba-a
76. (a-ma-ta a-na ti)-amat ša ik-mi-lu ki-a-am iš-pur-(ši)

77. (ka-a-ti-ma ra[8])-ba-a-ti e-liš na-ša-ti-(ma)
78. (ub-la lib)-ba-ki-ma di-ki a-na-an(-ti)
79. . . . . abê-šu-nu i-da . . . .[9]
80. . . . . šu-nu ta-zi[10]-ri ri-e . . . .
81. (tu-ša-aš-ḳi ^il^ḳin-g)u a-na ḫa-'-i-ru-(ti-ma?)
82. (tu-šar-bi par-ṣa)-šu a-na pa-ra-aṣ ^il^a-nu-ti

83. (ep-še-e-ti lim)-ni-e-ti[11] te-še[12]-'-e-ma

[1] tamże: šap-te-e-šu. [2] VAT. 10579: bu-ul-li-[i]; tamże: im-ti.
[3] Dhorme tłumaczy: wówczas patrzeli na niego bogowie, patrzeli na niego. [4] Ebeling: šip. [5] Ebeling: ri-ig-ma. [6] Ungnad ABGr. § 57 Nr. 7: -û(m) w znaczeniu ina, ana, ištu. Dhorme, IV, 74: „jak w swem sanktuarjum, zgromadzili się oni w twem sanktuarjum".

61. W swych ustach miał. . . .
62. w ręku trzymał roślinę z niszczącą trucizną.
63. Spieszyli do niego wówczas bogowie, spieszyli do niego[3],
64. spieszyli do niego bogowie, jego ojcowie, spieszyli bogowie do niego.
65. Pan zbliżył się, ujrzał środek Tiâmat —
66. zamiary boga Ḳingu, jej małżonka, przejrzał —
67. spojrzał i zniszczył mu plan:
68. i rozpadło się jego zamierzenie, zepsuło mu się dzieło.
69. Bogowie pomocnicy, którzy szli przy jego boku,
70. zobaczyli wojownika-przewódcę. Widok to dla nich był druzgoczący.—
71. Tiâmat rzuciła swoje zaklęcie, — szyi nie zwróciła (ku ucieczce), —
72. na swych ustach obfitości miała wiechrzenie:
73. „Jesteś posunięty na miejsce pana bogów, którzy idą z tobą, —
74. z miejsc swych zgromadzili się oni na twe miejsce!"
75. Podniósł pan cyklon, swą wielką broń,
76. i ku Tiâmat, która szalała, przesłał słowa następujące:
77. „Czynisz się wielką, nosisz się wysoko,
78. poniosło cię serce do rozpętania walki,
79. . . . . ich ojcowie,
80. . . . . ich, ty złorzeczysz . . . . ,
81. wywyższyłaś Ḳingu na małżonka,
82. wyniosłaś jego zarządzenia ponad zarządzenia boga Anu,
83. patrzysz ku złym uczynkom,

[7] Langdon BE, IV, 75: opuszcz. iṣ. [8] Ebeling czyta šur-ba-a-ti.
[9] Jensen ME, IV, 79: ilâni ri-si-i-ki sa abê-su-nu i-da-aṣ-ṣu-ma; Ebeling: i-da-ṣu; Dhorme: i-da-laḫ.
[10] Nr. 5: zir-ri. Ebeling: ta-zi-ir-ri-e.
[11] Langdon BE, IV, 83: lim-ni — 'e-ti. [12] Nr. 5: tẹ-eš,

84. (a-na) ilâni abê-e-a li-mut-ta-ki[1] tuk-tin-ni
85. (lu ṣa)-an-da-at um-mat-ki lu rit-ku-su šu-nu iṣkakkê-ki

86. en-di-im-ma a-na-ku u ka-a-ši[2] i[3] ni-pu-uš ša-aš-ma
87. ti-amat an-ni-ta i-na[4] še-mi-ša[5]
88. maḫ-ḫu-taš[6] i-te-mi[7] ú-ša-an-ni[8] ṭe-en-ša
89. is-si-ma ti-amat šit-mu-riš[9] e-li-ta
90. šur-šiš ma-al-ma-liš it-ru-ra[10] iš-da-a-šu[11]
91. i-man-ni šip-ta it-ta-nam-di ta-a-šu[12]

92. ù ilâni ša taḫâzi ú-ša-'-lu[13] šu-nu iṣkakkê-šu(-un[14])
93. in-nin-du-ma ti-amat abḳal ilâni il marduk
94. ša-aš-meš it-tib-bu ḳit-ru-bu ta-ḫa-zi-iš
95. uš-pa-ri-ir-ma be-lum sa-pa-ra-šu ú-šal-me-ši[15]
96. im-ḫul-lu[16] ṣa-bit ar-ka-ti pa-nu-uš-šu[17] um-taš-šir
97. ip-te-ma pi-i-ša ti-amat a-na la-'-a-ti-šu[18]
98. im-ḫul-la uš-te-ri-ba a-na la ka-tam šap-ti-šu

99. iz-zu-ti[19] šârê kar-ša-ša i-ṣa-nu-ma
100. in-ni-haz lib-ba-ša-ma pa-a-ša uš-pal-ki

101. is-suk mul-mul-la iḫ-te-pi ka-ras-sa[20]
102. ḳir-bi-ša ú-bat-ti-ḳa ú-šal-liṭ lib-ba
103. ik-mi-ši-ma nap-ša-taš[21] ú-bal-li
104. ša-lam-ša[22] id-da-a eli-ša i-za-za[23]
105. ul-tu ti-amat a-lik pa-ni i-na-ru
106. ki-iṣ-ri-ša up-tar-ri-ra pu-ḫur-ša is-sap-ḫa
107. ù ilâni ri-su-ša a-li-ku i-di-ša
108. it-tar-ru ip-la-ḫu ú-saḫ-ḫi-ru[24] ar[25]-kat-su-un
109. ú-še-ṣu-ma nap-ša-tuš[26] e-ṭi-ru

[1] Nr. 5: ka. [2] Nr. 4: šu. [3] Langdon BE, IV, 86: opuszcz. i.
[4] Nr. 4: ina. [5] Nr. 4: še-me-e-šu. [6] Nr. 4: -ti-iš. [7] Nr. 4: me. [8] Nr. 4: nu. [9] Nr. 4: ri-iš. [10] Langdon BE, IV, 90: ru. [11] tamże: ša. [12] tamże: ša. [13] Nr. 5: u-ša-'-a-lu. [14] Nr. 93051: kak-ki-šu. Dhorme, IV, 92, uwaga, przypuszcza, że był to rodzaj wróżby.
[15] Nr. 2: mi. [16] Nr. 5: la. [17] Nr. 5: ša.

84. przeciwko bogom mym ojcom utwierdzasz swe zło,
85. zaiste, twe wojsko jest gotowe — broń mają nastawioną--
86. stań, ja i ty stoczymy walkę".
87. Gdy Tiâmat to usłyszała,
88. zaczęła mówić bez zastanowienia, straciła rozum.
89. Tiâmat krzyczała głośno, jak szalona,
90. aż do gruntu zadrżały jej podstawowe części;
91. wyrecytowała formułę magiczną, wyrzuciła swe zaklęcie. —
92. Bogowie walki doświadczali swe oręże. —
93. Ustawili się: Tiâmat i mocarz bogów, bóg Marduk,—
94. posunęli się do rozprawy, zbliżyli się do walki.
95. Pan rozstawił sieć, kazał nią ją okrążyć, —
96. i puścił jej w twarz Zły wiatr, który stał w tyle.
97. Tiâmat otworzyła swe usta, na ile mogła,
98. On kazał wtargnąć Złemu wiatrowi, by nie zamknęła ust.
99. Złe wiatry wypełniły jej brzuch:
100. jej serce zostało owładnięte, usta rozwarły się szeroko.
101. On rzucił strzałę, rozciął jej brzuch,
102. przeciął jej wnętrze, przebił serce, —
103. związał ją, zniszczył w niej życie,
104. jej trupa rzucił i na nim stanął.
105. Gdy zabił Tiâmat, która szła na przedzie,
106 rozproszyło się jej wojsko, rozpadła się jej gromada.
107. Bogowie, jej pomocnicy, którzy postępowali u jej boku,
108. zadrżeli, przestraszyli się, odwrócili tyły,
109. rzucili się do ucieczki, ratowali swe życie.

[18] Nr. 5: ša; — la-'-a-ti-šu od לאה módz, formy jak amâtu.
[19] Nr. 5: tum. [20] Nr. 5: su. [21] Nr. 5420: tuš. [22] Nr. 5: ša-lam-taš. [23] Nr. 5: iz-zi. [24] Nr. 5: ra. [25] Nr. 5: al. Przemiana r w l przed k.
[26] w etjopskim hû sufiks 3-ciej osoby l. p. gdy określa rzeczownik zastępuje niekiedy sufiks 3-ciej osoby l. mn. hômû np. ḳarbû 'ardâ'îhû zbliżyli się uczniowie, Brockelman, VGr., 470 β, 409 k.

110. ni-ta[1] la-mu-ú na-pár-šu-diš[2] la li-’-e
111. (i)-sir[3]-šu-nu-ti-ma iṣ[4] kakkê-šu-nu ú-šab-bir
112. (sa)-pa-riš[5] na-du-ma ka-ma-riš uš-bu
113. (en)-du ṭúb-ḳa-a-ti ma-lu-ú du-ma-mu
114. še-rit-su[7] na-šu-ú ka-lu-ú[8] ki-šuk-kiš
115. ù[9] iš-ten eš-rit nab-ni-ti šu-ut pul-ḫa-ti i-ṣa-nu

116. [10]mi-il-la gal-li-e a-li-ku ka-(ad-riš pa)-ni-ša

117. it-ta-di[11] ṣir-ri-e-ti i-di-šu-(nu . . . .)
118. ga-du tuḳ-ma-ti-šu-nu ša-pal-šu (ik)-bu-us
119. ù il ḳin-gu ša ir-ta[12]-bu-ú ina (bi-ri)-šu-un
120. ik-mi-šu-ma it-ti il digge-e šu-a-(ti) im-ni-šu

121. i-kim-šu-ma dupšîmâti la si-(ma)-ti-šu[14]

122. i-na ki-šib-bi[15] ik-nu-kam-ma ir-tu-uš[16] it-mu-úḫ

123. iš-tu lim-ni[17]-šu ik-mu-ú i-sa-du
124. a-a-bu[18] mat-ta-’[19]-du ú-ša-bu-ú šu-ri-šam[20]
125. ir-nit-ti an-šar e-li[21] na-ki-ru[22] ka-li-iš uš-zi-zu
126. ni-is-mat il nu-dim-mud ik-šu-du il marduk ḳar-du
127. eli[23] ilâni ka-mu-tum[24] ṣi-bit-ta-šu ú-dan-nin-ma
128. ṣi-ri-iš ti-amat[26] ša ik-mu-ú i-tu-ra ar-ki-iš
129. ik-bu-us-ma be-lum ša ti-a-ma-tum i-šid-sa

[1] VAT. 10898: ni-i-ta; czy ni-tu nie pochodzi od natû, rozbijać? W tej kwestji zobacz Streck, Assurb. 11, 329 n. 8. [2] Nr. 5: di-iš.

[3] VAT. 10898: si-ra-šu-nu. [4] Langdon BE, IV, 111: opuszcz. iṣ.

[5] VAT. 10898: ri-iš. [6] Uš-bu biorę w znaczeniu permansivus jak Dhorme IV, 112, uwaga, „siedzą“. [7] tamże: še-ri-is-su. [8] Powszechnie ka-lu-u tłumaczą „są zamknięci“, tymczasem specjalne znaczenie kalû jest właśnie „niknąć od płaczu“ (Delitzsch AHW. str. 329).

[9] tamże: opuszczono ù. [10] Nr. 1: gàl-lá-meš (Bünnow, CLL, Nr. 7732); VAT. 10898: SAB-ni = ummâni, armja [11] Nr. 1: dodane ad.

[12] Nr. 2: tab. [13] il Diggû (Dig-ga) jest imieniem boga Nergal; zatem bóg Ḳingu został wtrącony do Arallu. d. Kin-gu-gu utożsamiają z bogiem podziemnego świata Enmešarra (=Enlil), pokonanym przez

110. ale rozbici, otoczeni, zbiedz nie mogli.
111. Osaczył ich, broń im połamał.
112. Rzuceni do sieci, siedzą[6] przygnębieni:
113. pozostają w tajemnej izbie, pełni płaczu,—
114. ponoszą karę, schną od płaczu w więzieniu,
115. Jedenaście było tych stworzeń, które on napełnił przestrachem.
116. Tłumowi demonów, który postępował z impetem przed nią,
117. nałożył kajdany na ręce.
118. Zdeptał go nogami razem z jego oporem.
119. Zaś boga Ḳingu, który był wielkim między nimi,
120. związał i razem z bogiem Diggû[13] zaliczył (do piekła).
121. Odebrał mu tabliczkę z losami, — (zresztą już) nie jego ozdobę,—
122. przypieczętował ją pieczęcią i wziął ją na swe piersi.
123. Gdy powiązał swych nieprzyjaciół i pozabijał,
124. i wynoszącego się wroga zabił jak byka,
125. i zwycięstwo Anšar nad wrogiem całkowicie utrwalił,
126. i życzenia boga Ea bóg Marduk, bohater, spełnił,
127. i nad bogami powiązanemi[25] swą władzę umocnił,
128. ku Tiâmat, którą był związał, wrócił ponownie.
129. Pan wstąpił na grzbiet Tiâmat,

Ninurta-Marduk (Langdon, BE, str. 144, uwaga 5). Ebeling czyta imię tego boga Ug-ga-e. [14] Rm. 2, 83: la si-mat-[su]. [15] VAT. 10898: ba. [16] Nr. 2: tuš. [17] Nr. 6: dodane e. [18] Nr. 6: bi. [19] Nr. 6: opuszcz. ’.

[20] może pochodzić również od šûru wiatr, šûru trzcina (Delitzsch AH, 648. Ebeling czyta tę część wiersza: ú-šá-pu-ú-šú ri-šam,

[21] Nr. 6: eli. [22] Nr. 6: ri.

[23] Nr. 93016: e-li. [24] Nr. 6: ú-ti.

[25] t. j. nad wojskiem Tiâmat kiṣru (IV, 106), nad złymi demonami, którzy postępowali przed Tiâmat, przypuszczalnie siedmioma synami b. Anu, asakkê (IV, 116), i nad 11-tu potworami, którzy zostali umieszczeni na niebie astronomicznem.

[26] Nr. 6: ti-a-wa-wa-ṭi.

130. u[1] i-na mi-ṭi-šu la pa-di-i ú-nat-ti[2] mu-úḫ-ḫa

131. ú-par-ri-'-ma uš-la-at da-mi-ša
132. ša-a-ru il-ta-nu a-na pu-uz-rat uš-ta-bil

133. i-mu-ru-ma ab-bu-šu iḫ-du-ú i-ri-šu
134. igisi-e[3] šul-ma-nu ú-ša-bi-lu šu-nu a-na ša-a-šu
135. i-nu-úḫ-ma be-lum ša-lam-tu-uš i-bar-ri
136. šîr ku-pu u-za-a-zu i-ban-na-a nik-la-a-ti

137. iḫ-pi-ši-ma ki-ma nu-nu maš-di-e a-na šinâ-šu
138. mi-iš-lu-uš-ša iš-ku-nam-ma ša-ma-ma ú-ṣa-al-lil
139. iš-du-ud par-ku ma-aṣ-ṣa-ru ú-ša-aṣ-bi-it
140. u[4] me-e-ša la šu-ṣa-a šu-nu-ti um-ta-'-ir
141. šami-e i-bi-ir[6] áš-ra-tum i-ḫi-ṭam-ma
142. uš-tam-ḫi-ir mi-iḫ-rat apšî šu-bat ^{il}nu-dim-mu-mu[7]
143. im-šu-úḫ-ma be-lum ša apšî bi-nu-tu-uš-šu
144. éš-gal-la tam-ši-la-šu ú-ki-in é-šár-ra
145. éš-gal-la é-šár-ra ša ib-nu-ú ša-ma-mu
146. ^{il}a-nim ^{il}en-lil u ^{il}é-a ma-ḫa-zi-šu-un uš-ram-ma

Kolofon

1. ú-ba-áš-sim ma-an-za-za an ilâni ra-bi-ú-tum
2. 2 uš + 20 + 6—am šumâti duppu 4-kam-ma e-nu-ma e-liš la gamir
3. ki-i pi-i ^{iṣ}li'ê[10] ša a-na pi-i ša-ṭa-ri ṣu-ul-lu-pu
4. šaṭ-ru ^{il}nabû-bêl-šu (mâri-šu)[11] nâ'id-marduk apil ^{amêl}nappaḫi ana balaṭ napšâti-šu
5. [12]balaṭ[13] (?) bîti-šu iš-ṭur-ma ina é-zi-da u-kín

[1] Langdon BE, opuszcz. u. [2] tamże: możliwe ú-lat-ti od letû, łamać. [3] = ši-di-e. [4] Langdon, opuszcz. u. [5] wody deszczowe, które według pojęć babilońskich były zgromadzone poza sklepieniem niebieskiem. [6] może pochodzić również od ebêru, mocno opasywać, — bâru, obejrzeć, zwiedzić. [7] Cuneif. Texts, Nr. 93016: nu-dim-mud.

[8] Dhorme IV, 144, uwaga, widzi w E-šarra trzecią składową część

130. i swem miṭṭu, nie oszczędzającym nikogo, rozpłatał czaszkę,
131. przeciął jej żyły z krwią,
132. i wiatru północnemu ponieść ją zlecił na miejsce tajemne.
133. Widzieli to jego ojcowie, cieszyli się, radowali się;
134. podarki i dary mu składali.
135. I wypoczął pan. Na jej ciało popatrzał,
136. cielsko potworne rozkrajał, i jął stwarzać rzeczy pomysłowe.
137. Rozciął ją, jak rybę maš-di-e, na dwie części.
138. Połowę z niej rozłożył i pokrył nią niebo.
139. Umieścił (tam) zasuwy, kazał im trzymać straże,
140. i zlecił, żeby jego (nieba) wody[5] nie wypuszczały.
141. Przeszedł niebo, miejsca zbadał,
142. nawprost apsû założył mieszkanie boga Ea.
143. Wymierzył pan dzieło apsû,
144. i jako jego kopję założył wielki dom E-šarra[8],
145. wielki dom E-šarra, który zbudował jak niebo,—
146. i zlecił zająć go na mieszkania bogu Anu, bogu Enlil i bogu Ea[9]

1. Założył stolice dla wielkich bogów.
2. 146 wierszy. Tablica czwarta. Enuma eliš nie jest skończone.
3. Zgodnie z tablicą, która w tekscie była uszkodzona (?).
4. Napisana przez Nabû-bêl-šu, syna Nâ'id-Marduk, syna kowala. Na intencję swego życia
5. i życia swego domu napisał i złożył w E-zida.

świata, stworzoną „ziemię", jako przeciwstawienie do nieba i do wód (apsû). [9] Šamamu (boga Anu), Ešarra (b. Enlil), Apsû (b. Ea).

[10] Langdon BE: ^{iṣu}li-û-um. Cun. Texts, Nr. 93016: ^{iṣ}li-ḫu-si-um.

[11] wyrazu mar, podanego przez Langdona, niema wcale w tekscie. Sądzę, że raczej należałoby wstawić mâri-šu.

[12] Cuneif. Text. Nr. 93016: dodane u. [13] sum.: zi-tin/l (zi-ṭi?).

TABLICA

Treść: 1) Poemat astronomiczny, w którym jest opowiedziane dalsze urządzenie nieba, ruch planet po ekliptyce, stosunek księżyca do ziemi i słońca, 1—25 w.

1. ú-ba-aš-sim man-za-za an[2] ilâni rabûti[3]
2. kakkabâni tam-šil-šu-(nu) lu-ma-ši[4] uš-zi-iz

3. ú-ad-di šatta mi-iṣ-ra-ta ú-aṣ-ṣir[5]
4. 12 arḫê kakkabâni 3-ta-àm uš-zi-iz
5. iš-tu[8] û-mi ša šatti uṣ-(ṣi-ru i-na[9]) ú-ṣu-ra-ti
6. ú-šar-šid man-za-az ^{il}ni-bi-ri ana ud-du-u rik-si-šu-un

7. a-na la e-piš an-ni la e-gu-ú ma-na-ma

[1] Langdon BE, str. 15, Bk. V. [2] Tamże, str. 149, uw. 7: Bezold w Antike Beobachtungen Ball'a czyta manzâzân ilâni. [3] Langdon: ra-bi-ú-tum.

[4] lu-ma-ši (= udu-ma-ši), powstało z lu(udu)-mašu, oznacza konstelacje: Perseus (Šugi), Cygnus (Udkadua), Orion (Sibzianna), Canis Major (Kaksidi), Centaurus (Entena-mašlum), Aquila (Našru), Sagittarius (Pabilsag), które bywają nazywane „siedem lumaši". Kugler Bab. Mondrechn., 72 wyrazem lu-maš-meš nazywa znaki zodjaku, przez które przechodzi słońce podczas swego biegu. Bezold w Antike Beobachtungen Boll'a, str. 154, uważa, że po grupie znaków tam-šil-šu znak klinowy (po šu) jest MUL a nie NU, i czyta tę grupę łącznie z następnym wyrazem tam-šil-šu ^{mul}lu-ma-ši = siedem „lumaši są jego podobieństwem", t. j. są podobne do boga Marduka (Langdon BE, 151, uw. 1). [5] Langdon BE, V, 3: u-ma-aṣ-ṣir. Umaṣṣir=uwaṣṣir=u'aṣṣir==uaṣṣir [6] Ponieważ miṣru tutaj jest, zdaje się, identyczne z uṣurtu (znak zodjaku), przeto mi-iṣ-ra-ta (= mi-iṣ-ra-ti) tłumaczyć można „znaki zodjaku".

[7] Powszechnie mniemano, że Babilończycy dzielili niebo na 12 części, z których każda odpowiadała jednemu miesiącowi, złożonemu z 30 dni, czyli łukowi linji biegu słońca długości 30 stopni, i że na każdą część wyznaczali po 3 gwiazdy. Cały ten system rozpoczynał się od gwiazdy Cetus (Dilgan), która ukazywała się około pierwszego dnia m. Nisan i rządziła przez 10 następnych dni miesiąca. Tę teorję opracował naukowo Kugler. Zaznaczył jednak, że jego teorja odnosi się do późniejszych czasów babilońskich. Później jednakże cofnął się

PIĄTA.

2) Sławienie narzędzi walki boga Marduka i umieszczenie (?) ich na niebie astronomicznem, 75—87 w.

3) Hymn bogów na cześć Marduka, jako twórcy firmamentu niebieskiego, 128—140 w. [1].

1. Założył stolice dla wielkich bogów,
2. umieścił gwiazdy, ich podobieństwo, (także) Lumaši,—
3. oznaczył rok, ustanowił granice[6] (zodjaku),
4. umieścił po 3 gwiazdy dla 12 miesięcy[7],
5. Potem dni roku oznaczył znakami,
6. utwierdził stolicę boga Nibiru[10] dla zaznaczenia (umocnienia) ich związku,
7. aby żadne z nich nie błądziło, nie leniło się.

z tego stanowiska, i w Ergänzungen 201—6 podał, że to jest teorja astrologiczna Babilończyków, a nie teorja astronomiczna. Weidner w Handbuch der Babylonischen Astronomie, 62, podniósł ponownie tę sprawę w przekonaniu, że trzy babilońskie gwiazdy każdego miesiąca odpowiadają trzem grupom gwiad: pierwsza — grupie b. Ea, według innych tekstów „Drodze Ea", druga — grupie b. Anu, według innych tekstów „Drodze Anu", trzecia — grupie b. Enlil, według innych tekstów „Drodze Enlil". czyli że odpowiadają trzem znanym babilońskim listom po 12 gwiazd, tak, że pierwsze gwiazdy 12-tu miesięcy byłyby z grupy Amurru, drugie — z grupy Elam, a trzecie Akkad. — Tylko że gwiazdy z list babilońskich nie wszystkie są wzięte z zodjaku, niektóre bowiem pochodzą z poza zodjaku (Langdon BE, str. 152, uwaga 4).

[8] sum.: ta. [9] Nr. 13774: -ru a-na.

[10] ^{il}Nibiru, ^{mul}Nibiru ma dwojakie znaczenie w tekstach astronomicznych babilońskich: a) oznacza planetę Jupiter, gdy ten przechodzi w nocy przez południk. Thompson, Reporte 94, obv. 7—R. 1: „Gwiazda Marduka, gdy się ukazuje na niebie, nazywa się ^{il}Šulpae, gdy jest na wysokości 1½ godziny (45 stopni), nazywa się ^{il}Sagmegar, a gdy znajduje się u szczytu nieba (ina ḳabal šamê), nazywa się ^{il}Nibiru". CT. 33, 2, 37: kakkabu rabû uddasu da'amat šami-e umaššil-ma (?) izzazu kakkabu ^{il}Marduk Ni-bi-ri: wielka gwiazda, której światło jest ciemno-czerwone, a która dzieli niebo i stoi, to gwiazda Marduk-Nibiru"; b) Weidner utrzymuje, Handbuch, 41, że punkt—Nibiru oznacza letnie (21 czerwca) solstitium (Langdon BE, 155, uw. 4).

8. man-za-az il en-lil u il é-a ú-kin it-ti-šu

9. ip-te-ma abullê ina ṣi-li ki-lal-la-an
10. ši-ga-ru ud-dan-ni-na šu-me-la u im-na
11. ina ka-bat-ti-ša-ma iš-ta-kan e-la-a-ti
12. il nannar-ru uš-te-pa-a mu-ša iḳ-ti-pa
13. ú-ad[4]-di-šum-ma šu-uk-nat mu-ši a-na ud-du-ú û-mi
14. ar-ḫi-šam la na-pár-ka-a i-na a-gi-e ú-ṣir

15. i-na rêš arḫi-ma na-(pa-ḫi e-li) ma-a-ti

16. ḳar-ni na-ba-a-ta ana ud-du-ú 6 û-mu[5]
17. i-na ûm 7-kam a-ga-a (ma-aš)-la[6]
18. ša-pat-tu[7] lu-ú šu-tam-ḫu-rat meš-li[8] (ar-ḫi)-šam

19. (e)-nu-ma il šamaš ina i-šid šami-e[9] (ik-šu-du)-ka
20. . . . . — -ti šu-tak-ṣi-ba-am-ma bi-ni ar-ka-(nu)-uš
21. (ûm bu-ub-bu)-lum a-na ḫar-ra-an il šamši šu-taḳ-rib-ma[10]
22. (ûm 29)[11]-kam lu šu-tam-ḫu-rat il šamaš lu ša-na-at

23. . . . . [12] ittu ba-'-i ú-ru-uḫ-ša
24. . . . . šu)-taḳ-ri-ba-ma di-na di-na
25. . . . . ḫa-ba-la
26. . . . . — -ni ia-a-ti
27. . . . . za (?)

brak wierszy w przybliżeniu około 40.

66. ú . . . .

[1] Weidner, Handbuch, 33, utrzymuje, żc manzaz il Enlil to biegun północny ekliptyki, a manzaz il Ea to zimowe (21 grudnia) solstitium. Dhorme, V, 8. uwaga, utrzymuje, że fragment Kinga podaje imię boga Anu zamiast imienia boga Ea.

[2] ṣi-li ki-la-la-an to dwie mitologiczne bramy, z których przez jedną słońce wchodzi (wschód), a przez drugą wychodzi (zachód).

[3] Odnośnie do elâti są różne tłumaczenia: Dhorme utrzymuje, że elâti jest techniczną nazwą AN-PA, które oznacza elat šamê „górne

8. Razem z nią ustanowił stolice boga Enlil i boga Ea[1].
9. Otworzył bramy po obydwóch stronach[2],
10. umocnił zamki lewy i prawy;
11. w jego wnętrzu (nieba) ustanowił najwyższy punkt[3].
12. Zapalił księżyc i powierzył (mu) noc,
13. zrobił go ozdobą nocy dla oznaczania dnia;
14. uświetnił go, tak, że był co miesiąc bez przerwy w koronie: (a stąd)
15. w początku miesiąca, gdy zapalasz się nad krajem,
16. rogami świecisz dla oznaczenia 6 dni,
17. w 7-ym dniu jesteś w połowie korony,
18. podczas pełni stajesz każdego miesiąca nawprost słońca (w połowie);
19. gdy słońce dosięgnie cię u szczytu nieba,
20. . . . . trzymaj i oświetlaj jego tyły;
21. w okresie ciemności zbliż się do drogi słońca;—

22. . . . . w dniu 29 stajesz zaiste nawprost słońca po raz wtóry,
23. . . . . idź jego drogą,
24. . . . . zbliż się i sprawuj sąd.
25. . . . . psuć
26. . . . . mnie
27. . . . .

66. . . . .

krainy'; Zimmern i King — zenit; Jensen — zachodni horyzont, gdzie ukazuje się nowy księżyc i t. d. [4] Langdon BE, V, 13: u-úd.

[5] tamże: 16: û-mi. [6] Nr. 2164: ûmu 7-kam [aga ma]-aš-la. Jensen ME, V, 17: šum-ši-la. [7] ša-pat-tu nazwa techniczna księżyca pełnego, √šabâtu, być pełnym. [8] Nr. 11641: mi-šil (?). [9] Dosłownie: „u fundamentu nieba". [10] Nr. 11641: rim. [11] Ebeling: [ûmu 28-]kan.

[12] ši-dub = ittu. Landsberger przypuszcza, że tu znajdować się winno irṣitu, jako odpowiednik do końcowego ša.

67. zar-ba-bu . . . .
68. iš-tu . . . .
69. ina é-sag- . . . -
70. kun-na . . . .
71. man-za-az ilu . . . .
72. ilâni rabûti . . . .
73. ilâni ik- . . . .
74. im-ḫur-ma . . . .
75. sa-pa-ra ša i-te-ip-pu-šu i-mu-ru ilâni (abbê-šu)
76. i-mu-ru-ma [iṣ] kaštu ki-i nu-uk-ku-lat (ip-šit-sa)
77. ip-šit i-te-ip-pi-šu i-na-a-du . . . .
78. iš-ši-ma [il] a-nim ina puḫur ilâni (mârê-šu)

79. [iṣ] ḳašta it-ta-siḳ ši-i . . . .
80. im-bi-ma ša [iṣ] kašti ki-a-am (šumê-ša)
81. iṣ-ṣu a-riḳ lu iš-te-nu-um-ma ša-nu . . . .
82. šal-šu šum-ša kakkab ḳašti ina šami-e . . . .
83. ú-kin-ma gi-is[1]-gal-la-ša . . . .
84. ul-tu ši-ma-a-ti-ša . . .
85. . . . . di-ma [iṣ] kussû . . . .
86. . . . . ina šami-e . . . .
87. . . . . ru . . . .

brak wierszy w przybliżeniu około 40.

128. . . . . lu-šu . . . .
129. . . . . šu-nu-ti nu- . . . .
130. . . . . šu e . . . .
131. . . . . su-nu-ti . . . .
132. . . . . be(?)-lu ḫu
133. . . . . (ilâni) i-ḳab-bu
134. . . . . kakkabâni . . . .
135. . . . . ma-a-ru-(ni) . . . .
136. . . . . ni it . . . .
137. . . . . ú-bal-li-ṭa-(an-na-ši)
138. . . . . iš-me-mi[2] . . . . u uš-bar . . . .
139. . . . . la um . . . . nu
140. . . . . (ilâni) ni i-(nu)

[1] Langdon BE: giš.

67. niszczyć . . . ,
68. gdy . . . .
69. w E-sag-gil . . . .
70. umacniać. . . .
71. stolica boga . . . .
72. wielcy bogowie . . . .
73. bogowie . . . .
74. przyjął . . . .
75. sieć, którą uczynił, widzieli bogowie, jego ojcowie;
76. widzieli łuk, jako jego dzieło pomysłowe,
77. i dzieło, które wykonał, sławili . . . .
78. Podniósł go bóg Anu, i w zgromadzeniu bogów, swych synów,
79. łuk ucałował: „Ten jest . . . . "
80. I nazwał imiona łuku tak:
81. „Długie drzewo", to pierwsza (jego nazwa), druga . . .
82. trzecia jego nazwa: „Gwiazda-Łuk". Na niebie . . .
83. umocnił jego przebywanie . . . .
84. Gdy losy. . . .
85. . . . . tron . . . .
86. . . . . na niebie . . . .
87. . . . .

128. . . . .
129. . . . . ich . . . .
130. . . . . go . . . .
131. . . . . ich . . . .
132. . . . . pan . . . .
133. . . . . bogowie mówili
134. . . . . gwiazdy . . . .
135. . . . . nasz syn . . . .
136. . . . .
137. . . . . uratował nam życie
138. . . . . usłyszał . . . .
139. . . . .
140. . . . . bogowie . . . .

[2] tamże: i-šim-me.

Kolofon pierwszy

1. ina še-mi-šu

Kolofon drugi[1].

1. . . . . še-me
2. . . . . ru-dir

Kolofon trzeci.

1. il Marduk zik-ri ilâni ina še-mi[2]-su[3]
2. dup-pi 5-kam-me e-nu-ma e-liš
3. mat ^{il}Ašur-bani-apli šar kiššati šar mat ^{il}Ašur-^{ki}

TABLICA

Treść: 1) Stworzenie ludzi, 1—33 w.
2) Ustanowienie kultu religijnego bogów na ziemi, 34—38 w.
3) Podział bogów na kategorje i prawa bogów, 39—44 w.
4) Budowa sanktuarjum dla Marduka, 45—54 w.
5) Budowa Babilonu i świątyni Esagila, 55—77 w.
6) Prawa świata i podział władzy bogów, 78—80 w.

1. [^{il} marduk] zik-ri ilâni [ina[4] še-mi-šu]
2*[5]. (ub)-bal[6] lib-ba-šu i-ban-na-a (nik-la-a-te)
3. (ep)-šu pi-i-šu a-na ^{il} é-a i-(zak-kar-ma)
4*. (ša) ina lib-bi-šu uš-ta-mu-ú i-nam-din (mil-ku)

5. da-mi lu-uḳ-ṣur-ma iṣ-ṣi-im-(tum[7] lu-šab-ši-ma)

[1] Pierwszego i drugiego kolofonów niema w Langdon BE.

[2] Nr. 16411: me. [3] šu (?). [4] KAR. 164, 1: mu. [5] Zatrzymałem w VI tablicy Deimelowską numerację wierszy, jednakże przy niektórych numerach wierszy umieściłem gwiazdki dla zaznaczenia, że te wiersze w KAR. Nr. 164, a co zatem idzie u Ebelinga i Langdona, stanowią łącznie z poprzedzającemi wierszami dłuższe, podwójne wiersze. [6] ub-bal może stanowić formę II_1, od אבל w czasie teraźn. i znaczyć „nadyma się" (jego serce), a może być w czasie teraźn. od czasownika יבל, i znaczyć „niesie".

[7] Jak wytłumaczyć formę eṣṣimtu? Brockelmann, KWGr. str. 159

1. Gdy usłyszał . . . .

1. . . . .
2. . . . .

1. Gdy Marduk usłyszał słowa bogów,
2. Tablica piąta Enuma eliš.
3. Kraj Ąšurbanipala, króla świata, króla Asyrji.

SZÓSTA.

7) Nazwy łuku boga Marduka, nadane przez boga Anu, i umieszczenie łuku na niebie, jako Canis Major, 81—92 w.
8) Władza Marduka nad światem i jego obowiązki względem świątyń bogów, określone przez boga Anu, 93—123 w.
9) Imiona Marduka i hymn bogów z racji tytułów Marduka, 124—165 w.
10) Radość bogów z zakresu władzy Marduka, 165—170 w.

1. Gdy Marduk usłyszał wezwanie bogów,
2. poniósł serce swe, jął tworzyć pomysłowe rzeczy.
3. Otworzył swe usta i rzekł do boga Ea,
4. który mu dał radę odnośnie do tego, co (Marduk) planował w swem sercu:
5. „Krew chcę połączyć, chcę, żeby zaistniały kości,

podaje dla części ciała formę ḳaṭil, ale robi uwagę, że snadź w prasemickim obok formy ḳatil dla nazw części ciała używano także form ḳaṭl i ḳiṭl. Stwierdzają to formy wyrazów w językach semickich, np. obok kabittu, (asyr.) brzuch, serce, wnętrzności; kabid (arab.); kabed (etjop.); kabdâ (syr.); kâbêd (hebr.), — kabd, kibd (ar.). Eṣṣimtu da się zapewne wytłumaczyć przez formę ḳaṭil, ale wziętą w sensie intensywnym, wzmocnionym, ḳaṭṭil, przyczem w tym wypadku samogłoska a pod wpływem spółgłoski ʻain przeszłaby w e. Obok formy ḳaṭil — ḳaṭṭil dla uformowania tegoż wyrazu używa się w języku asyryjskim także formy ḳiṭl, jak: eṣimtu (eṣmu) st. konstr. eṣmit, kość.

6. lu-uš-ziz-ma lilâ[1] lu a-me-lu šum[2]-(šu)
7. lu-ub-ni-ma lilâ a-me-(lu)
8. lu-ú[3] en-du dul-lu[4] ilâni-ma šu-nu lu-ú pa-aš-(ḫu)

9. lu-ša-an-ni-ma al-ka-ka-ti[5] ilâni lu-nak-ki[6]-(il)

10. iš-te-niš lu kub-bu-tu[8]-ma a-na[9] ši-na lu-ú-(zi-zu)

11. i-pu-ul-lu[11]-šu-ma ^{il}é-a a-ma-tam i-(ḳab-bi-šu)
12. (aš-šu tap)-šu-úḫ[12]-tum šu-ut[13] ilâni ú-šá[14]-an-(na-aš-šu ṭe-e-mu)
13. (li-in-na)-ad-nam-ma iš-ten a-(ḫu-šu-nu)
14*. (šu-ú li)-ab-bit-ma nišê lip-(pat-ḳu)
15. (lip-ḫu-ru-nim-)ma ilâni[15] (rabûti)
16*. (an-ni li-in)-na-din-ma šu-nu li-ik[16]-(tu-nu)

17. (^{il}marduk ú-paḫ)-ḫi[17]-ir-ma ilâni (rabûti)
18*. (ṭa-biš ú)-'-a-ra[19] i-nam-(din ter-tu)

19. (ip-šu pi-i-šu) ilâni ú-(paḳ-ḳad)
20*. (šarru a-na ^{il}a)-nun-na-ki (a-ma-ta i-zak-kar)
21. (lu-ú ki-nam-ma) maḫ-ru-(ú nim[20]-bu-ku-un)

[1] w tekscie użyte sumer. LÛ-GĂL-LU-a. Lilû (lîlû?) demony, blizkie grupie demonów burzy, Delitzsch AHW, 377. Uwaga Nr. 23 do I, 123 wskazuje, że lilû (LÛ-GĂL-LU) to człowiek. Dhorme czyta amêl-a.

[2] jest tu podany znak z Nr. 92629 o znaczeniu TAK, ŠUM. KAR. 164, podaje znak MU. [3] KAR. 164: lu-u. [4] KAR. 164, 6: li.

[5] KAR. 164: kat. [6] tamże: lu-u-nak-kil. [7] jak powyżej tłumaczą: King, Dhorme, Luckenbill. Langdon, uważając lu-ša-an-ni-ma za wyraz o znaczeniu pomocniczem dla drugiego czasownika, tak tłumaczy 9-ty wiersz: „chcę nadto urządzić drogi bogów“. [8] KAR. 164: tū. [9] tamże: ana. [10] aluzja do podziału bogów na górnych i dolnych. [11] KAR. 164, 9: i-pul-šu-ma. [12] úh (?) KAR. 10: tap-šu-uḫ-ti. [13] tamże: šá.

[14] Nr. 92629: ša. [15] AN-AN; Langdon BE, VI, 12: AN-MEŠ.

[16] KAR. 164, 12: lik. [17] KAR. 164, 13: ḫir.

[18] Do ilâni rabûti byli zaliczeni także Anunnaki i Igigi, — zobacz VI, 20. Według tekstów bardzo dawnych Anunnaki byli bogami

6. chcę żeby powstał Lilû, jego imię zaiste człowiek—
7. chcę stworzyć Lilû, człowieka.
8. Niech zaistnieje kult bogów, niech oni będą zaspokojeni, —
9. chcę zmienić[7] drogi bogów, chcę je urządzić pomysłowo,—
10. chcę, żeby każdy był czczony, chcę (ich) podzielić na dwie części“[10].
11. Odpowiedział mu bóg Ea, rzekł do niego słowo,
12. dla zaspokojenia bogów udzielił mu rady:

13. „Niech będzie wydany jeden z ich braci,—
14. ten (niech) zginie, ale zaiste będą stworzeni ludzie.
15. Niech zgromadzą się wielcy bogowie,—
16. ten niech będzie wydany, oni zaś zaiste będą pewni swego“.
17. Bóg Marduk zebrał wielkich bogów[18],
18. w stosunku do bogów dobrze postąpił, zlecenie zakomunikował,
19. otworzył swe usta i bogom sprawę przedstawił.
20. Król do bogów Anunnaki przemówił:
21. „Zaiste słuszną jest (rzecz) pierwsza, którąśmy wam oznajmili,

źródeł, duchami, dobremi dla ludzi pobożnych (utukku i lamassu, Gudea, Cylinder A, III, 20, 21), a złemi dla grzeszników. Z czasem pojęcie o tych bogach zmieniło się: Anunnaki stali się bogami dolnymi, ziemskimi i podziemnymi — do nich należało między innemi sądzenie umarłych, wyznaczanie im losu — aczkolwiek część Anunnaki należała także do bogów górnych,—a Igigi, byli głównie bogami górnymi, bogami nieba, choć jednak byli też bogami ziemskimi. Ilu było jednych i drugich bogów? Liczbę Anunnaki podają różnie spekulacje kapłańskie: 5, 50, 300 — Anunnaki ziemi, 600 — Anunnaki nieba, liczbę Igigi: 7?, 600. Bogowie Anu, Bêl, Ištar, Damkina, Nergal często byli nazywani książętami. Anunnaki, to znów Igigi, do których niekiedy zaliczano wszystkich bogów, tworzyli radę, jakby senat, boga Anu. Deimel PB Nr. 93, IV, Nr. 1457, III.

[19] KAR. 164, 13: ú-'-ár.

[20] Luckenbill czyta to miejsce ú-nim-bu od nabû.

22[1]. ki-na-a-ti a-ta-ma-a i-nim-ma-a it-ti-ia

23. ma-nu-um-ma ša ib-nu-ú tu-ḳu-un-tu
24. ^{ilat}ti-amat u-ša[2]-bal-ki-tû-ma iḳ-ṣur-ru ta-ḫa-zu
25. li-in-na-ad-nam-ma ša ib-nu-ú tu-ḳu-un-tu
26. ár-nu-uš-šu lu-u-ša-aš-ša-a pa-ša-hiš tuš[3]-ba
27. i-pu-lu-šu-ma ^{il}igigi[4] ilâni rabûti
28. a-na ^{il}lugal-dim-me-ir-an-ki[5]-a ma-lik ilâni be-la-šu-un

29. ^{il}ḳin-gu-ma šá ib-nu-ú tu-ḳu-un-tu
30. ti-amat uš-bal-ki-tû-ma ik-ṣu-ru ta-ḫa-zu

31. ik-mu-šu maḫ-riš ^{il}é-a ú-še-bi-ku-šu[6]
32*. u[7] an-nam i-me-du-šu-ma da-me-šu ip-tar-ʾ-u
33. ina da-me-šu ib-na[8] a-me-lu-tú

[1] od wiersza 22 do 162 tekst babiloński opowieści jest wzięty z KAR. 164, uzupełnienia zaś tego tekstu, zapożyczone z Langdona BE, są opatrzone nawiasami. [2] Nr. 12000 b.: uš-[bal-ki-tu].

[3] Ebeling BW: tiš. [4] Czy Igigi = ia-giš-giš (5×(60 + 60)), jak utrzymują *Babyloniaca*, IV, 236 n. 2? Delitzsch, SGr., 62, podaje dla cyfry 600 znak geš-u (60×10). [5] = „król bogów nieba i ziemi“ — to był tytuł Marduka. Deimel PB, Nr. 1908. [6] Ebeling czyta ten wyraz ú-[bi-lu]-šu, Luckenbill — ú-[ru-šu]. [7] Langdon BE: opuszcz. u, w tłumaczeniu pomijam u

[8] Ebeling czyta: ib-lul. Podanie o stworzeniu ludzi przechowało się w dwóch różnych tradycjach sumeryjskich: w tradycji m. Nippur, i m. Eridu. Według tradycji Nippurskiej bogini ziemi Aruru (Mami, Nintud) stworzyła człowieka z gliny, zaś według tradycji, pochodzącej z m. Eridu, człowieka stworzył z gliny bóg Ea. Udział krwi z zabitego boga przy tworzeniu człowieka, zdaje się, jest późniejszy, choć również bardzo stary. Już semicka wersja tradycji Nippurskiej wspomina o krwi, tylko dodaje, że Mami (Aruru) stworzyła człowieka z gliny i krwi na rozkaz boga Ea. Bóg Marduk, którego VII, 29 nazywa stwórcą ludzi, choć podług VI, 33 on tylko zlecił bogu Ea stworzenie ludzi, występuje w związku ze stworzeniem ludzi nie od samego początku. Łączenie postaci b. Marduka ze stworzeniem ludzi jest późniejsze. W podaniu asyryjskiem stworzenie człowieka nie było połączone z opowieścią o stworzeniu świata. W Asyrji wszyscy wielcy bogowie brali udział w stworzeniu człowieka z krwi dwóch bogów,

22. i trwałem (obowiązującem) jest zaprzysiężone słowo moje, którem złożył.
23. Kto jest, kto doprowadził do walki?—
24. Tiâmat zbuntowała się i rozpoczęła bitwę. —
25. Niech będzie wydany ten, kto spowodował walkę!
26. Ja mu każę ponieść winę — wy pozostańcie spokojni“.
27. Odpowiedzieli Igigi, wielcy bogowie,
28. bogu Lugal-dimmer-anki, doradcy bogów, swemu panu:
29. „Bóg Ḳingu jest ten, który doprowadził do walki,
30. Tiâmat jest tą, która zbuntowała się i rozpoczęła bitwę“.
31. Związali go i rzucili go przed boga Ea.
32. Włożyli na niego winę, rozcięli mu żyły.
33. Z jego krwi ten stworzył rodzaj ludzki

synów Ea (!). Konsekwentną więc jest asyryjska wersja Enuma eliš gdy, jako kopja utworu babilońskiego, nie zastępuje w ks. VI boga Marduka bogiem Ašur.

Poza Enuma eliš wiadomości babilońskie o początku świata podają: 1) Berosus, J. Karst, Die Chronik des Eusebius; 2) Damasius, de primis principiis, ed. Kopp, rozdz. 125; 3) tak zwana Legenda z Eridu o stworzeniu świata, pochodząca z czasów nowo-babilońskich, a stanowiąca wstęp do tekstu zaklęć.

Berosus pomija teogonję i odrazu przechodzi do początków świata, mówiąc, że najpierw były ciemności i wody, a śród nich dziwne twory ludzkie o 2 twarzach, to z 2 głowami, z 2 lub 4 skrzydłami, z nogami kóz, z rogami kóz, z kopytami końskiemi, i inne potwory, nad któremi panowała Omorka (Ḫubur?). Omorkę zabił bóg Bêl, rozpłatał ją, i z jednej jej ciała połowy utworzył niebo, a z drugiej ziemię (w Enuma eliš niema mowy, co Marduk zrobił z drugiej połowy Tiâmat), zaś jej zwierzęta zniszczył. Potem Bêl, widząc brak istot żyjących na świecie, kazał sobie (Belowi) jednemu z bogów odciąć głowę, a według warjantu, podanego przez Berosusa, sam sobie odciął głowę, i z krwi, która popłynęła, zmięszanej z ziemią, stworzył ludzi, względnie zrobili to bogowie — a potem Bêl wykończył gwiazdy, słońce, księżyc i 5 planet.

Damasius pomija milczeniem początek wszechbytu i przechodzi odrazu do teogonji, podając jako pierwszych bogów najpierw: Tiâmat (Ταυθε), męski pierwiastek, i Apsû (’Απασων), pierwiastek żeński, i ich

34*. i-na[1] dul-li ilâni-ma ilâni um-taš-šir
35. ul-tu a-me-lu-tu ib-nu-u[2] ^{il}é-a-ma
36*. dul-lu ilâni i-mi-du a-ša-a-šu[3]
37. šip-ru šu-ú la na-tu-ú[4] ḫa-sa-šiš
38*. ina nik-la-a-ti šá ^{il}marduk (u ni-me-ḳi) ^{il}nu-dim-mud

39. ^{il}marduk šar ilâni ú-za-'-iz
40*. ^{il}a-nun-na-ki (u ^{il}igigi) e-liš u šapliš
41. ú-ad-di a-na ^{il}a-nim te- . . . . . na-ṣa-ru[6]
42*. . . . . . ma-ṣar-tu
43. uš-teš-ni-ma al-ka-kat irṣitim ú-(nak-kil)
44*. (ilâni ša šami)-e u irṣi-tim . . . . .
45. ul-tu te-ri-e-tim (ilâni) ú-ma-'-i-ru (^{il}marduk šarru-ma)
46. ^{il}a-nun-na-ki ša šami-e . . . . .
47. ^{il}a-nun-na-ki ša irṣi-tim . . . . . (-šu-nu i-pu-šu) . . .
48. a-na ^{il}marduk be-la-šu-nu šu-nu iz-zak-ka-ru
49. i ^{il}nannaru be-li ša uššura-ni[7] taš-ku-nu-ma
50. mi-nu-ú du-muḳ-ḳa-ni ina maḫ-ri-ka
51. i ni-pu-uš pa-rak-ki ša na-bu-ú zi-kir-šu

52. ku-um-mu lu nu-bat-ta-ni i nu-šap-ši-iḫ ki-rib-šu

53. i nid-di pa-rak[8] ni-me-da a-(ka-ša)
54. ina û-me ša ni-kaš-ša-da nu-šap-šaḫ ḳir-bu-uš

55. ^{il}marduk an-ni-tu ina še-me-e-šu
56. ki-ma ûmu im-me-ru zi-mu-šu ma-'-diš

syna Mummu (Μωυμις), — potem Laḫmu (Δαχη) i Laḫamu (Δαχος), — potem Kišar (Κισσαρη) i Anšar (Ἀσσωρος), — a potem Anu (Ἀνος), Enlil (Ἰλλινος) i Ea (Ἀος), z którego, z jego małżonki Damkina (Δαυκη), urodził się Bêl (Βηλος).

Legenda z Eridu podaje, że najpierw nic nie było, potem powstał świat kosmiczny: państwo Ea (Eridu), Anu (Anunnaki), Bela (niebo), — potem ziemia, a na niej ludzie, zwierzęta, trawy, rosnące w rajskiej błogości.

Są inne jeszcze wiadomości babilońskie o początku świata, ale te

34. dla czczenia bogów, — i bogów zwolnił.
35. Gdy bóg Ea stworzył rodzaj ludzki,
36. włożył na niego kult bogów,
37. która to rzecz nie nadawała się do przeprowadzenia,
38. jedno dzięki pomysłowości boga Marduka i mądrości boga Ea[5].
39. Bóg Marduk, król bogów, podzielił
40. bogów Anunnaki i bogów Igigi na górnych i dolnych.
41. Bogu Anu wyznaczył pilnowanie . . . . .
42. . . . . . straż,
43. drogi ziemi zmienił i pomysłowo urządził.
44. Bogowie nieba i ziemi . . . . .
45. Gdy bóg Marduk, król, ustanowił prawa bogów,
46. bogowie Anunnaki nieba . . . . .
47. bogowie Anunnaki ziemi otworzyli usta (?) swe
48. i rzekli do swego pana, boga Marduka:
49. „Nannar, nasz panie, któryś przyniósł nam wolność,
50. ile jest w nas wdzięczności dla ciebie!
51. Zbudujemy sanktuarjum, którego imię będzie nazwane:
52. „Komnata będzie zaiste naszym nocnym wypoczynkiem". Niech znajdziemy w niej dla siebie wytchnienie.
53. Oto chcemy ci wznieść sanktuarjum na mieszkanie.
54. W dniu, w którym tam przybędziemy, znajdziemy w nim ulgę dla siebie".
55. Gdy bóg Marduk to usłyszał,
56. twarz rozjaśniła mu się wielce, jako dzień:

nie mają większego znaczenia i nic nowego nie wnoszą do zakresu tych rzeczy. [1] Ebeling: i-mid zamiast i-na. [2] Ebeling: ib-ba-nu-u il Ea uš-zib = gdy ludzie zostali stworzeni, Ea uratował (bogów); Luckenbill: a-me-lu i-ib-ba-nu-u il ea ir-te-ṣib. [3] zamiast ana šâšu.
[4] czy nie na-ṭu-ú (נטה)? [5] zobacz I, 16 uwaga 40.
[6] Ebeling: te-rit-su. [7] w tekscie jest šu-bar-ra-ni. Šubarrû, zdaje się, jest wyrazem sumeryjskim. Galu šu-bar-bar-ra me-en, jesteś wybawcą, Zimmern KL ,78, Obv. 24, podane u Langdona BE, str. 171, uw. 7.
[8] Ebeling: pa-[rak-ki].

57. kîma ša-(a-ša)[1] bâb-ilâni-ki ša te-ri-ša ši-pir-šu

58. lib-ba-(na) alu lip-pa-ti-iḳ-ma pa-rak-ka ib-ra[2]

59. ^{il}a-nun-na-ki id-ru-ki al-lu[3]
60*. šat-tu iš-ta-at li-bit-ta-šu (il-bi-nu)[4]
61. ša-ni-tu šattu ina ka-ša-di
62*. ša é-sag-ila mi-iḫ-rit apsî ul-lu-u ri-(ša-šu)
63. ib-nu-ú-ma zig-gur-rat apsâ e-li-te
64*. a-na ^{il}marduk ^{il}en-lil ^{il}é-a bîta[5]-šu ú-kin-nu šub-tam

65. ina tar-ba-a-ti ma-ḫar-šu-nu ú-šat-ba[7]-am-ma

66*. šur-šiš é-(sag)-ila i-na-aṭ-ṭa-lu ḳar-na-a-šu

67. ul-tu é-sag[10]-ila i-pu-šu ši-pir-šu
68*. ^{il}a-nun-na-ki šu-nu pa-rak-ki-šu-nu ib-taš-mu
69. (a-na é-sag-i)la kup-pat[11] apsî (kali)-šu-nu paḫ-ru

70*. i-na paramaḫḫi[12] ša ib-nu-u šu-bat-su

[1] šâša jest formą ż. r. od šuašu, šâšu. [1a] KAR, 164, 45: ni.
[2] Luckenbill czyta ip-ra, przykryty (?).
[3] allu (Del. AHW. 70), torba, worek, kosz do noszenia materjału budowlanego lub allu, łopata, prawdopodobnie pochodne od sumer. gis al. Idruku? Od דרג ar. daraga, kroczyć, od którego pochodzi durgu, także duruku, droga, — lub od דרך, wchodzić, wstępować (Gesenius HW.). [4] Langdon tłumaczy, zdaje się, lepiej, ale nie literalnie: „na podobieństwo apsû". Ebeling czyta wiersz 60-ty: šat-tu na-ta-at li-bit-ta-šu-[nu]. [5] niepewne.
[6] Langdon BE, VI, 48b. tłumaczy ten wiersz: „przeznaczyli jego świątynię na mieszkanie bogu Mardukowi, który jest bogiem Enlil i bogiem Ea", nadto proponuje drugie tłumaczenie: „Enlil i Ea przeznaczyli jego świątynię na mieszkanie bogu Mardukowi". Pierwsze tłumaczenie uważam za trudne do przyjęcia, ze względu na konstrukcję zdania, w którem nie widzę, żeby Enlil i Ea mogło być określeniem dla Marduka. Drugie tłumaczenie uważam za lepsze i możliwe,

57. „Jak to (sanktuarjum), takim będzie Babilon, którego powstania pragniecie;
58. Niech będzie zbudowane miasto, niech będzie wzniesione sanktuarjum obwarowane".
59. Bogowie Anunnaki chwycili za łopaty.
60. Przez jeden rok wyrabiali (jego) cegły.
61. Gdy nadszedł drugi rok,
62. wznieśli szczyt Esagila nawprost apsû,
63. zbudowali wysokie ziggurat apsû,
64. i bogu Mardukowi bóg Enlil i bóg Ea przeznaczyli świątynię na mieszkanie[6].
65. Patrząc na nie[8] z podziwem, prowadzili dalej (bogowie swą budowę),
66. przyglądali się „rogom"[9] Esagila aż do fundamentów.
67. Gdy skończyli dzieło Esagila,
68. sami bogowie Anunnaki zbudowali dla siebie kaplice.
69. (Potem) zgromadzili się wszyscy bogowie w Esagila, nad źródłami apsû,
70. w głównej kaplicy, którą zbudowali dlań (dla Marduka) na mieszkanie.

ze względu na rolę bogów Enlil i Ea, jako synów, według tradycji, boga Anu, choć ze względu na rolę Enlila i Ea i to uważam za wątpliwe. Jest i trzecie tłumaczenie, którego trzyma się Ebeling „bogom Mardukowi, Enlilowi i Ea przeznaczyli jego świątynię na mieszkanie".
[7] III_1 tibû. [8] t. j. na Esagila i ziggurat. [9] = ziggurat.
[10] KAR. 164, 50: opuszcz. sag. [11] kuppu l. mn. kuppâti, źródło. Langdon BE, 174, uw. 4, podaje znaczenie kuppu jako „basen": ṣâbit kippat kigalli, „który trzyma basen podziemnego świata",— zaś kippatu a kuppatu, jego zdaniem, to jedno. Uważam, że co do treści, to niema różnicy między „źródłami" apsû, a „basenem" apsû, gdyż obydwa pojęcia, zdaje się, wyrażają to święte miejsce w świątyni, przez które był utrzymywany kontakt z apsû (Deimel PB, 112). Otwory w ziemi, o których wspomina Gudea na cylindrze A, VIII, 4: dù-dù mu-si-ig „otwory ziemne zapełnił (zatkał)", to prawdopodobnie były te semickie kuppâti. [12] = bar (kaplica) + mah (wydatny, główny). To była kaplica boga Marduka.

71. (ilâ)ni abê-su . . . . . ta-šu uš-te-šib
72*. an-nam ba-ab-i-lí[1] šu-bat na-ár-me-ku-un
73. nu-ga-a aš-ru-uš-šu . . . . .[2] ta-šu . . . . .
74*. ú-ši-bu-(ma) ilâni rabûti
75. zar-b(a-bu) iš-ku-nu ina ki-ri-e-ti (uš-ša-bu)
76*. ul-tu[3] ni-(gu)-tam iš-ku-nu ki-rib-šu
77. ina é-sag-ila (šikara[4] iš-tu-ú)
78*. (ip-paṭ-ṭar ma)-kal-tu
79. kun-na te-ri-e-ti (uṣ-ṣu-ra) u-ṣu-ra-a-te
80. man-za-az šami-e u irṣi-tim šak-(nu-ma i-na) ilâni gim-ra-su-un
81. ilâni rabûti ḫa-am-šat-su-nu ú-ši-bu-ma
82. ilâni šîmâti sibitti-šu-nu a-na (kal nišê šîmâti) uk-tin-nu
83. na-ši-ma ^{il}en-lil[5] ^{iṣ}(miṭṭa-šu u ina pa)ni-šu-nu id-di
84. sa-par[6] ša i-te-ip-pu-šu (i-mu-ru) ilâni abê[7]-šu
85. i-mu-ru-ma ^{iṣ}ḳašta (ki-i nu-uk-ku-lat) bi-nu-su
86. ep-šit i-te-ip-pu-(šu i-na-a)-du abê-šu
87. iš-ši-ma ^{il}a-num[8] (ina puḫur ilâ)ni i-ḳab-bi
88. ^{iṣ}ḳašta it-te-(ši-iḳ[9] ši-i) . . . . .
89. (im[10]-bi-ma ša ^{iṣ}ḳašti ki-a-am šumê)-ša
90. i-ṣu[11] a-riḳ il-tu-nu-um-ma[12] ša-nu-um-ma ša . . . . .
91*. (šal)-šu šum-ša ^{kakkab}BAN[13] (ina šamê) . . . . .
92. ú-kin-ma giš[14]-gal-(la-ša) . . . . .
93. (ul)-tu ši-ma-(a-ti ša) . . . . u-ši-mu
94. (id)-di-ma ^{iṣ}(kussâ-šu) . . . . .
95. . . . . . -nu um ina . . . . .

[1] NI-NI (?). [2] ṣur (?). [3] Nr 3449 a: iš-tu.
[4] KAŠ często zamiast KAS = šikaru, które znaczy napój.
[5] Enlil jest tutaj tytułem Marduka. [6] Nr. 3449: sa-pa-ra.
[7] Ebeling podaje: rabûti zamiast abê-šu.

71. (Tam) on umieścił bogów, swoich ojców w . . .
72. „Ten Babilon jest mieszkaniem waszego przebywania,
73. na jego miejscu niech się rozlega . . . . .".
74. Wielcy bogowie usiedli,
75. rozstawili naczynia, zabrali się do uczty,
76. (potem) urządzili muzykę w świątyni,
77. pili šikaru w Esagila.
78. Gdy uczta skończyła się,
79. i prawa zostały utwierdzone, i plany nakreślone,
80. i posterunki na niebie i na ziemi rozdane między bogów, śród ich ogółu,
81. i wielcy bogowie — a było ich pięćdziesięciu — zasiedli,
82. również i bogowie od losów — ich było siedmiu — którzy wyznaczali losy wszystkim ludziom,
83. i bóg Enlil przyniósł swoje miṭṭu, i położył je przed nimi,
84. i położył sieć, którą zrobił dla siebie, a którą oglądali bogowie jego ojcowie,
85. a również oglądali łuk, jako pomysłowo wykonane jego dzieło,
86. i rzecz, którą on był zrobił, chwalili jego ojcowie,
87. (wówczas) odezwał się bóg Anu, i rzekł w zgromadzeniu bogów,
88. całując łuk: „Ten jest . . . . ."
89. I nazwał imiona łuku:
90. „Długie drzewo", to pierwsza (jego nazwa), druga . . .
91. trzecia jego nazwa: „Gwiazda-Łuk". Na niebie . . .
92. umocnił jego przebywanie . . . .
93. Potem wyznaczył losy . . . . .
94. ufundował tron . . . . .
95. . . . . . w . . . . .

[8] KAR. 164, 64: a-nim.
[9] Nr. 3449 a: it-ta-šiḳ. [10] Ebeling: ib. [11] tamże: iṣ-ṣu
[12] tamże: lu iš-te-nu-um-ma; BM. 54228, 4: iš-tin-nu-[um-ma].
[13] kakkab BAN = Canis Major. [14] Zobacz V, 83.

96. (ip)-ḫu-ru-ma (ilâni rabûti) . . . . .
97. . . . . . ^{il}marduk . . . . .
98. . . . . . u KI-RU
99. . . . .
100. . . . .
101. . . . .
102. . . . .
103. ú-ša-tir . . . . .
104. a-na zik-ri-šu-nu
105. ip-šu pî-(šu amatam izakkar) li din[1] . . . .
106. lit-bi-ku . . . . . tu . . . . .
107*. . . . . . u an-ni . . . . .
108. lu-u[2] šu-uš-ḳu-ma ma-ru (ḳar-ra-du)
109*. . . . . . li-iš . . . . .
110. e-nu-su lu-u šu-tu-rat ni ru . . . . . za . . . . .
111. li-pu-uš-ma ri-é-ut ṣal-(mat ḳaḳ)ḳadi[3] bi na . . . .
112. aḫ-ra-taš û-me la ma-še-e (dà-li-lí-šu) . . . . .

113. li-kin ana abê-šu nin-(da-bi)-e(?) (ra-bu-te)
114. za-nin-us-su-un li-(pu-uš . . . . . su-)
115. li-še-ṣi-in ḳut-(rin-na ša ṭa-a-bu na-piš-su a-na-a-ši)

116. tam-šil ina šami-e i-te-ip-(šu ^{kakkab} iku bab-ilâni)

117. li-ad-di-ma é-sag-ila ina irṣiti ana . . .-šu
118. la a-si-i . . . . . -ta-su gur ? lil
119. ip-šu pî-šu ?-ta?-riš[5] li-šiḳ-ḳu[6]
120. nin-da-(bi)-e li-in-na-ša-a ilu-ši-na ^{ilat} iš-tar-ši-na
121. a-a im-ša-a ila-ši-na li-kil-la

122. ma-si-na liš-te-pa-a pa-rak-ki-ši-na[7] li-tep-ša

123. lu-meṣ-ṣa-ma ṣal-mat ḳaḳḳadi i-la-ni

[1] Ebeling: li-šiḳ-[ḳu]. [2] niepewne. [3] Ebeling: SAG-DU.
[4] gwiazda „Kanał Babilonu" to gwiazda Babilonu, która była uwa-

96. Zgromadzili się wielcy bogowie . . . .
97. . . . . . bóg Marduk . . . . .
98. . . . .
99. . . . .
100. . . . .
101. . . . .
102. . . . .
103. przewyższył . . . . .
104. z powodu ich nazw . . . . .
105. otworzył swe usta i rzekł słowa: „Niech . . . . .
106. niech zaniesie . . . . .
107. . . . .
108 „Zaiste, on jest wywyższony, bohaterski syn
109. . . . . . niech . . . . .
110. jego władztwo zaiste przewyższa . . . . .
111. niech sprawuje władzę nad czarnogłowymi . . . . .
112. Żeby w przyszłości jego kult nie był zapomniany,
113. niech ustanowi duże ofiary dla swych ojców,
114. niech ich zaopatruje w . . . . .
115. niech każe sypać kadzidło, którego woń jest nam miła,
116. na podobieństwo tego, co wykonał na niebie, (to jest) gwiazdy „Kanał Babilonu"[4],
117. niech wzniesie na ziemi Esagila . . . . .
118. . . . .
119. Gdy otworzy swe usta, niech składają ofiary.
120. Ofiary niech będą składane ich bogu i bogini,
121. Niech one nie zapominają o swym bogu, niech (go) podtrzymują,
122. niech sprawią, by promieniał ich kraj, by budowali ich świątynie, —
123. a bogowie rozmnożą czarnogłowych.

żana za prototyp Esagila. [5] šu-tu-riš? [6] $\sqrt{}$naḳû? [7] ši-na z w. 120—122 odnoszę do nin-da-bi-e.

124. (a-na ni)-a-ši ma-la šu-ma ni-im-bu-u šu-ú lu-u el-ni

125. (i) nim-bi-e-ma ḫa-ša-a[1] šu-me-e-šu
126. si-ka-tuš lu-ú šu-pa-a ip-še-tuš lu-ú maš-la

127. [il]marduk ša ul-tu ṣi-ti-šu im-bu-ú-šu a-bu-šu [il]a-num

128. ša-ki-in me-ḫu-úḫ-ku-tú[2] mu-daḫ-ḫi-du ú-ri-šun
129. ša ina kakki-šu a-bu-bu ik-mu-ú ša-bu-ti
130. ilâni abê-šu i-ṭi-ru ina šap-ša-ki
131. lu-u ma-ru-ti-šu ša ilâni ni-bu-ú-šu-ma
132. ina nu-ri-šu nam-ru lit-tal-la-ku šu-nu ka-ia-na

133. nišê ša ib-nu-ú ši-kit-ti nap-šit[4]

134. dul-li ilâni i-mid-ma šu-nu ip-pa-aš-ḫu
135. . . . . . MUL (?) e-ni-nu
136. lu-u ut-nin-na mit-(ḫa-riš) nap-lu-su-šu-nu ša-a-šu

137. [il]ma-ru-duk[5] lu-u ilu ba-(ni ilâni ka-la)-ma

138. mu-ṭib lib-bi [il]a-nun-na-ki mu-šap-(šiḫ) . . . -a

139. [il]ma-ru-du-uk-ku[6] lu-u tu-kul-tu mat-su (u nišê-)šu

140. ša-a-šu-ma lit-ta-'-da i-šu[7] nišê . . . . .
141. [il]bara-šag-kuš-ú[8] iz-zi-iz ù ṣir-ri-sa ḳas-(su it-muḫ)
142. ra-pa-aš lib-ba-šu la-a-'-iṭ ka-ras-(su)

[1] = ḫamšâ. [2] wyraz niepewny.

[3] zagrody święte i magazyny były od najdawniejszych czasów przy świątyniach do przetrzymywania w nich zwierząt i przechowywania darów, składanych przez lud na utrzymanie świątyni.

[4] napšat? może nabnit? [5] KU, zdaje się, ma tutaj znaczenie duk.

[6] Stary bóg Asaru (Ḫabur z Eridu) nazywany również Asar-lù-dug, był przyniesiony, zdaje się, za I dynastji babilońskiej do Babilonu,

124. Dla siebie myśmy (go) nazwali według tego, ile jest jego imion. Zaiste on jest naszym bogiem, —
125. nazwijmy jego 50 imion.
126. Jego zwycięstwo zaiste jest świetne, jego czyny — są mu równe.
127. Boga Marduka, którego od jego początku jego ojciec, bóg Anu, nazwał
128. założycielem . . . . ., zaopatrującym ich zagrody,[3]
129. a który spętał swym orężem „cyklonem" ciemiężców,
130. i uratował w niedoli bogów, swych ojców —
131. jest imię „Zaiste jego synostwo jest z bogów".
132. Oświetleni jego blaskiem, (bogowie) niech stale chodzą.
133. Na ludzi, których on stworzył, na rozmnażające się istoty,
134. on włożył kult bogów, Ci zostali zaspokojeni,
135. . . . . . błagają.
136. Zgodnie oni proszą go o możność patrzenia na niego.
137. Zaiste bóg Marduk jest bogiem, twórcą wszystkich bogów,
138. który zadawalnia serca bogów Anunnaki, który zaspakaja . . . . .
139. Zaiste, bóg Marduk jest potęgą swego kraju i swych ludów.
140. Niech go sławią, pomoc ludów . . . . .
141. Bóg Barašagkušu stanął i ujął w swe ręce berło,—
142. obszernem jest jego serce, rozpalającym jest jego duch —

a występując w roli zapaśnika sumeryjskiego Ninurta w walce z Tiâmat, otrzymał w Babilonie nazwę Marudukku (amar + ud = byczek słońca), Marduk. W następstwie tego imię i tytuły Asaru, względnie Asar-lù-dug, zostały przeniesione na Marduka babilońskiego. [7] prawdopodobnie išu pochodzi od ישׁע i znaczy pomoc, ratunek (Gesenius, HW. str. 326). [8] d. Bara (parakku, sanktuarjum) + šag-kuš (muntalku, muštâlu, Brünnow CL, Nr. 8048, pytający, wieszczek), nowy tytuł boga Marduka.

143. ^{il}lugal-dìm-me-ir-an-ki-a[1] ša šum-šu i nim-bu-u pu-ḫur-ni
144. zik-ri pi-i-šu nu-ša-aš-ḳu-u eli ilâni abê-šu
145. lu-u be-lum ilâni ša šami-e u irṣi-tim ka-li-šu-nu
146. šarru ša ina taḳ-pi-ti[2]-šu ilâni lu-u . . . . . -uš šab(p)-šu
147. ^{il}na-ri-di̊m-me-ir-an-ki-(a)[3] šum-šu ša-ni iz-kur a-šir ilâni ka-la-ma
148. ša ina šami-e u irṣi-tim it-ta-ad-du-u šu-bat-ni ina pu-uš-ki
149. ana ^{il}igigi u ^{il}a-nun-na-ki ú-za-'-zu[4] man-za-zu
150. ana šu-me-šu ilâni liš-tar-i-bu li-nu-šu ina šub-ti[5]
151. ^{il}asar-lù-dug[6] šum-šu ša im-bu-ú a-bu-šu ^{il}a-num[7]
152. šu-ú lu-ú nu-ru ša ilâni giš-tu-ú[8] dan-nu
153. ša ki-ma šêdi[9] la-mas-si uballiṭu ma-a-ti
154. ina ša-aš-me dan-ni e-ṭi-ru šu-bat-ni ina puški.
155. ^{il}asar-lù-dug ^{il}namtilaku ša-niš im-bu-u ilu? man-na
156. ša ki-ma bi-nu-ti-šu-ma ik-še-ru-ni ilâni ab-tu-ti
157. be-lum ša ina šip-ti-šu elli-tim ú-bal-li-ṭu ilâni mîtûti
158. mu-ab-bit ig-ru-ti za-'-ru . . . . .

[1] Tytuł Marduka. Zobacz VI, 28, uwaga.

[2] Luckenbill czyta tak-pir-ti.

[3] tytuł Marduka ^{il}Na-ri (ašâru, gromadzić) + di̊m-me-ir-an-ki-a = = ašir ilâni, zwołujący bogi. [4] KAR. 164, 122: u-za-'-i-zu.

[5] można czytać áš-ru-ti.

[6] Zobacz uwagę VI, 159. Zamiast dug możliwe šar. Asar (šâriḳ mêrišti, rozdawca plonów) + lù (bêlu, pan) + dug (ṭâbtu, sól) = pan, który upładnia nieurodzajną ziemię, — jeśli zaś zamiast dug wziąć šar (kiššatu), to zmieni się znaczenie imienia na „pan, który upładnia mnogością". [7] KAR. 164, 125: a-nim. [8] = IGI-DU = ašaridu.

[9] šêdu w związku z lamassu znaczy: demon, bóg opiekuńczy. Delitzsch AHW. 646.

143. jego imię chcemy nazywać w naszem zgromadzeniu Lugal-dimmer-anki,
144. słowo jego ust stawiamy ponad (słowa) bogów, jego ojców,
145. on jest zaiste panem bogów nieba, ziemi, ich ogółu,
146. jest królem, na którego rozkaz bogowie . . . . .
147. Drugie jego imię nazwał Nari-dimmer-anki, to jest gromadzący wszystkich bogów,
148. który w czasie niedoli wyznaczył nam mieszkanie na niebie i ziemi,
149. a pomiędzy bogów Igigi i Anunnaki rozdzielił posterunki.
150. Na jego imię niech drżą bogowie, niech mdleją w (swych) mieszkaniach.
151. Asarludug jest imię, którem go nazwał Anu, jego ojciec.
152. Zaiste, On jest światłem bogów, potężnym bohaterem,
153. który, jak opiekuńczy bóg-byk, ożywił kraj,
154. a podczas niedoli potężną walką uratował nasze siedziby.
155. Nazwali boga Asurludug powtóre bogiem Namtilaku, bogiem . . . . .
156. który bogów strąconych przywrócił na ich stanowiska, jako swoje stworzenia,
157. panem, który swem czystem zaklęciem utrzymał przy życiu umierających bogów,
158. który niszczy sprzysiężonych, nienawidzi . . . . .

159. (^{il}asar-lu-dug) ^{il}nam-ru ša in-na-bu-(u šal-šu) šum-šu
160. (il)u el-lu mu-ul-lil a-lak-ti-ni
161. . . . . . ik(?) -bu-u an-šar ^{il}lah-mu u ^{ilat}la-ha-mu
162. an(a ilâni mârê)-šu-nu iz-zak-ru
163/139[1]. ni . . . . . ni-it-ta-bi šumê-šu
164/139. u ki-i-na[2] . . . . . zuk-ra
165/141. ih-du-ú-(ma iš-te-mu-)ú zi-kir-šu-un
166/142. i-na[3] ub-šu-ukkin-na-ka uš-ta-ad-(di)-šu-nu[4] iš-kat-su-un
167/143. ša ma-ru kar-ra-du mu-tir gi-mil-li-ni
168/144. ni-i-nu ša za-ni-nu[5] (nu-ul-li sum-šu)
169/145. ú-ši-bu-ma ina puhri[6]-šu-nu i-nam-bu-(-u) ši-ma-a-šu
170/146. ina mi-e-su[7] na-gab[8]-šu-nu u-zak-ka-ru-ni sum-šu

Kolofon

1. ^{il}asaru ša-rik me-riš-(ti ša iṣ-ra)-a-te ú-kin-nu[9]

2. (dup-pu) 6-kam e-nu-ma e-liš . . . . giš-ṭu-ù
3. . . . . . ^{il}Nabû-balaṭ-su-ikbi

T A B L I C A

T r e ś ć: 1) Hymn na cześć imion Marduka 1—136 w.

1. ^{il}asaru[10] ša-rik mi-riš-ti (ša iṣ-ra-a-ti ú-kin-nu)
2. ba-nu-ú še-am u ki-e mu-(še-ṣu-u ur-ki)

3. ^{il}asaru-alim[11] ša ina bît mil-ki kab-(tu ina mil-ki at-ru

[1] Od Nr. 163 utrzymuję podwójną numerację wierszy, gdyż tekst, podany tutaj w 163—170, a wzięty z KAR. Nr. 164, jest w Enuma eliš Deimela zawarty w 139—146 wiersz. [2] KAR. VI, 138: ki-na.

[3] KAR. 164, 140: ina. [4] $\sqrt{\text{nadû}}$ czy adû? Od nadû III_2 uštandi = = uštaddi, — od adû III_2 uštâdi = uštaddi.

[5] Nr. 92629: Za-ni-nu ul-lu-[u nu-ul-li šum-šu]. [6] tamże: ukkin-na.

[7] KAR. VI, 144: zamiast su podaje si. [8] tamże: nag-ba.

159. Boga Asarludug zostało nazwane trzecie imię Namru,
160. (to jest) czysty bóg, który oczyszcza drogi nasze.
161. . . . . . rzekli, Anšar, bóg Lahmu i bóg Lahamu
162. odezwali się do bogów swoich synów:
163. „Myśmy . . . . . nazwaliśmy jego imiona,
164. . . . . . powiedz".
165. Cieszyli się i słuchali ich mowy,
166/142. — w Ubšukinnaku wyznaczył im ich działy (sfery działania).
167/143. „Imię wojowniczego syna, swego mściciela,
168/144. który zaopatruje nasze potrzeby, wynieśliśmy".
169/145. — Usiedli w swem zgromadzeniu, sławili jego przeznaczenie,
170/146. wszyscy w świątyni wypominali jego imię.

1. Bóg Asaru, rozdawca plonów, który utrwalił granice (państwa).
2. szósta tablica Enuma eliš . . . . bohater
3. . . . . . Nabû-balaṭ-su-ikbi.

S I Ó D M A

2) Zakończenie 137—141 w.

1. Bóg Asaru, dawca plonów, który utrwalił granice
2. twórca zboża i roślin, który sprawia, że wyrasta trawa.
3. Bóg Asaru-alim, który w domu rady jest potężny, w radzie wielki. —

[9] Pierwszy wiersz kolofonu VII-ej tablicy jest podany u Langdona, jako ostatni (145) tekstu VI tablicy, — natomiast jego miejsce w kolofonie zajmuje: [dup-pu] 6-kam e-nu-ma eliš . . . . giš-ṭu-u . , . . szósta tablica Enuma eliš . . . . bohater, (KAR. 164, 146) którego brak w zupełności w tekscie klinowym Deimela.

[10] ^{il}asaru = nu-ur i-lí. Deimel, PB, Nr. 267.

[11] ^{il}asaru-alim = Asaru ša ba-la-ṭi. Deimel PB, Nr. 268.

4. ilâni ú-taḳ-ḳu-ú a-(dir-tam it-ta-ḫa-zu)
5. il asaru-alim-nun-na[1] ka-ru-bu nu-ur (a-bi a-li-di-šu)

6. muš-te-šir te-rit il a-nim il en-lil (u il e-a)

7. šu-ú-ma za-nin-šu-nu mu-ad-du-ú (šu-bat-sun)
8. ša (šu-ku-us-su ḫegallu[2] uṣ-ṣa-(a ana kali-šu-nu)
9. il tu-tu[3] ba-an te-diš-ti-šu-nu (šu-u-ma)
10. li-lil sa-gi[4]-šu-nu-ma šu-nu lu-ú (pa-aš-ḫu)
11. lib-ni-ma šipti[5] ilâni li-(nu-ḫu)
12. ag-giš[6] lu[7]-te-bu-ú li-ni-'-ú (i-rat-sun)

13. lu-ú šu-uš-ḳu-ú-ma ina puḫur[8] ilâni

14. ma-am-man ina[9] ilâni šu[10]-a-šu la um-(daš-šal)
15. il tu-tu[11] il zi-ukkin-na[12] na-piš-ti um-ma-ni[13] (ilâni)

16. ša ú-kin-nu an[14] ilâni šami-e el-lu-(ti)
17. al-kat-su-un iṣ-ba-tu-ma[15] ú-ad-du-ú (rik-si-šu-un)
18. aa im-ma-ši i-na[16] a-pa[17]-ti ip-še-ta-(šu kullati-ši-na)

19. [18] il zi-kug[19] šal-šiš im-bu-ú mu-kil[20] te-lil-ti

[1] czy il asaru-alim (=kusarikku, ryba-baran) -nun-na (alim-nun-na==Ea, zob. Langd. BE, 190, uw. 3) nie jest tłumaczone przez idące za nim ka-ru-bu (√karâbu prosić, wstawiać się) w znaczeniu pośrednika, który prosi za ludźmi jak one potwory, ustawiane przed świątyniami i pałacami, a którego figurę według Langdona dałoby się utożsamić z postacią ryby-barana na zodjaku w Dendera w Egipcie? Dhorme tłumaczy karubu „wielki. [2] Nr. 2: ḫegal-la ú-uṣ-ṣi.

[3] Tu-tu znaczy w języku asyro-bab. muallidu, ba-an. Nazwę Tu-tu spotyka się poraz pierwszy za czasów I dyn. Bab. i to bez określnika dingir (zob. wstęp), co dowodzi, że Enuma eliš jest tworem literackim Babilończyków, aczkolwiek już za czasów wcześnie-sumeryjskich spotykamy się z nazwą podobną, dudu (imię kapłana z czasów Entemeny, wyryte na srebrnej wazie; imię króla m. Agade). [4] Nr. 2: sag.

[5] = én; Nr. 2: šip-ti. Jest tutaj zrobiona aluzja do formuły zaklęcia, której użył zapewne Marduk podczas walki z Tiâmat, a przy pomocy której później „utrzymał przy życiu umierających bogów" (VI, 157) — choć o zaklęciu wyraźnie niema mowy podczas zbrojenia się Marduka—tudzież aluzja do formuły zaklęcia, która uspokajała bogów, zagniewanych na grzesznego człowieka (VII, 34). [6] Nr. 2: gi-iš. [7] Nr. 2: lu-ú [8] Nr. 2: i-na pu-ḫur. [9] Nr. 2: ma-an i-na. [10] Nr. 2: ša.

[11] Nr. 8522, 1: opuszczone TU-TU, a znajduje się tam natomiast MIN. [12] Nr. 4: opuszcz. na. Zi (życie) + ukkin (zgromadzenie) = Zi-UKKIN-NA = zi (napištu, życie) + ukkin (puḫru, zgromadzenie) + na. [13] Nr. 2107: zamiast ummani jest napḫar.

[14] Nr. 4: a-na. [15] Nr. 4: tu-u. [16] Nr. 3: ina.

[17] Nr. 3: a-pa-a-. [18] Nr. 2: il TU-TU; Nr. 8522 ma MIN.

[19] il Zi-kug = zi (napištu, życio) + kug (ellu, czysty) = šâru ṭâbu (VII, 20) dobre tchnienie. [20] Ebeling: kir.

4. gdy bogowie, wpadną w smutek, wyczekują go.
5. Bóg Asaru-alim-nunna, pośrednik, światło ojca, swego rodzica,
6. który kieruje rozkazami boga Anu, boga Enlil i boga Ea—.
7. On jest opiekunem, który wyznacza im mieszkania,
8. z jego śpichlerza idzie do nich wszystkich obfitość—
9. on jest bogiem Tutu, sprawcą ich odnowy (bogów).
10. Niech oczyści ich świątynie, a oni będą zaspokojeni,
11. niech stworzy zaklęcia, bogowie zaiste będą spokojni.—
12. niech-no gniewnie wystąpią, a on odwróci ich piersi.
13. Zaiste on jest wywyższony w zgromadzeniu bogów, —
14. żaden bóg nie jest mu równy.
15. Bóg Tutu jest bogiem Zi-ukkin, duszą zgromadzenia bogów,
16. który utworzył dla bogów czyste niebo,
17. który ich drogi ujął, ich związek umocnił.
18. Jego czyny nie będą zapomniane śród wszystkich ludzi.
19. (Boga Tutu), potrzecie, nazwali bogiem Zi-kug, (to jest) niosącym oczyszczenie,

20. ili ša-a-ri ṭa-a-bi be-el taš-me-e u ma-ga-ri

21. mu-šab-ši ṣi-im-ri u[1] ku-bu-ut-te-e mu-kin ḫegalli[2]
22. ša mim-ma-ni[3] i-ṣu[4] a-na ma-'-di-e[5] ú-tir-ru
23 i-na pu-uš-ki[6] dan-ni[7] ni-ṣi-nu[8] šâr[9]-šu ṭa-a-bu

24. liḳ-bu-ú lit[10]-ta-'-du[11] lid[12]-lu-la[13] da-li-li-šu

25. ^{il}tu-tu ^{il}aga-kug[14] ina[15] ribi-i[16] li-šar-ri-ḫu[17] ab-ra-a-te[18]

26. be-el[19] šip[20]-tu[21] elli-tim[22] mu-bal-liṭ[23] mi-i-ti

27. ša an[24] ilâni ka-mu-ti[25] ir-šu-ú ta-a-a-ru[26]
28. ap-ša-na en-du[27] ú-ša-as-si-ku[28] eli[29] ilâni na-ki-ri-šu[30]

29. a-na pa-di-šu-nu ib-nu-u a-me-lu-tu[31]

[1] Nr. 2: opuszcz. u. [2] Nr. 2: ḫegalla. [3] Nr. 2 mi-im-ma-ni. [4] Nr. 2: i-ṣi. [5] Nr. 2: ma-a-di-e. [6] Nr. 2: ḳu. [7] Nr. 2: nu. [8] Nr. 2: ni. [9] Nr. 2: ša-ar. [10] Nr. 4: li-it [11] Nr. 4: id. [12] Nr. 4: li-it. [13] Nr. 2: lu. [14] ^{il}Aga-kug = aga (agû, korona) + kug (ellu, czysty) = bóg świętej korony, tjary. [15] Nr. 4: i-na. [16] Nr. 2: ri-bi. [17] Nr. 2: ḫa. [18] Nr. 2: ti. [19] Nr. 2: en. [20] Nr. 4: ši-ip. [21] Nr. 2: ti. [22] Nr. 2: el-li-ti. [23] Nr. 4: ṭu. [24] Nr. 2: opuszcz. [25] Nr. 2: tu; Nr. 4: tum. [26] Nr. 2: ri. [27] Nr. 4: di. [28] Nr. 2: ka. [29] Nr. 2: e-li. [30] Nr. 2: ša.

[31] Nr. 2: ut-tum; Nr. 4: ti. Interpretacja VII, 29 wiersza jest bardzo trudna, a jednocześnie ważna dla określenia w doktrynie babilońskiej roli Marduka, jako odkupiciela bogów, względnie ludzi. Trudność, zdaniem interpretatorów, leży częściowo w stwierdzeniu znaczenia czasownika padû, przedewszystkiem zaś w kwestji, czy należy odnieść sufiks šunu (ana padišunu) do bogów (ilâni VII, 28), czy do ludzi (amêlûtu (VII, 29).

Padû w języku asyr. znaczy „wyzwolić", „zwolnić", „odkupić". Delitzsch AHW, 515. Takie znaczenie padû potwierdza sumer. uš-kùr, które w treści jest równe padû, a ma znaczenie „uwolnić", „odkupić" (CT. 19, 42, 35; Delitzsch SGl., 59). Ponadto takie znaczenie padû stwierdza hebr. פדה, ar. fadâ, etj. făd̆ăjă.

20. bogiem dobrego tchnienia, panem wysłuchania, i czynienia zadość,
21. który sprawia mnogość i wielość, umacnia obfitość,
22. który, czego jest mało, to zwraca ku mnogości,
23. którego dobry powiew odczuwamy podczas wielkiego ucisku.
24. Niech mówią (o nim), niech (go) głoszą, niech chwalą jego kult.
25. Boga Tutu, po-czwarte, niech sławią ludzie, jako boga Aga-kug,
26. jako pana czystego zaklęcia, który przywraca umarłego do życia,
27. który powziął litość dla spętanych bogów,
28. i kazał zdjąć jarzmo, włożone na bogów, swych nieprzyjaciół,
29. zaś dla uwalniania się od nich stworzył (zaklęcia) ludzi,—

Co do šunu, to šunu może odnosić się do ilâni z VII, 28 w., ale może też należeć do amêlûtu z VII, 29, bo choć amêlûtu w wierszu VI, 35, jest formy liczby pojedyńczej, jak na to wskazuje ana šâšu VI, 36, a ṣalmat ḳaḳḳadi VI, 111 jest wprawdzie konstruowane w l. mn. ale w rodzaju żeńskim, to zato nišê w wierszu VI, 133 jest użyte w rodzaju męskim l. mn.

Kogo Marduk uwalniał? bogów czy ludzi? W tej sprawie są różne teorje, ale wszystkie mało pewne. Jensen utrzymuje, że ludzi; — Dhorme, że bogów przez pośrednictwo ludzi. Langdon wstrzymuje się od sądu, ale wypowiada przekonanie, że to wyrażenie jest związane z doktryną babilońską, która, przypuszcza, istniała, o uwięzieniu Marduka, jego śmierci, zejściu do podziemnego świata i zmartwychwstaniu, jak na to wskazują ceremonje religijno-liturgiczne Babilończyków, oparte zapewne w swej genezie na starym mycie o Tammuzie, z jego śmiercią przed zimą i zmartwychwstaniem na wiosnę.

Ja mam w tej sprawie inny sąd. Uważam, że Marduk nie stworzył ludzi dla wyzwolenia (odkupienia) bogów, gdyż tę hypotezę obala w. VI, 7, 8: „chcę stworzyć człowieka, niech zaistnieje kult bogów" i VI, 33: „z jego krwi stworzył rodzaj ludzki dla czczenia bogów"; — nie stwarzał również ludzi dla wyzwolenia ich z winy, gdyż o winie rodzaju ludzkiego niema mowy w opowieści, a nadto wtrącenie takiego

30. ri-me[1]-nu-ú ša bul[2]-lu-ṭu ba-šu-ú it-ti-šu

31. li-ku-na-ma a-a im-ma-ša-a a-ma-tu-šu

32. ina[3] pi-i ṣal-mat ḳaḳḳadi[4] ša ib-na-a ḳa-ta-a-šu

33. ^{il}tu-tu ^{il}mŭ-kug[5] ina[6] hašši[7]-(ši) ta-a-šu ellu[8] pa[9]-ši-na lit[10]-tap-pal
34. ša ina šipti[11]-šu elli-tim[12] is-su-ḫu na-gab lim-nu-ti[13]
35. ^{il}šag-zu[14] mu-di-e lib-bi ilâni ša i-bar-ru-u[15] kar-šu

36. e-piš lim-ni-e-ti la ú-še-ṣu-ú it-ti-šu

37. mu-kin puḫri[16] ša ilâni (mu-ṭib) lib-bi-šu-un

38. mu-kan-niš[17] la ma-gi-(ri) . . . . . [18]
39. mu-še-šir kit-ti na . . . . . (su-u)
40. ša sa-ar-ti u ki . . . . .
41. [19] ^{il}šag-zu ^{il}zi-si[20] mu-še-(ib-bi-i ša-bu-ti)
42. mu-uk-kiš šu-ḫar-ra-tu . . . . .
43. [21] ^{il}šag-zu ^{il}suḫ-ḫab[22] šal-šiš na-siḫ (a-a-bi)

44. mu-(sap)-pi-iḫ kip-di-šu-nu . . . . .
45. (mu-bal)-li (nap-ḫar) rag-gi . . . . .
46. . . . . . liš . . . . .

zdania do okresu zepsułoby logiczną budowę okresu. Sądzę, że jest tu mowa o zwykłych grzechach ludzkich, które według pojęć babilońskich były uważane jako obsessio człowieka przez demona-szatana, a od których człowiek mógł się uwolnić przez recytację pewnych formuł magicznych, tak zwanych zaklęć (šiptu). Prawdopodobieństwo takiego twierdzenia popiera wiersz VII, 11: „niech stworzy zaklęcia, a bogowie będą spokojni (unieszkodliwieni)" i w. VII, 34: „który (Marduk) swem czystem zaklęciem uchyla zło". Zatem treść VII, 29 byłaby taka: Marduk, uwolniwszy „spętanych bogów", stworzył zaklęcia, przy pomocy których wyzwalał ludzi od „zła", od grzechów, powodowanych przez szkodliwych demonów, dawnych „spętanych bogów".

[1] Nr. 2: mi [2] Nr. 2: bu-ul. [3] Nr. 2: i-na. [4] Nr. 2: ḳaḳ-ḳa-di

30. (jako pana) litościwego który ma władzę przywracania do życia.
31. Niech się ostaną, niech nie będą zapomniane jego słowa
32. na ustach czarnogłowych, których on stworzył dłonią swą.
33. Bóg Tutu, po piąte, to bóg Mu-Kug, którego czyste zaklęcie niech głoszą ich usta,
34. a który swem czystem zaklęciem uchyla wszelkie zło.
35. On jest bogiem Šag-zu, znawcą serc bogòw, który przegląda zamiary,
36. który nie puszcza od siebie (bez kary) tych, co czynią zło,
37. który umacnia zgromadzenia bogów, zadawalnia ich serca,
38. ujarzmia nieposłusznych . . . . . ,
39. wymierza sprawiedliwość . . . . . ,
40. który bunty . . . . . ,
41. Bóg Šag-zu jest bogiem Zi-si, który ujarzmia ciemięzców,
42. który kładzie kres uciskowi . . . . .
43. Bóg Šag-zu, po trzecie, jest bogiem Suḫ-ḫab, który przepędza wrogów,
44. psuje im plany . . . . .
45. w nicość zamienia złość,
46. . . . . .

[5] MŬ-KUG = MŬ (šiptu, zaklęcie) + KUG (ellu, czysty).
[6] Nr. 4: i-na. [7] Nr. 91139: ḫa-am-ši; Nr. 4: ḫa-an-šu.
[8] Nr. 4: el-lu. [9] Nr. 2: dodane a. [10] Nr. 2: li-it. [11] Nr. 2: šip-ti.
[12] Nr. 2: el-li; Nr. 4: -li-ti. [13] Nr. 2: tu. [14] ŠAG-ZU = šag (libbu, serce) + zu (mûdû, znawca). [15] Nr. 4: ib-ru-ú. [16] Nr. 2: pu-uḫ.
[17] Nr. 2: ni-iš. [18] Nr. 8299 ma dwa wyrazy dla tej luki: [. . . .]-lu i [. . . .]-pa(?)-šu. [19] Nr. 8522: Min.
[20] il ZI-SI = zi (nasâḫu, przepędzać) + si(lamû, otoczyć dokoła. Deimel PB, Nr. 1367. il ZI-SI = na-si-iḫ ša-bu-ti. [21] Nr. 8522: Min.
[22] il SUḪ-ḪAB = SUḪ (nasaḫu, przepędzać, unicestwiać) + + ḪAB (bi'šu, zły, śmierdzący). Langdon BE, str. 197, uw. 14: d. Šag-zu d. Suḫ-ḫab = d. Marduk muballû aibi.

47. ^{il}(šag-zu ^{il}suḫ-gú-ḫab[1] e-šu-u nap-ḫar rag-gi)

brak wierszy w przybliżeniu około 16

63. u ^{il}(gil)[2] . . . . .
64. rab-bu . . . . .
65. ^{il}a-gil-(ma[3] na-si-iḫ ša-ḳi-i a-šir šal-tum šar a-gi-i)

66. ba-nu-u (irṣi-tim mušteširu elâti mu-kin šami-e)

67. ^{il}zu-lum[4] mu-ad-di (kir-ba-a-ti) . . . . .
68. na-din iš-ki u nin-da-(bi-e(?) ša ilâni abê-šu)

69. ^{il}mu-um-mu[5] ba-(an ka-la ^{il}mu-um-mu na-din ti-'-u-ti

70. ilu mu-lil šami-e . . . . .
71. ša ana du-un-ni . . . . .
72. ^{il}giš-numun-áb-ba . . . . .

73. u[6] a-bit ilâni (lim-nu-ti) . . . . .
74. ^{il}lugal-éš-dubur . . . . .-tim[7]
75. ša i-na . . . . . šu-me-ša
76. ^{il}pà-(gal-gú-en-na[8] rabû e-ṭil-lu ina) nap-ḫar be-lim
77. ša ina (ilâni aḫê-šu šur-ba)-a e-mu-ḳa-šu

78. ^{il}(lugal-dúr-maḫ[9]) mar-kas ilâni be-el dur-ma-ḫi

79. ša ina šu-bat šarru-ú-ti šur-bu-u
80. ina ilâni ma-'-diš ṣi-ru

[1] il SUḪ-GÚ-ḪAB = SUḪ (nasaḫu) + GÚ (napḫarum, ogół) + + ḪAB (bi'šu).

[2] w tekscie klinowym Deimela pierwsze części w. 63—78 są objęte tabliczką Nr. 13, 761.

[3] il A-GIL-MA = A (abu, ojciec) + GIL (nasâhu) + MA (mâtum, kraj). [4] il ZU-LUM = ZU (idû, wiedzieć) + LUM (unnubu, rość obficie.

[5] Mummu, ów pierwiastek twórczy z pradziejów świata, jest tutaj zidentyfikowany z Mardukiem. [6] Langdon BE: opuszczone u.

47. Bóg Šag-zu jest bogiem Suḫ-gù-ḫab, niszczycielem wszelkiej złości,

. . . . .

63. Bóg Gil . . . . .
64. . . . . .
65. Bóg Agilma, który unicestwia pysznego, powoduje zwycięstwo, jest królem korony,
66. twórcą ziemi, kierownikiem górnych stref, utwierdzicielem nieba.
67. Bóg Zu-lum, który wyznacza tereny . . . . . ,
68. dawca częściowych i całych ofiar dla bogów, swych ojców.
69. Bóg Mummu, twórca wszystkich rzeczy, bóg Mummu, dawca pożywienia,
70. bóg, który oczyszcza niebo . . . . . .
71. który z powodu mocy . . . . .
72. Bóg Giš-numun-abba . . . . .

73. który powalił złych bogów . . . . .
74. Bóg Lugal-eš-dubur . . . . . ,
75. który w . . . . . swego imienia.
76. Bóg Pagal-guenna, wielki bohater śród ogółu panów,
77. którego moc jest wysoko postawiona pomiędzy bogami, jego braćmi.
78. Bóg Lugal-durmaḫ, łącznik bogów, pan wielkiego związku,
79. który jest wielkim w mieszkaniu królowania,
80. wysokim wielce między bogami.

[7] W tekscie klinowym Deimela drugie części wierszy 74—88 są objęte tabliczką Nr. 8519 + 13337.

[8] il PÀ-GAL-GÚ-EN-NA = PÀ (aḫu, brat, zikarum, mąż. Delitzsch SGl., 72) + GAL (rabû, wielki) + GÚ (napḫarum, ogół) + EN (bêlu, pan) + NA (dodatek).

[9] il LUGAL-DÚR-MAḪ = LUGAL (šarru, król) + DÚR (markas, Brünnow Nr. 10536; — Langdon BE, 201, uw. 9, tłumaczy markasu „tłum", twórczy rozum) + MAḪ (rabû, wielki).

81. [[il] a-du-nun-na[1]] ma-lik [il] é-a ba-an ílâni abê-šu

82. [ša a-na] tal-lak-ti[2] ru-bu-ti-šu (la u)-maš-ša-lu ilu a-a-um-ma

83. ([il] dumu-dù-kug[3] ša ina) du-kuggi ú-ta-da-šu[4]

84. (ina ki-iṣ-ṣi šîmâti šu)-bat-su el-lit

85. . . . . . maš(?)-la ḫas-su [il] lugal-dù-kug-ga[5]

86. . . . . . ša-ḳa-a e-mu-ḳa-šu

87. . . . . . šu(?)-nu ḳir-biš tam-tim

88. . . . . . a-bi-ka tâḫazi

89[6]. (ša ina ir-bi kib-ra-a-te) ṣal-mat (ḳaḳḳadi ib-nu-u)

90. (e-li ša)-a-šu ṭe-(e-mi ša ûm ili[7] u-ta-du-u

91. [il] gi(bil)[8] mu-(kin) . . . . .

92. ša . . . . . ti-amat . . . . .

93. . . . . . uz-(na) . . . . .

94. (ir-ba) . . . . . ru-u-ḳu . . . . .

95. ([il] en-bi-lu)-lu[9] . . . . .

brak w przybliżeniu około 3 wierszy

99. ([il] é-zûr[10] ša ina bît ik-ri-bi i-ra-mu-u šub-ta

100. i-lu ša ina e-ri-bi-šu ḳat-ra-a i-maḫ-ḫa-ru)

brak wierszy w przybliżeniu około 4

105. . . . . . ša-a-šu

106. ([li] ni-bi)-ru kakkabu (ša ina šamê šu-pu-u)

107. lu-ú ṣa-bit rêšu-arkat[11]-šu-nu ša-a-šu lu-ú pal-su

108. ma-a ša ḳir[12]-biš ti-amat i-tib-bi-(ru la a-ni-ḫu)

[1] King interpretuje to imię: ili-šu ḫanša (?), ilu ḫanša ib . . . (Langdon BE, 201, uw. 12). [2] C. 55, II, 29—35: a-lak-tu.

[3] il DUMU-DÙ-KUG = DUMU (mâru, syn) + DÙ (sukku, sanktuarjum) + KUG (ellu, czysty, święty).

[4] √ ידא$_4$. [5] il Lugal-dù-kug-ga = Lugal (šarru) + DÙ (sukku) + + KUG (ellu) = pan czystego sanktuarjum = bóg Ea.

[6] W tekscie klinowym Deimela wiersze 89—95 są objęte tablicz-

81. Bóg Adununna, doradca boga Ea, twórcy bogów, jego ojców,

82. który na drodze swej władzy książęcej nie ma boga sobie równego.

83. Bóg Dumu-du-kug, którego (Ea) przeznaczył do świętej komnaty, —

84. w mieszkaniu losów jest jego czyste przebywanie,

85. . . . . . mądry bóg Lugal-du-kugga

86. . . . . . potężne jego siły,

87. . . . . . wnętrze Tiâmat,

88. . . . . . przynosi walkę,

89. który stworzył czarnogłowych w czterech częściach świata

90. i nakreślił im plan „dni bogów"[10].

91. Bóg Gibil, który ustanawia . . . . . .

92. który . . . . . Tiâmat . . . . . ,

93. . . . . . uszy . . . . . ,

94. cztery . . . . . odległy . . . . .

95. Bóg Enbilulu . . , . .

99. Bóg E-zur, który zajmuje mieszkanie w domu modlitwy,

100. bóg, który podczas swego ingresu, odbiera podarki.

105. . . . . . jego

106. Bóg Nibiru—gwiazda, która błyszczy na niebie —

107. on trzyma ich początek i koniec, a one patrzą ku niemu,

108. i tak (mówią): „Kto spętał środkowe części Tiâmat, że te nie rozluźniają się."

ką Nr. 12830 [7] święta uroczystość. [8] gibil = zapalać; il GIBIL = = bóg ognia.

[9] il En-bi-lu-lu = mudiš mati-šu . . . (King, 11, 63, 14).

[10] il É-ZUR = É (bîtu, dom) + ZUR (ikribu, modlitwa) = bóg domu modlitwy. Aluzja do pochodu procesjonalnego Marduka w dniu 10-ym Nisan do bît akîti. [11] = KUN-SAG-GI.

[12] Nr. 91139: i-na ḳir-bi.

109. šum-šu lu[1] ^{il}ni-bi-ru[2] a-ḫi-zu[3] ḳir-bi-šu
110. ša kakkabâni[4] ša-ma-me[5] al-kat-su-nu li-ki-il[6]-lu
111. kîma[7] ṣi-e-ni[8] li-ir-ta-a[9] ilâni gim-ra-šu-un
112. lik-me[10] ti-amat ni-ṣir-ta-ša[11] li-si-iḳ u lik-ri
113. aḫ-ra-taš[12] nišê la-ba-riš[13] û-me[14]
114. liš-ši[15]-ma la uk-ta-li[16] li-bi-il[17] ana[18] ṣa-a-ti
115. aš-šu[19] aš-ri[20] ib-na-a ip-ti-ḳa[21] dan-ni-na[22]

116. be-el[23] mâtâti šum-šu it-ta-bi a-bi[24] ^{il}en-lil
117. zik-ri[25] ^{il}igigi im-bu-u na-gab-šu-un[26]
118. iš-me[27]-ma ^{il}é-a ka-bat-ta-šu i-te-en-gu[28]
119. ma-a ša abê[29]-šu ú-šar-ri-ḫu zik-ru-u[30]-šu

120. šu-ú ki-ma ia-a-ti-ma ^{il}é-a lu-u šum-šu
121. ri-kis par-ṣi-ia ka-li-šu-nu li-bil[31]-ma
122. gim-ri te-ri[32]-ti-ia šu-ú lit[33]-tap-pal
123. ina zik-ri ḫanšâ-ám[34] ilâni rabûti
124. ḫanšâ[35]-ám šumê[36]-šu im-bu-ú ú-ša-ti-ru[37] al-kat-su

125. li-iṣ-ṣab[38]-tu-ma maḫ[39]-ru-u li-kal-lim

126. en-ḳu[40] mu-du-u mit[41]-ḫa-riš[42] lim[43]-tal-ku

127. li-ša-an-ni-ma a-bu[44] ma-ri li[45]-ša-ḫi-iz

128. ša ^{amel} rê'i[46] u na-ki-di[47] li-pat-ta-a uz-na-šu-un[48]

[1] Nr. 2: dodane ú. [2] Nr. 4: ri. [3] Nr. 4: si.
[4] Nr. 2: opuszczone meš. [5] Nr. 2: mi. [6] Langdon: kil.
[7] Nr. 2: ki-ma. [8] Nr. 2: nu. [9] Nr. 2: li-ir-'-a.
[10] Nr. 2: li-ik-mi. [11] Nr. 2: na-piš-ta-šu. [12] Nr. 2: ta-aš.
[13] Nr. 2: ri-iš. [14] Nr. 4: mu. [15] Nr. 2: li-is-si-e-ma. Dhorme wyprowadza z šemû.
[16] Nr. 2: lu. [17] Nr. 2: ? [18] Nr. 2: a-na. [19] Nr. 2: šum.
[20] Nr. 2: ru; Nr. 5: ra. [21] Nr. 2: ku; Nr. 4: iḳ; Nr. 5: ka-am (?)
[22] Nr. 2: nu; Nr. 4: ni. [23] Nr. 2: ilu en.
[24] Nr. 2: bu. [25] Nr. 2: ina zik-ri. [26] Nr. 4: nu.

109. Zaiste jego imię bóg Nibiru, który trzyma jego środek,
110. który dzierży gwiazdy na niebie i ich drogi,
111. i, jak owce, pasie wszystkich bogów.
112. On związał Tiâmat, strapił jej duszę, zasmucił.
113. Na całą przyszłość ludów aż do starości dni
114. niech niosą bez końca: „Niech panuje wiecznie".
115. Ponieważ stworzył miejsca (na niebie), ukształtował ziemię,
116. „Panem krajów" jego imię nazwał ojciec bóg Enlil.
117. Wszystkie imiona, które nazwali bogowie Igigi,
118. słyszał bóg Ea, — jego serce radowało się,
119. (i rzekł) tak: „Ten, którego imiona uświetnili jego ojcowie,
120. jest, jak ja; jego imię niech będzie „bóg Ea", —
121. niech kieruje wszystkiemi moimi zarządzeniami,
122. niech głosi wszystkie moje dekrety".
123. 50-cioma imionami wielkich bogów
124. 50-siąt jego imion nazwał. One uczyniły jego drogi wielkiemi.
125. Niech te imiona będą przechowywane. „Pierwszy" niech je przedkłada przed oczy,
126. łącznie mądry i uczony niech się zastanawiają (nad nimi),
127. niech powtarza je ojciec synowi, i niech mu je każe zapamiętać.
128. niech będą otwarte na nie uszy pasterza i pastucha.

[27] Nr. 2: me-e. [28] Nr. 2: it-ta-an-gi. [29] Nr. 2: ab-bi.
[30] Nr. 2: zikir. [31] Nr. 2: bi-il. [32] Nr. 2: ri-e. [33] Nr. 2: li-it.
[34] Nr. 2: ḫa-an-ša-a. Langdon BE, VII, 124: opuszczone ám.
[35] Nr. 2: ša-a. [36] Nr. 2: šu-mi-e. W czasach sumeryjskich b. Ningirsu (Ninib) był bogiem 50 (imion), a jego świątynia e-ninnû świątynią 50-ciu. [37] Nr. 5: tir. [38] Nr. 2: ṣa-ab.
[39] Nr. 2: ma-aḫ. [40] Nr. 2: dodane ù. [41] Nr. 2: mi-it.
[42] Nr. 2: ri-iš. [43] Nr. 2: li-im. [44] Nr. 4: ma.
[45] Nr: 2: iš; Nr. 5: lu. [46] Nr. 2: [ri-']-i. [47] Nr. 2: du; Nr. 5: kid.
[48] Nr. 5: uzna-šu; Nr. 2: uz-ni-šu.

129. li[1]-ig-gi-ma a-na ^{il}en-lil-lal ilâni ^{il}marduk

130. mât-su lid-diš[2]-ša-a šu-u lu[3] šal[4]-ma

131. ki-na-at a-mat-su la e-na-at[5] ki-bit[6]-su

132. ṣi-it pi-i-šu la uš-te-pi-il[7] ilu a-a-um-ma
133. ik-ki-lim-mu-ma[8] ul ú-tar-ra[9] ki-šad[10]-su
134. ina sa-ba-si-šu uz-za-šu ul i-maḫ-ḫar-šu ilu ma-am[11]-man
135. ru-ú-ḳu lib[12]-ba-šu šu-'-id[13] ka-ra-áš-sa[14]

136. ša an-ni u ḳil-la-ti[15] ma-ḫar-šu i[16]-(ba-'-aš)
137. tak-lim-ti maḫ-ru-ú id-bu-bu pa-nu-uš-šu

138. (li-iš)-ṭur-(ma liš-ta)-kan a-na te-(ri-ti ur-kiš)

139. . . . . . at ^{il}marduk lu-ú ilâni . . . . .
140. . . . . . -mat-tu-ú šu-um(?) . . . . . il-ḳu-ú
141. . . . . . ma . . . . .

[1] Nr. 2: la. [2] Nr. 2: li-id-[di]-eš. [3] Nr. 2: dodane ú.
[4] Nr. 2: ša-al. [5] Nr. 5: na-ta. [6] Nr. 4: bi-it.
[7] Nr. 2: el-ma. Langdon: ut-te-pi-il. [8] Nr. 4: mu-ú.
[9] Nr. 2: ta-ri. [10] Nr. 5: kišad. [11] Nr. 5: man. [12] Nr. 2: (li)-ib.

129. Niech będzie radość Enlilowi bogów, bogu Mardukowi,
130. jego kraj niech opływa w dostatek, niech będzie pełen obfitości,
131. niech jego zarządzenia będą trwałe, niech jego rozkazy nie będą zmienione.
132. Słowa jego ust nie zmieni żaden bóg.
133. Gdy on spogląda, nie odwraca swej szyi,
134. gdy jest zagniewany, w złości nie dorówna mu żaden bóg.
135. Obszerne jest jego serce, rozstrzygającym jest jego duch,
136. przestępstwo i grzech są mu wstrętne.
137. Nauka, którą „pierwszy" przekazał w dawnych czasach,
138. niech będzie spisana i przedłożona ku nauczaniu na przyszłość
139. . . . . bóg Marduk. Zaiste bogowie . . . . .
140. . . . . . wzięli . . . . .
141. . . . . .

[13] Nr 2: ra-pa-aš; — šu'id III_1 permans. od נאר (?). Langdon III_1 od עור (?). [14] Nr. 3: kar-[ ]; Nr. 35506: ka-ra-aš-sa; Nr 91139: ka-[ ]; Nr. 9267: ka-raš [ ]. Langdon: kar-as-su. [15] Nr. 91139: tum.
[16] tamże: zamiast i zdaje się odrazu ba-[ ]; Nr. 9267: ba-'-[ ].

SŁOWNIK.

א.

א$_1$ = א; א$_2$ = ה; א$_3$ = ח$_1$ (ح); א$_4$ = ע$_1$ (ع); א$_5$ = ע$_2$ (غ)

u = i
ul = nie
^{il}ea = bóg Ea, I, 60, (74); II, 4, 5, 87, 107; IV, 146; V, 8; VI, 3, 11, 31, 35, 64; VII, 6, 81, 118, 120.
אב$_1$ abu, ojciec I, 14, 17, 19, (83, 89); II, 8, 9, 79, 83, 92, 105, 109, 113, 123, 125, 131, 132; III, 6, 68; IV, 2, 27, 33, 44, 64, 79, 84, 133; VI, 71, 84, 86, 113, 127, 130, 144, 151; VII, 5, 68, 81, 116, 119, 127.
abûbu, cyklon IV, 49, 75; VI, 129.
אבך$_2$ (?) abâku, położyć:
I_1 a-bi-ka VII, 88
I_1 li-bu-ku-nim-ma III, 7
III_1 šu-bi-ka III, 6
III_1 u-še-bi-ku-šu VI, 31.
אבל abâlu, być nadętym:
III_2 uš-tab-il II, 93.
abullu, KA. GAL, wielka brama V. 9.
absû, apsû (ZU + AB): 1) pierwiastek kosmogoniczny, 2) wody oceaniczne I, 3, 25, 29, 35, 47, 51, (65, 69, 71, 76, 81, 82), 93, 97; II, 3, 55; IV, 142, 143; VI, 62, 63, 69.
אבר (א$_3$) abartu tylko l. mn. abrâti, ab-ra-a-te, rodzaj ludzki VII, 25.
I. אבר$_1$ abâru, być silnym:
I_2 it-bur I, (103).
II. אבר$_3$ obwarować:
ib-ru, obwarowany VI, 58
III. אבר$_4$ ebêru, przekroczyć:
I_1 i-bi-ir IV, 141
I_1 ina e-ri-bi-šu VII, 101
I_2 i-tib-bi-ru VII, 108.
^{il}nîbiru, Nibiru VII, 106, 109
Ub-šu-ukkin-na-ki(ku), Upšukinnaki, miejsce zbierania się bogów, II, 137; III, 61, 119, !31; VI, 166.
אבת$_1$ abâtu, niszczyć:
I_1 a-ba-tum IV, 22
I_1 li-'-a-bit IV, 23
I_1 i'-a-bit IV, 25
I_1 li-ab-bit-ma VI, 14
I_1 a-bit VII, 73
II_1 mu-ab-bit VI, 158.
ab-tu, zniszczony, upadły, VI, 156.
אגג agâgu, gniewać się, złościć się:
I_1 ag-gat IV, 60
II_1 ug-gu-gat I, 43.
aggiš, gniewnie II, 12; III, 16, 74; VII, 12
agû, korona, tjara, turban, I, (67); V, 14, 17; VII, 65.
I. אגה egû, być leniwym, znużonym:
I_1 e-gu-u III, 137.
II. אגה egû, zawinić:
I_1 la e-gu-u V, 7.
ugallu, udgallu, wielki potwór, I, 122; II, 28; III, 32, 90.
^{il}igigi, bogowie Igigi, III, 126; VI, 27, 40, 149; VII, 117.
^{il}agilma, bóg Agilma, VII, 65
^{il}aga-kuk, bóg Aga-kuk VII, 25.
igru, spiskowiec, VI, 158
אד$_3$ edu, jeden, pewien, I, 135; II, 41; III, 45.
ediš, jedynie, I, 98.
edišśu, jedyny, I, 43.
אדה$_4$ adi, aż do, łącznie z... I, 96; II, 14; III, 18, 76, 127.
adû, czas, epoka, I, 11.
^{il}adununna, VII, 81.
אדל ed/ṭêlu, ad/ṭâlu, być mężczyzną
I_2 i-ta-dil-la I, 28
II_1 ud-da-lat I, (88).
uṭlatu, główne części, I, (66).
I. אדר adâru, bać się:
I_1 la a-di-ru I, 124; II, 30; III, 34, 92
I_1 e-dur-ma III, 54, 112.
adiru, strach, II, 116.
II. אדר adâru, być przygnębionym:
I_1 a-di-ir II, 51.
adirtu, smutek, żałoba VII, 4.
אדש$_3$ edêšu, być nowym;
têdištu, odnowienie VII, 9.
אוד$_4$ âdu, być trwałym:
III/II_1 šu-'-id (Muss-Arn. Gl. 17) rozstrzygać, przeznaczać VII, 136.
אוץ (א$_3$?), ograniczać:
iṣu, mało VII, 22.
אור$_1$ być jasnym.
urru, światło, dzień I, 38.

urriš, we dnie I, 50.
a-a-ru, Ajjar I, 2 kol. 7.
e-zida IV, kol. 5.
^{il}ezûr VII, 99.
אזז$_4$ ezêzu, gniewać się:
I_1 iz-zu I, 110; II, 16; III, 20, 78.
ezzu, zły IV, 99.
uzzu, gniew, podniecenie gniewne II, 7; VII, 134.
izziš, gniewnie II, 71.
אזן$_1$ uznu, ucho I, 18, 59, (95); II, 127; VII, 93, 128.
אזר (א$_4$?) ezêru, przeklinać:
I_1 az-ru-nim-ma I, 109; II, 15; III, 19, 77.
אח aḫu, brat III, 132; VI, 13; VII, 77.
atḫû, brat I, 20, 21.
אחז$_1$ aḫâzu, brać:
I_1 i-ḫu-zu IV, 18
I_1 a-ḫi-zu VII, 109
III_1 u-ša-ḫi-iz IV, 37
III_1 li-ša-ḫi-iz VII, 127
IV_1 in-ni-ḫaz IV, 100
IV_2 it-ta-ḫa-zu VII, 4.
aḫrâtaš, na przyszłość VI, 112; VII, 113.
אטר$_4$ eṭ/dêru, otaczać, ratować:
I_1 e-ṭi-ru IV, 109; VI, 154
I_1 i-ṭi-ru VI, 130
I_2 i-te-dir I, 53.
eṭir ^{il}bêl, Eṭir-bel II, 2 kol. 3.
אי$_1$ a-a, nie II, 140; IV, 16; VI, 121; VII, 31.
אי$_1$ î, oto! ot! I, 32, przy I osobie l. mn. Prt.
אי$_1$ î, o! VI, 49.
אי$_1$ a-a-u, który? II, 121.
a-a-um-ma, jakiś, ktoś II, 90; VII, 132, 134.
איב$_1$ a-a-bu, wróg IV, 124; VII, 43.
אין$_4$ înu, ênu, oko I, (95, 98).
înâtûni, nasze oczy I, 101.
איר$_1$ 'âru, âru, udawać się, postępować:
I_1 ia-ar II, 90
I_1 ia-ar-ka II, 122
I_1 'i-ir III, 11, 55, 113
I_1 a-ra III, 56, 114
II_1 mu-'-ir-ru-tu I, 129; II, 35; III, 39, 97 (rzecz.).
ia-a-ti, mnie III, 14, 57, 72, 115; V, 26; VII, 120.
אכי$_1$ ak, a-ki, a-ki-i, zgodnie z czemś, odpowiednio do... II, 108.
^{kakkab}iku bâb-ilâni, gwiazda Kanał Babilonu VI, 116.
אכל$_1$ akâlu, jeść:
I_1 li-ku-lu III, 9
I_1 i-ku-lu III, 134.
mâkaltu, potrawa VI, 78.
אכם$_4$ ekêmu, zabrać:
I_1 i-kim-šu-ma IV, 121.
אכש być ku końcowi:
II_1 mu-uk-kiš, VII, 42.
alu, miasto VI, 58.
אל$_1$ ilu, bóg.
iliš, jak bóg I, 118; II, 24; III, 86.
אלה$_4$ elû, być wysokim:
I_2 i-te-el-li III, 137
II_1 ul-lu-u I, (99); VI, 62
II_1 nu-ul-li VI, 168.
eli, 1) ponad, I, 12, (70, 71, 74, 92), 84, 136; II kol. 2; II, 42; III, 46, 104; IV, 104, 125, 126; V, 15; VI, 144; VII, 28, 90. 2) z powodu dla, I, 27, 37.
eliš, wysoko I, 1, I kol. 1, 2 kol. 2; II, 1 kol. 2; III, 28; IV, 77, kol. 2; V, 3 kol. 2; VI, 40, kol. 1.
elû, górny, wysoki IV, 89; ż. r. elîtu I, (100); elâti V, 11; VII, 66. III, 125; VI, 63.
אלך$_2$ alâku, iść:
I_1 a-li-ik II, 56
I_1 a-lik I, 49; III, 11; IV, 105
I_1 a-lik-ma IV, 31
I_1 a-li-ku IV, 69, 107, 116
I_1 al-ka II, 14; III, 18
I_1 al-ku III, 76
I_1 al-kam-ma I, 32; II, 75
I_1 lu-ul-lik-ma II, 118, 120
I_1 il-lik III 67
I_1 il-li-ka-ma II, 108
I_1 il-li-kam-ma II, 83
I_1 il-li-ku-ma I, 13
I_1 lil-lik III, 66, 124
I_1 ni-lik I, 32
I_1 i-lak-ku-ni III, 129
I_2 lit-tal-la-ku VI, 132.
alaktu, droga, postępek I, 28, 37, 39, 46, 49; VI, 9, 43, 160; VII, 17, 110, 124;
alikûtu (imiesłów + ûtu), przewodnictwo I, 129; II, 35; III, 39, 97.
tallaktu, droga VII, 82.
I. אלל (א$_1$) powiesić:
I_1 i-lu-ul IV, 38; I_1 i-lul IV, 51.

allu, kosz, łopata? VI, 59.
II. אלל być lub stawać się czystym:
II_1 li-lil VII, 10
II_1 mu-lil VII, 70
II_1 mu-ul-lil VI, 160.
ellu, czysty I, 36, 62, (82); II, 128; VI, 157, 160; VII, 16, 26, 33, 34, 84.
têlîltu, oczyszczenie VII, 19.
III. אלל (א$_4$) (ולל?) alâlu, radować się:
III_1 šu-li-il II, 123, 125.
אלץ (א$_4$) elêṣu, cieszyć się:
I_1 e-li-iṣ II, 132.
ultu, od, odtąd I, (73, 88); IV, 105; V, 84; VI, 35, 45, 67, 76, 93, 127.
ultu ulla, oddawna I, (88); II, kol. 2.
iltânu, północ IV, 43, 132.
אמד$_4$ emêdu, 1) stać, 2) włożyć coś na kogoś, w Nifal ustawić się:
I_1 i-mid-ma VI, 134
I_1 i-mi-du VI, 36
I_1 i-me-du-šu-ma VI, 32
I_1 en-du IV, 113; VII, 28
I_1 lu en-du VI, 8
I_1 en-di-im-ma IV, 86
IV_1 in-nin-du III, 132
IV_1 in-nin-du-ma I, 21; IV, 93.
nîmedu, mieszkanie VI, 53.
אמה (א$_1$) Prt. êmu (?) Delitzsch Handw. 81, אוה$_1$ Meissner, Priv. 120, ומי Muss-Arn. Gl. 52, mówić:
I_2 at-me-šim-ma II, 78.
amâtu, mowa I, 34, 56, 105; II, 5, 72, 77, 78, 113, 131; III, 2; IV, 15, 76; VI, 11, 20, 105; VII, 31, 131.
im-hul-la, šâru limnu, zły wiatr IV, 45, 96, 98.
im-tab-tab-ba, wiatr poczwórny IV, 46.
im-imin wiatr siedmiokrotny IV, 46.
im-suḫḫû, wiatr wirowy IV, 46.
im-nu-di-a, wiatr, któremu trudno się oprzeć IV, 46.
im-giš-gallu, šûtu, wiatr południowy IV, 43.
im-si-di, iltânu, wiatr północny IV, 43.
im-kur-ra, šadû, wiatr wschodni, IV, 43.
im-mar-tu, amurrû, wiatr zachodni IV, 43.
amêlu, człowiek IV, kol. 4; VI, 6, 7.
amêlûtu, rodzaj ludzki VI, 33, 35; VII, 29.
ammatum, ziemia, ląd I, 2.

ummu (א$_1$) matka I, (84), 113; II, 19, III, 15, 23, 73, 81.
umma (û-ma) następująco II, 11.
ummânu, wojsko I, 129; II, 35; III, 39, 97; VII, 15.
ummâtu, ummantu, wojsko IV, 85.
imtu, trucizna I, 116; II, 22; III, 26; 84; IV, 53, 62.
אמק$_4$ emêḳu, być głębokim.
enḳu, mądry VII, 126.
emûḳu, siła I, 18; II, 74, 105; VII, 77, 86.
nîmeḳu, mądrość VI, 38.
אמר (א$_1$) amâru, widzieć, patrzeć.
I_1 i-mur-šu-ma I, (89); II, 115
I_1 i-mu-ru IV, 27; V, 75, 76; VI, 84, 85
I_1 i-mu-ru-ma IV, 70, 133
I_1 e-ma-ru-ka II, 112
I_1 a-ma-riš I, (94).
I_1 a-mir-šu-nu I, 119; II, 25; III, 29, 87.
il anu (a-nim), bóg Anu I, 14, 15, 16, (85), 102 (?); II, 72, 81; III, 53, 111; IV, 4, 6, 44, 146; V, 78; VI, 41, 87, 127, 151; VII, 6.
il anûti, godność b. Anu II, 45; III, 49, 107; IV, 82.
enûtu, najwyższe władztwo I, 139; VI, 110.
il enbilulu VII, 95.
il enlil IV, 146; V, 8; VI, 64, 83; VII, 6, 116, 129.
ana, 1) ku III, 50; IV, 20; V, 7, 16, 17; VI, 3, 20, 28; 2) więcej niż I, 19.
ina, w, między II, 33; III, 95, 96; IV, 3, 5, 10, 15, 19, 25, 39, 87; V, 14, 15, 69, 82; V, I kol. III kol. 1; VI, 54, 77, 95; VII, 14.
אן$_4$ enu, inu, czas.
enuma, gdy I, 1, 7, I kol. 1, 2 kol. 2; II, 1 kol. 2; IV, kol. 2; V, 19, 3 kol. 2; VI, kol. 1.
anduruna, Anduruna I, 24, 107.
I. אנה (א$_4$) enû, pochylić:
I_1 i-ni-'-u I, 120; III, 30, 88
I_1 i-ni-'-e II, 26
I_1 e-na-at VII, 131
IV_1 in-nin-na-a I, 138; II, 44; III, 48, 64, 106, 122; IV, 7
IV_1 i-in-nin-na-a II, 140.
II. אנח (א$_1$) wzdychać:
I_1 la a-ni-ḫu VII, 108.

anâku (א$_1$) ja II, 134, 139; III, 58, 63, 116, 121; IV, 86.
אנן (א$_3$) enênu, być łaskawym:
I_1 e-ni-nu VI, 135 (błagać)
II_2 ut-nin-na VI, 136.
inimmû, słowo, wzięte pod przysięgą VI, 22.
annu, przestępstwo V, 7; VI, 32; VII, 136.
anântu, bitwa I, 130; II, 4, 36; III, 40, 98; IV, 78.
innanu, teraz I, 97; III, 49, 107.
eninna, teraz I, 139; II, 45.
annû, ten I, 41; II, 73; IV, 87; VI, 16, 55, 72.
il anunnaki, anuki..., enukki, bogowie Anunnaki I, 136; II, 42, 88, 93; III, 46, 104; VI, 20, 40, 46, 47, 68, 138, 149.
an-šar, Anšar I, 12, 15, 19; II, 8, 9, 49, 71, 79, 83, 86, 92, 111, 114, 115, 119; I kol. 1; 2 kol. 1; III, 1, 13, 71, 131; IV, 125; VI, 161.
אנש enêšu, być słabym:
I_1 li-nu-šu VI, 150.
e-sagila V, 69; VI, 62, 66, 67, 69, 77, 117.
il asaru VI, kol. 1; VII, 1.
il asaru-alim VII, 3.
il asaru-alim-nunna VII, 5.
אסר$_1$ esêru, zamykać:
I_1 i-sir-šu-nu-ti-ma IV, 111
I_2 i-ta-sir I, (70);
אפל apâlu, mówić, odpowiadać:
I_1 i-pu-ul-ma I, 47
I_1 i pul-šu-ma II, 58, VI, 11
I_1 i-pu-lu-šu-ma VI, 27
I_2 lit-tap-pal VII, 33, 122
III_2 ina šu-ta-bu-li I, (96)
aplu, syn I, 14; IV, kol. 4.
appunama, ogółem I, 126; II, 32; III, 36, 94.
אפר (א$_1$) apâru, nałożyć:
I_1 a-pi-ir IV, 58.
I. אפש II_1, podbić, ujarzmić.
apšânu, jarzmo VII, 28.
II. אפש epêšu, czynić:
I_1 ni-ip-pu-šam I, 45
I_1 i-pu-uš II, 112; IV, 41
I_1 te-pu-šu II, 54
I_1 i-pu-šam-ma I, 35; II, 1 kol. 1; 2 kol. 1; III, 1
I_1 ni-pu-uš I, 106; IV, 86; VI, 51

I_1 ip-ša I, 141; II, 47; IV, 23
I_1 ip-šu II, 138; III, 51, 57; III, 62, 109, 115; VI, 3, 19, 105, 119
I_1 i-pu-šu VI, 47, 67
I_1 e-piš V, 7; VII, 36
I_1 li-pu-uš-ma VI, 111, 114
I_2 i-te-ip-šu VI, 116
I_2 i-te-ip-pu-šu V, 75, 77; VI, 84, 86
I_2 li-tep-ša VI, 122.
epištu, czyn, rzecz I, 27; III, 128; IV, 68; V, 77; VI, 86, 126; VII, 18.
III. אפש myśleć.
itpêšu, mądry, baczny I, 59.
aptu l. mn. a-pa-ti, ludzie VII, 18.
iṣu, iṣṣu, drzewo V, 81; VI, 90.
אצם$_4$ iṣ-ṣi-im-tum, kość VI, 5.
אצן eṣênu, wąchać:
I_1 ni-ṣi-nu VII, 23.
aḳrabu (א$_4$), skorpion, aḳrab amêlu, skorpion-człowiek I, 122; II, 28; III, 32, 90.
ur-idim, uridimmû, straszny pies, I, 122; II, 28; III, 32, 90.
irtu, pierś I, 120, 137; II, 26, 43; III, 30, 47, 88, 105; IV, 122; VII, 12.
ארב (א$_5$) erêbu, wejść:
I_1 i-ru-bu-ma III, 131
III_2 uš-te-ri-ba IV, 98.
ארבא$_4$ irba czy irbâ, arba'u r. ż. irbitti, cztery I, (95), 85; IV, 42, 51; VII, 89, 94.
ארה (א$_1$) oparkaniać;
urû, ûru, oparkanienie VI, 128.
I. ארח (א$_1$) arḫu, droga.
urḫu, droga II, 8, 80, 129; III, 67; IV, 34, 59; V, 23.
II. ארח (א$_1$) spieszyć, być szybkim.
arḫiš, szybko III, 65, 123.
urruḫiš, szybko I, 99; II, 124, 126, 129.
III. ארח (א$_1$) pożerać:
I_1 a-ra-ḫa IV, 54.
IV. ארח$_2$ erû, być ciężarną:
I_2 it-tar-ru-šu I, (86).
târîtu; kobieta w ciąży I, (86).
ארך (א$_1$) arâku, być długim:
I_1 a-rik V, 81; VI, 90
II_1 ur-ri-ku I, 13
II_1 u-ri-ku-ma II, 7.
arnu, wina VI, 26.
irnittu, irnintu, zwycięstwo I, (74); IV, 127.
irṣitu, ziemia VI, 43, 44, 47, 80, 117, 145, 148; VII, 66.

I. ארש (א$_1$) erêšu, prosić, żądać:
I_1 te-ri-ša VI, 57.
erištu, żądanie, pragnienie IV, 11.
II. ארש erêšu, rozstrzygać;
mîrištu, rozstrzygnięcie, mądrość, I, 2 kol. 6; II, 2 kol. 3.
e-šarra IV, 144, 145.
ešgallu (eš-gal-la), obszerny dom, pałac IV, 144, 145.
III. ארש (א$_5$) erêšu, sadzić rośliny;
mîrištu, produkty roślinne VI, kol. 1; VII, 1.
אשה (א$_4$ א$_5$?) ešû, mącić, niszczyć:
I_1 e-šu-u I, 22; VII, 47
I_1 e-ši IV, 67
I_1 i-ši IV, 70
I_1 e-ši-i-ša I, 49.
aššum, aššu, aššâ, z powodu I, 34; VI, 12; VII, 115.
aštu, altu (pierwsza א, ו ?), potężny, uporczywy II, 73.
ušumgallu = ušum (potwór) + gal (rabû, duży) I, 117; II, 23; III, 27, 85.
išdu, fundament, podstawa II, 126; IV, 90, 129; V, 19.
ušultu, żyły IV, 131.
ašamšutu, burza IV, 45.
ašnan, pszenica, chleb III, 9, 134.
[maṣak] išpatu, kołczan IV, 38. Zb. שפה.
אשק, II_1 dać na własność.
išḳu, część (ciała) VI, 166; VII, 68.
I. אשר (א$_1$) [il] Ašur, bóg Ašur I, (81, 82).
[il] Ašur[ki], m. Ašur V, 3 kol. 3.
[mat] Aššur, kraj Asyrja II, 1 kol. 3.
Ašur-ban-apli, Ašurbanipal V, 3 kol. 3.
[il] Ašur-lu-dug, Ašurludug VI, 151, 155, 159.

ešrîti, świątnice, sanktuarja I, (76).
II. אשר (א$_3$) ašâru, gromadzić, zestawiać:
I_1 a-šir VI, 147; VII, 65
III_2 uštešir-su I, 2 kol. 5
III_2 mušteširu VII, 66.
ašru (א$_1$), miejsce I, (77); II, 107; IV, 12, 73, 74, 141; VI, 73; VII, 115.
ašriš, ku, do II, 8, 129; IV, 34, 59; V, 23.
III. אשר$_4$ ešertu, dziesięć I, (103).
ašaridu, pierwszy IV, 70.
[il] ištar, bogini Ištar VI, 120.
ištarâti, boginie I, (85).
ištu IV, 7, 123; V, 5, 68.
išten, jeden IV, 19; VI, 13, 60; išten kamą I, 2 kol. 2.
išten-ešrit, jedenaście I, 126; II, 32; III, 36, 94; IV, 115.
ištênumma, jeden, pierwszy(?) V, 81.
iltênumma, pierwszy VI, 90.
ištêniš, razem, wspólnie VI, 10; I, 5.
i-tuk-ka IV, 10 (= twa granica ?).
itti, z, IV, 120; V, 8; VII, 30, 36;— itti-ia, mój VI, 22.
אתא atta'u, anta'u, kąsanie, pazury (?) I, 115; II, 21; III, 25, 83.
atta, ty, I, 135; II, 41, 54, 110, 124, 126; III, 45, 103; IV, 3, 13.
attunu, wy, II, 14; III, 18, 76.
אתך etêku, hańbić:
II_2 u-ta-di-ik (uttattik) I, (68). — Ebeling czyta u-ta-ṭi-i √eṭû być zasłoniętym, a nie utadik.
אתל (א$_4$) etellu, pan VII, 76.
אתק$_4$ etêḳu, posuwać się:
I_1 i-ti-ḳu-ma I, 5 (zobacz ḫâḳu)
I_1 la it-ti-iḳ IV, 10.

ב.

באל (א$_4$) bêlu, brać w posiadanie:
I_1 li-bi-il VII, 114
I_1 li-bi-il-ma VII, 121.
bêlu, pan II, 113, 131, 133; IV, 17, 21, 33, 49, 59, 65, 73, 75, 95, 128, 135, 143; V, 132; VI, 28, 48, 49, 145, 157; VII, 20, 26, 76, 78, 116.
bâb-ili-ki I, 2 kol. 3; ba-ab-i-li VI, 72; bâb-ilâni-ki VI, 57, Babilon.

באש$_1$ cuchnąć:
I_1 i-ba-'-aš VII, 136.
bubbulu, okres ciemności księżyca V, 21.
בוא$_1$ bâ'u, przychodzić:
I_1 i-ba-' II, 136; III, 60
I_1 i-ba-a III, 118
I_1 ba-'-i V, 23.
בית bîtu, dom, IV, kol. 5; VI, 64; VII, 3, 99.

בכה bakû, płakać:
I_1 tab-ba-ki-ma I, 94.
בכר bukru, pierworodny I, 15, 56, 127; II, 33; III, 37, 95; IV, 20.
בלה balû, nie być:
II_1 u-bal-li IV, 103
II_1 bul-li-i IV, 62
II_1 mu-bal-li VII, 45.
בלט balâṭu, żyć:
II_1 u-bal-laṭ II, 135; III, 59, 117
II_1 u-bal-li-ṭu VI, 153, 157
II_1 u-bal-li-ṭa-an-na-ši V, 137
II_1 mu-bal-liṭ VII, 26
II_1 bul-lu-ṭu VII, 30.
balâṭu, życie IV, kol. 4, 5.
[il] bilgi, [il] gibil, ogień I, 141. Zobacz gibil.
בלטא (פ? l zamiast š?), IV_1 nabalṭû:
IV_1 ib-bal-tu-u (= ibbalṭû?) IV, 16, kruszyć się, padać (?).
בלכת, III_1 porwać, pociągnąć za sobą:
III_1 u-ša-bal-ki-tu-ma VI, 24
III_1 uš-bal-ki-tu-ma VI, 30.
I. בנה banû, budować, tworzyć:
I_1 a-ban-nu-u II, 139; III, 63, 121
I_1 i-ban-nu-u I, 18, 112; III, 22, 80
I_1 i-ban-na-a IV, 136; VI, 2
I_1 lu-ub-ni-ma VI, 7
I_1 ib-ni IV, 45
I_1 ib-na-a VII, 32, 115
I_1 ib-ni-šu-ma I, (83)
I_1 lib-ni-ma VII, 11
I_1 ib-nu-u IV, 47, 145; VI, 23, 25, 29, 33, 35, 63, 70, 133; VII, 29, 89
I_1 tab-na-a II, 14; III, 18, 76
I_1 ba-ni VI, 137
I_1 ba-an VII, 9, 69, 81
I_1 ba-nu-u I, (89); IV, 22; VII, 2, 66

IV_1 lib-ba-na VI, 58
IV_1 ib-ba-ni I, (81, 82)
IV_1 ib-ba-nu-u I, 12
IV_1 ib-ba-nu-u-ma I, 9
IV_2 it-tab-ni IV, 26.
bânû, rodzic I, 108; II, 123, 125
binûtu, tworzywo, dzieło IV, 143; VI, 85, 156.
nabnîtu, stworzenie I, (87); IV, 115.
II. בנה banû, rozświetlać:
I_1 bi-ni V, 20.
bîri, ina bîri, między I, 128; II, 34; III, 38, 96; IV, 19, 119.
ברה barû, widzieć, patrzeć, przeglądać:
I_1 i-bar-ra-a I, (98)
I_1 i-bar-ru-u VII, 35
I_1 i-bar-ri IV, 65, 135.
tabrîtu, podziw VI, 65.
[il] bara-šag-kaš-u VI, 141.
ברך birku, kolano I, 54.
ברם barâmu, pieczętować:
I_1 barim II, 2 kol. 2.
ברק birḳu, błyskawica IV, 39.
בשה bašû, być, istnieć:
I_1 ba-šu-u VII, 30
III_1 u-šab-ši I, (63)
III_1 lu-šab-ši-ma VI, 5
III_1 mu-šab-ši VII, 21
III_2 uš-tab-ši I, 126; II, 32; III, 36, 94.
בשם bašâmu, konstruować, budować:
I_1 ib-šim-ma I, 61; IV, 35
II_1 u-ba-aš-šim IV, kol. 1
I_2 ib-taš-mu VI, 68.
bašmu, wąż potworny I, 121; II, 27; III, 31, 89.
בתק batâḳu, rozciąć:
II_1 u-bat-ti-ḳa IV, 102.

ג.

[il] gibil, ogień I, (96); III, 51; VII, 91.
[il] GIŠ-BAR (gibil) II, 47; III, 109.
GAB-RI, kopja I, 2 kol. 3; II, 1 kol. 3.
גבש gabšu, potężny I, 125; II, 31; III, 35, 93.
[il] Gaga III, 2, 3, 11, 67.
gâdu, łącznie IV, 118.
[il] Gil VII, 63.

[il] Gišnumun-abba VII, 72.
gallû, demon IV, 116.
גלת galtu, ż. galittu, straszny IV, 50.
גמל gamâlu, zachować przy życiu:
I_1 gi-mil-ma IV, 17.
gimillu turru, mścić się I, 96, 100, 102, 103; II, 3, 105, 134; III, 10, 58, 116, 138; IV, 13; VI, 168.

גמר gamru (al-til), skończony IV, kol. 2.
gimru, ogół, zbiór I, 4, (98), 134; II, 13, 40, 127; III. 17, 44, 75, 102; IV, 14; VI, 80; VII, 111, 122.
גפר? gipâru równoznaczne, zdaje się, z ṣuṣû, trzcina (?) I, 6.
giparru (ge = ṣalmu, ciemny; par, bar = parakku, mieszkanie), ciemna komnata I, (77).
gârû, nieprzyjaciel I, (74).
gir-tab-galli = aḳrab-amêlu, I, 22; II, 32; III, 32, 90.
gišgallu, postój (?) V, 83; VI, 92.
גשר umacniać:
II$_1$ gu-uš-šu-ur I, 19.
gašru, potężny II, 105, 110.
magšaru, moc, potęga I, 142; II, 48; III, 52, 110.
gištû, gi-eš-ṭu = IGI-DU = ašaridu (Langdon BE, 185, uwaga 7) VI, 152.
gâtu zobacz ḳâtu.

ד.

da-'-i-pu, miażdżący IV, 30. Według Muss-Arnolt I, 285 jest w związku z arm. דאבן.
דבב dabâbu, mówić:
I$_1$ id-bu-bu VII, 137.
דבר dabru, mocny, ogromny I, 123; II, 29; III, 33, 91;
[il] Digga-e, bóg Digga IV, 120.
דול dâlu (= טול, tâlu?), biegnąć tu i owdzie:
I$_1$ ta-du-ul-li I, 99
I$_1$ i-dul-lu-šu IV, 63, 64
I$_1$ i-dul-lu I, 57
I$_1$ du-ul-li I, (89).
דור dârišam, wiecznie I, (90).
דחד dahâdu, być nadętym, obfitować w co:
II$_1$ mu-daḫ-ḫi-du VI, 128;
du-kug, (du, mieszkanie + kug, święty), święta komnata, w której były wyznaczane losy VII, 83.
דין dânu, sądzić:
I$_1$ di-na V, 24.
dînu, sąd V, 24.
דכא$_4$ (?דכה?) dikû, ofiarować (walkę):
I$_1$ di-ku-u I, 130
I$_1$ di-ki IV, 78.
דלב dalbiš, boleśnie I, (66).
דלח dalâḫu, niepokoić:
I$_1$ i-dal-laḫ I, 88
I$_1$ da-al-ḫu-nim-ma I, 23
I$_1$ dal-ḫat II, 49
III$_1$ šu-ud-lu-ḫu IV, 48.
דלל dalâlu, być posłusznym:
I$_1$ lid-lu-la VII, 24;
dullu, służba VI, 8, 34, 36, 134.
dalîlu, posłuszeństwo VI, 112; VII, 24
dâmu, krew I, 116; II, 22, 130; III, 26, 84; IV, 32, 131; VI, 6, 32, 33.
דמא$_4$ płakać:
I$_1$ id-mu-nim-ma I, 57.
דמם damâmu, skarżyć się.
dumâmu, lament, krzyk IV, 113.
[il] Dumu-du-kug VII, 83.
דמק damâḳu, 1) błyszczeć, 2) być życzliwym.
dumḳu, wdzięczność VI, 50
דנן danânu, być mocnym:
II$_1$ u-dan I, (72)
II$_1$ u-dan-ni-na V, 10
II$_1$ u-dan-nin-ma IV, 127.
dannu, potężny III, 66, 124; VI, 52, 54; VII, 23.
dunnu, moc VII, 71.
danninu = ir-ṣi-tim (Delitzsch AHW, 225) VII, 115.
duppu, tabliczka I, 1 kol. 1, 2; 2 kol. 2, 4; II, 1 kol. 2; IV, kol. 2; V, 3 kol. 2; VI, kol. 1.
dupšîmâti, tabliczka z losami I, 137; II, 43; III, 47, 105, 121.
?דרג ?דרך
I$_1$ id-ru-ki VI, 59, pochwycili za...
Dariamuš, Darjusz I, 2 kol. 7.
durmaḫu, wielki związek VII, 78.
דשא$_1$ obfitować:
II$_1$ lid-diš-ša-a VII, 130
III$_1$ uš-daš-ša-a I, 118; II, 24; III, 28.

ו.

ובל abâlu, przynosić:
I$_1$ ub-bal VI, 2
I$_1$ ub-la III, 56, 114; IV, 78
I$_1$ li-bil-lu-ni IV, 32
I$_2$ it-ba-la I, (68)
III$_1$ u-ša-bi-lu IV, 134
III$_2$ uš-ta-bil IV, 132.
ודה adû, określać, przeznaczać:
II$_1$ u-ad-di IV, 35; V, 3; VI, 41
II$_1$ u-ad-du-u I, (76); VII, 17
II$_1$ ana ud-du-u V, 6, 13, 16
II$_1$ u-ud-di-šum-ma V, 13
II$_1$ li-ad-di VI, 117
II$_1$ mu-ad-di VII 67
II$_1$ mu-ad-du-u VII, 7
I$_2$ it-ta-ad-di VI, 148 √nadû?
II$_2$ u-ta-du-u VII, 90 (utaddû)
II$_2$ u-ta-da-šu VII, 83
III$_2$ uš-ta-ad-di-šu-nu VI, 166.
וטן aṭmanu, izba I, (79)
ולד alâdu, rodzić:
I$_1$ a-lid I, 19
I$_1$ u-lid I, 16
I$_1$ a-li-di-šu VII, 5
II$_1$ mu-al-li-da-at I, 4
II$_1$ u-al-lid I, 85
I$_2$ it-ta-lad I, 114; II, 20; III, 24, 82.
alidu, ojciec, rodzic II, 9, 83
alittu, matka, rodzicielka II, 11; III, 15, 73.
וסם simtu, ozdoba IV, 121.
I. ופא(א$_4$? możliwe ופה; יפע? Jensen) apû, występować w blasku, w pełnym świetle:
III$_1$ šu-pu-u I, 7
III$_2$ uš-ta-pu-u I, 10
III$_2$ uš-te-pa-a V, 12
III$_2$ liš-te-pa-a VI, 122.
šûpû, świetny VI, 126; VII, 106
II. ופה (?) apû, łączyć:
III$_2$ iš-tap-pu I, 22.
וצא$_1$ aṣû, wyjść:
I$_1$ uṣ-ṣi II, 91
I$_1$ uṣ-ṣa-a VII, 8
I$_1$ ana la a-ṣi-e IV, 42
III$_1$ u-še-ṣi-ka II, 121
III$_1$ u-še-ṣu-u VII, 36
III$_1$ u-še-ṣu-ma IV, 109
III$_1$ mu-še-ṣu-u VII, 2
III$_1$ la šu-ṣa-a IV, 140.
ṣîtu, wyjście, mowa I, (88), 139; II, 44; III, 48, 106; IV, 9, 27; VI, 127; VII, 132.
וקא? יקה? waḳû? iaḳû, czekać na kogo, opiekować się kim — być posłusznym —
II$_2$ ut-tak-ka-šu II, 130.
ורד arâdu, zstąpić:
III$_2$ šu-tar-di-ma II, 129.
ורח arḫu, miesiąc I, 2 kol. 7; V, 4, 15.
arḫišam, co miesiąc V, 14, 18.
ורך być w tyle.
arku, tył.
arkû, r. ż. l. mn. arkâtu, będący z tyłu IV, 96, 108; VII, 107.
arkânu, później V, 20.
arkânis, arkiš, następnie, wstecz II, 82, 130; III, 112; IV, 138.
urkiš, na przyszłość VII, 138.
ורק urḳu, zieloność, trawa VII, 2.
ושב ašâbu, siedzieć, zamieszkać:
I$_1$ uš-šab-bu VI, 75
I$_1$ tuš-ba VI, 26
I$_1$ uš-bu I, 58, (78), 94; II, 6, 89; III, 133
I$_1$ (?) II$_1$ (?) uš-bu (Jensen ME, str. 340) IV, 112
I$_1$ u-ši-bu-ma VI, 169
I$_1$ u-šib II, 92
I$_1$ u-ši-bu VI, 74, 81
I$_1$ uš-ba-am-ma I, 54
I$_1$ lu-uš-bu III, 8
I$_1$ a-šib
I$_1$ aš-ba-a-ti I, 98
I$_2$ ti-šam-ma IV, 15
I$_2$ tiš-ba-ma III, 119
I$_2$ tl š-ba-ma II, 137; III, 61
III$_1$ u-še-ši-ba-aš-šu I, 132; III, 42, 100
III$_1$ u-še-ši-ba-aš-ši II, 38
III$_2$ uš-te-šib VI, 78.
šubtu, mieszkanie I, (71); IV, 142; VI, 64, 70, 72, 148, 150, 154; VII, 7, 79, 84, 99.
ותר atâru, być ponad miarę, wyróżniać się:
I$_1$ at-ru I, 12; VII, 3
I$_1$ a-tar I, (92)
III$_1$ u-ša-ti-ru VII, 124
III$_1$ šu-tur I, 59, (99, 100)
III$_1$ šu-tu-rat VI, 110
III$_1$ šu-tu-ru I, 62.

ז.

ziggurat, wieża VI, 63.
זוז zâzu, dzielić:
II_1 u-za-ʾ-iz VI, 39
II_1 u-za-ʾ-zu VI, 149
II_1 u-za-a-zu IV, 136
II_1 lu-u-zi-zu VI, 10.
זים? זום? זוי? zîmu, twarz VI, 63.
זיר zâru, nienawidzieć:
I_1 ta-zi-ri IV, 80
I_1 i-zer-ra-an-na-ši III, 73
I_1 i-zi-ir-ra-an-na-a-ti II, 11; III, 15
I_1 za-ʾ-ru VI, 158.
zaiâru, nieprzyjaciel IV, 30.
il Zi-ukkin-na VII, 15.
I. זכר zakâru, nazwać, wezwać:
I_1 a-zak-ka-ru-ka III, 12
I_1 i-zak-kar I, 36; II, 72, 132; III, 2, 70; VI, 3, 20
I_1 i-zak-kar-šu I, 30
I_1 izakkar (sum. mu) I, 35; VI, 105
I_1 iz-zak-kar I, 92; II, 84
I_1 iz-zak-ka-ru VI, 48
I_1 iz-zak-ru IV, 20; VI, 162
I_1 iz-kur VI, 147
I_1 zak-rat I, 2
I_1 zuk-ra VI, 164
II_1 u-zak-ka-ru-ni VI, 170
II_1 zuk-ku-ru I, 8
IV_1 iz-zakru I, 10.
zikru, nazwa, imię I, 136; II, 42; VI, 51, 104.

II. זכר zikru (zikaru), mąż, męski II, 121.
il Zi-kug VII, 19.
il Zulum VII, 67.
zumru, ciało I, 116, 120; II, 22, 26; III, 26, 30, 84, 88, 136; IV, 40.
זנן zanânu, zaopatrywać, pielęgnować:
I_1 za-nin-šu-nu VII, 7
zâninûtu, opieka, pielęgnowanie VI, 114.
zanânûtum, opieka IV, 11; a może od innego זנן być pełnym, a wtedy zanânûtum miałoby znaczenie „obfitość", choć to według treści mało prawdopodobne.
זקק zaḳîḳu, cyklon, burza I, 104.
זקת zaḳtu, ostry I, 115; II, 21; III, 25, 83; IV, 53.
זרא$_4$ zarû, płodzić:
I_1 za-ru I, 3
I_1 za-ri I, 29.
זרבב (צ?) zarbâbu, IV_1 srożyć się:
I_1 zar-ba-bu V, 67
IV_1 na-zar-bu-bu I, 111; II, 17; III, 21, 79.
zarbâbu, naczynie garncarskie VI, 75.
il Zarpanitum I, 2 kol. 5.
il Zisi VII, 40.

ח.

חבל ḫabâlu, psuć:
I_1 ḫa-ba-la V, 25.
ḫablatu, przestępstwo.
חבץ ḫabaṣu, być nader pełnym:
I_1 ḫa-ba-ṣu III, 136.
Ḫubur, I, 113; II, 19; III, 23, 81.
ḫa-gal-lu=kulili, ryba-człowiek, I, 123; II, 29; III, 33, 91.
ḫegallu, obfitość VII, 8, 21.
חדה ḫadû, radować się:
I_1 iḫ-du-ma II, 113, 131
I_1 iḫ-du-u-ma VI, 165
I_1 iḫ-du-u IV, 28, 133
I_1 ḫi-di II, 123, 125.
ḫidûtu, radość I (90).
ḫadiš, wesoło II, 137; III, 61, 119.
חוז maḫâzu, miasto (duże) IV, 146.

ḫaṭṭu, berło IV, 29.
חיט ḫâṭu, badać:
I_1 i-ḫi-ṭam-ma IV, 141.
חיק ḫâḳu, mięszać się:
I_1 i-ḫi-ḳu-u-ma I, 5.
חיר ḫâru, 1) przyglądać się, 2) ożenić się.
ḫâiru, ḫâʾiru (part.), małżonek I, 135; II, 41; III, 45, 103; IV, 66.
ḫâʾirûtu, stan małżeński IV, 81.
ḫîr(a)tu, żona I, (78).
חלף ḫalâpu, być przyodzianym:
I_1 ḫa-lip-ma IV, 57.
naḫlaptu, szata IV, 57.
חלק ḫalâḳu, ginąć:
III_1 lu-uš-ḫal-liḳ I, 39
III_1 nu-uš-ḫal-lak I, 45.

ḫalaš tuḳmate, karciciel podczas walki II, 106.
I. חמט ḫamâṭu, spieszyć się:
I_1 ḫu-um-ṭa-nim-ma III, 65, 123.
II. חמט ḫamâṭu, płonąć:
III_2 muš-taḫ-mi-ṭu IV, 40.
ḫamṭu, blask I, 84.
חמר ḫamâru, zasłonić:
II_1 ḫu-um-mu-ra I, 101.
ḫanša, pięćdziesiąt VII, 123, 124.
ḫa-am-šat-su-nu, ich pięćdziesiąt VI, 81.
חסס ḫasâsu, myśleć:
I_1 ḫa-sis I, 18, 60.
ḫasîsu, rozum, ucho I, (97).
ḫâsisu, ḫassu, mądry, rozumny VII, 85.

ḫa-sa-si-iš, do zrozumienia I, (94).
ḫa-sa-šiš = ha-sa-si-iš (?) VI, 37.
חפה (חפא$_4$) ḫipû, zniszczyć, uderzyć, rozciąć:
I_1 iḫ-pi-ši-ma IV, 137
I_2 iḫ-te-pi IV, 101.
ḫarbašu, groza, strach.
ḫar(r)ânu, droga II, 80; IV, 34; V, 21.
חרם ḫarmu, małżonek I, 42, 93, 97.
חרמם, IV_1 ginąć:
III_1 liš-ḫar-mi-mu I, 119
IV_1 li-iḫ-ḫar-mi-mu II, 25; III, 29, 87
חרש ḫarâšu, rodzić (Langdon BE, 79 uw. 12):
I_1 ḫar-ša-as-šu I, (84).
ḫaššu, piąty; ina ḫašši, po piąte VII, 33.
ḫa-ša-a, pięćdziesiąt VI, 125.

ט.

ṭubḳittu, grota I, (64).
ṭubḳâtu, tajemna izba IV, 113.
טאם$_4$ ṭêmu, rozważać (?):
I_1 ṭe-mi II, 109.
ṭêmu, rozum, plan III, 127; IV, 68, 88; VI, 12; VII, 90.
ṭûdu, droga.
טחה ṭaḫû, ṭeḫû, przybliżać się:
I_1 i-ṭaḫ-ḫa I, 108
I_1 iṭ-ḫi-ma, II, 81; IV, 65

I_1 iṭ-ḫi-e-ma II, 114
I_1 ṭi-ḫi-e-ma II, 111.
טיב ṭâbu, być dobrym:
II_1 mu-ṭib-ma I, 31; III, 3; VI, 138; VII, 37.
ṭâbu, r. ż. ṭâbtu, dobry I, 28, 46; VI, 115; VII, 20, 23.
ṭâbiš, przyjaźnie VI, 18.
ṭu-ub-ba-a-ti (ṭu-ub-bu), życzliwość II 115.

י.

idu, bok I, 109; II, 14, 15; III, 18, 19, 76, 77; IV, 38, 44, 51, 69, 107.
ידא$_4$ idû, edû, widzieć, wiedzieć:
I_1 i-du-u IV, 54
I_1 ni-i-di III, 128.
mûdû (mu-di-e, mu-da-a-ta), znający, wiedzący, biegły rzeczoznawca II, 127; III, 5; VII, 35, 126.
יום ûmu, 1) dzień, 2) czas, 3) burza I, 13; I, 2 kol. 7; II, 7; IV, 7, 50; V, 5, 13, 16, 17, 21, 22; VI, 54, 55, 112; VII, 90, 113.
ûmê, û-me, û-mi, jakiś potwór I, 123; II, 29; III, 33, 91.
immu = dzień I, 109, 110; II, 15, 16; III, 19, 20, 77, 78.

ימן imnu, imittu, na prawo, prawa strona IV, 37; V, 10.
ינק ssać:
I_2 i-ti-niḳ-ma I, (85).
יצף eṣêpu, dodawać, mnożyć:
II_1 uṣ-ṣi-pu I, 13
II_1 u-uṣ-ṣi-pu-šu IV, 29.
יצר tworzyć:
II_1 uṣ-ṣi-ru V, 5
II_1 uṣ-ṣi-ra VI, 79.
iṣratu (Langdon BE), mapa VI, kol. 1; VII, 1.
uṣurtu, rysunek, znak astron. I, 61 (79); V, 5; VI, 79.
ישא$_4$ (?) išû, pomoc VI, 140.
ישה išû, mieć:
I_1 i-ši I, 20.

ישר ašâru, być prawym:
II_1 mu-šir (Muss-Arn. gl. 120, być pełnym żądzy, Langdon BE, str. 80 uw. 2, 118 uw. 4; 227 √וישר zstąpić)
III_1 mu-še-šir VII, 39
III_2 uš-te-šir II, 80; IV, 59
III_2 muš-te-šir VII, 6
III_2 mušteširu VII, 66;
uššura-ni = šu-bar-ra-ni √šubarru? wolność VI, 49. (Langdon BE, 171, uw. 7).

כ.

כאן składać hołd:
III/II_1 uš-kin-ma.
kûpu, potworny IV, 136.
כבס kabâsu, 1) wstępować na, 2) nogami deptać:
I_1 ta-kab-ba-as II, 124, 126
I_1 ik-bu-us IV, 118
I_1 ik-bu-us-ma IV, 129.
כבר kibratu, obwód, część świata VII, 89.
כבת kabâtu, być ciężkim:
I_1 kab-ta-ta IV, 3, 5, 73
II_1 u-kab-bit-ma I, 2 kol. 1; II, 1
II_1 lu kub-bu-tu-ma VI, 10.
kabtu, ciężki, poważany, wybitny VII, 3.
kabittu, duch, serce, wnętrze I, 31; II, 76; III, 3, 137; V, 11; VII, 118.
kubuttû MAH. DUGUD-DA, ciężka pełność, mnóstwo, obfitość VII, 21.
kadriš, z impetem IV, 116.
kû (gû), roślina VII, 2.
כול kâlu, trzymać, nieść:
II_1 li-kil-la VI, 121
II_1 li-kil-lu VII, 110
II_1 u-kal-lu IV, 61
II_1 u-kal IV, 72
II_1 mu-kil VII, 19.
כון kânu, stać mocno, być trwałym:
I_1 ki-nam-ma VI, 21
I_1 ki-na-at IV, 9; VII, 131
I_1 li-kun I, 138; II, 44; III, 48, 106
I_1 li-ku-na-ma VII, 31
II_1 li-kin VI, 113
II_1 u-kin IV, kol. 5; V, 8
II_1 u-kin-šu IV, 36
II_1 u-kin-ma I, (71); V, 83; VI, 92
II_1 u-kin-nu VI, kol. 1; VII, 1, 16
II_1 u-kin-nu VI, 64
II_1 u-ki-in IV, 144
II_1 u-kin-šu I, 61
II_1 mu-kin VII, 21, 37, 66, 91
II_1 kun-na V, 70; VI, 79
II_1 lu-u ku-un IV, 12
I_2 li-ik-tu-nu IV, 22; VI, 16
II_2 tuk-tin-ni IV, 84
II_2 uk-tin-nu VI, 82.
kênu, kînu, trwały, mocny, wierny VI, 22.
kaiana, trwale, wiernie VI 132.
kittu, sprawiedliwość I, (63); VII, 39.
כור, II_1 ciąć (drzewo):
II_1 ku-u-ru I, (66)
כי ki-i, gdy, zgodnie z... II, 4; II, 1 kol. 2; IV, kol. 3; V, 76; VI, 85.
kîam, następująco II, 84; IV, 76; V 80; VI, 89.
kakku, broń I, 114, 124, 130; II, 20, 36, 54, 122; III, 24, 34, 40, 82, 92, 98; IV, 16, 30, 35, 49, 75, 85, 92, 111; VI, 129.
kakkabu, gwiazda V, 2, 4, 82, 133; VII, 106, 110.
kakkabu BAN, gwiazda Łuk VI, 91.
כלה kalû, rozpływać się we łzach, położyć kres, ustać:
I_1 la ikalli I, 2 kol. 6; II, 2 kol. 2
I_1 ka-lu-u IV, 114, schnąć od płaczu
II_2 uk-ta-li VII, 114.
kalû (ka-la, kali), ogół, wszystko I, 61, 136; II, 42, 88; III, 46, 104, 130; IV, 14; VI. 69, 82, 137, 145, 147; VII, 8, 69, 121.
kalâmu, kalâma, kalâmi/e, wszystko I, 113; II, 19; III, 23, 81.
kališ, całkowicie IV, 125.
כלל kullalu, ogół VII, 18.
kilallân, kilallên, kilallê, obydwie strony.
כלם kalâmu II_1 pozwolić patrzeć:
II_1 li-kal-lim VII, 125.
taklîmtu, wskazanie, pouczenie VII, 137.

כלמא IV_1 patrzeć:
IV_1 ik-ki-lim-mu-ma VII, 137.
kîma, jak I, (98), 116, 126, 1 kol. 1, 2 kol. 3; II, 22, 32, 138; 2 kol. 2; III, 26, 36, 62, 84, 94, 120; IV, 27, 137; VI, 56, 153, 156; VII, 111, 120.
כמה kamû, pętać:
I_1 a-kam-me II, 135; III, 59, 117
I_1 ik-mu I, (73); IV, 123, 128; VI, 129
I_1 ik-me-šu-ma I, (69)
I_1 ik-mi-ši-ma IV, 103, 120
I_1 ik-mu-šu IV, 120; VI, 31
I_1 lik-me VII, 112
I_1 ka-mi-ki II, 85
IV_1 ik-ka-mu-u I, 98.
kamû, spętany IV, 127; VII, 27.
כמל kamâlu, gniewać się:
I_1 ik-mu-lu IV, 76;
kummu, komnata boga Ea I, (75); VI, 52.
כמס kamâsu, korzyć się:
I_1 ik-mis III, 70
כמר kamâru, powalić:
I_1 kam-ra I, 84.
I_2 kitmuru, walka II, 48; III, 52, 110.
kamâriš, w sieci, smutnie IV, 112.
[il]kingu I, 128, 139; II, 34, 45, 56; III, 38, 49, 96, 107; IV, 66, 81, 119; VI, 29. Zobacz Ḳingu.
כנך zobacz קנק
כנש kanâšu, uginać się przed kimś:
II_1 mu-kan-niš VII, 38.
[is]kussû, tron IV, 29; V, 85; VI, 94.
kisukku, więzienie; kisukkiš IV, 114.
kusarikku, ryba-baran I, 123; II, 29; III, 33; ku-dar-rik-ki III, 91.
כפד kapâdu, planować, przemyśliwać:
I_1 ik-pu-du I, 52, 55; II, 10
I_1 kap-du I, 110; II, 16; III, 20, 78.
kipdu, plan, zamysł VII, 44.
šir kupu, cielsko potworne IV, 136.
kuppu, źródło VI, 69.
כצף II_1 kaṣâpu, trzymać:
III_2 šu-tak-ṣi-ba-am-ma V, 20.
k(ḳ?)iṣṣu, miejsce zamieszkania (bogów?) I, (79); VII, 84.
kiṣru, wojsko IV, 106; zob. קצר.
כרב karâbu, być dobrze usposobionym, czcić:
I_1 ik-ru-bu IV, 28.
I_2 kitrubiš, w sposób hołdowniczy II, 111.
ikribu, modlitwa VII, 99.
karûbu, kurûbu, wielki, potężny VII, 5.
ku-ru-nu wino III, 9, 134.
כרה karû, doprowadzić do nędzy:
I_1 lik-ri VII, 112.
כרר? karru, szata I, 132; II, 38; III, 42, 100.
כרש karašu, karšu, wnętrzności człowieka, brzuch, serce, duch I, 23, 44; II, 51; IV, 99, 101; VI, 142; VII, 35, 136.
kirêtu, uczta III, 8, 133; VI, 75.
kâta, ka-a-ta, ka-a-ti-ma, ka-a-ši, a-ka-ša, ty—ciebie, dla, ciebie I, 138; II, 44; III, 4, 48, 106; IV, 77, 86; VI, 53.
ka-tu-nu-ma, ka-a-šu-un, ka-šu-un, wy II, 135, 138; III, 59, 62, 117, 120.
kišibbu, pieczątka IV, 122.
כשד kašâdu, dosięgnąć:
I_1 ni-kaš-ša-da VI, 54
I_1 ik-šu-du-ka V, 19
I_1 ina ka-ša-di VI, 61.
kišâdu, szyja VII, 133.
[il]kišar (ki+šar) I, 12.
כשר, być gotowym z pomocą:
I_1 ik-še-ru-ni VI, 156.
כשש kašâšu, być potężnym:
I_1 ik-ša-šu-nim-ma III, 129.
kašûšu, potężny II, 73;
kiššatu, świat IV, 14; V, 3 kol. 3.
כתם katâmu, 1) przykryć, 2) zamknąć:
I_1 ana la ka-tam IV, 98
II_1 ku-ut-tu-ma-ma II, 89
III_1 šuk-tu-mat II, 117, 119.

ל.

לא$_1$ lâ, la-a, nie I, 1.
I. לאה chcieć, módz:
I_1 te-li-' III, 5
I_1 i-li-'-a II, 82; III, 53, 111
I_1 la li-'-e IV, 110
I_1 li-'-at I, 49.

telê'u, pomysł (?) I, 59.
II. לאה mieć siłę.
la'âtu,—ana la-'-a-ti-šu, jak tylko mogła IV, 97.
li'û, potężny I, (80).
^{is}li'û, tabliczka IV, kol. 3.
לבב srożyć się:
  I$_1$ la-ab-bat II, 12; III, 74
  I$_1$ lab-bat III, 16
  I$_1$ la-ab-bu I, 111; II, 17, 79
  I$_1$ lab-bu III, 21.
libbu, serce I, (90); II, 51, 76, 93, 108, 110, 115, 118, 120, 132; III, 14, 56, 72, 114; IV, 78, 100, 102; VI, 2, 4, 138, 142; VII, 35, 37, 135.
לבן labânu, cegły wyrabiać:
  I$_1$ il-bi-nu VI, 60.
libittu, cegła niepalona VI, 60.
לבר labâriš, w starości VII, 113
labiru, stary I, 1 kol. 1; 2 kol. 3; II, 2 kol. 2.
לבש labâšu, przyodziewać się:
  I$_1$ la-biš I, 103
  III$_1$ u-šal-biš-ma I, 117; II, 23; III, 27, 85
lubâšu, szata IV, 19, 23, 24, 25, 26.
lû, zaiste, part. I i III osoby liczby pojed. i mnogiej.
^{il}Lugal-dimmer-an-ki-a VI, 28, 143.
^{il}Lugal-du-kug-ga VII, 85.
^{il}Lugal-dur-maḫ VII, 78.
^{il}Lugal-eš-dubur VII, 74.
לאט (לא$_2$ט?) la'âṭu, palić, rozpalać:
  I$_1$ la-a-'-iṭ VI, 142.
^{il}Laḫmu I, 10, (78, 83, 89); III, 4, 68; VI, 161.
^{il}Laḫ-ḫa III, 125.
^{il}La-ḫa-mi III, 89.
^{il}Laḫamu I, 10, (78, 84), 121; II, 27; III, 4, 31, 68, 125; VI, 161.
lilâ (LU-GAL-LU-a) VI, 6, 7.
ללה lullû, lulû, obfitość IV, 72.
למד lamâdu, uczyć się, poznać:
  I$_1$ lam-da-ma I, (93)
  I$_1$ lam-du IV, 54.
למה lamû, opasać, zamknąć:
  III$_1$ šul-mu-u IV, 41
  III$_1$ u-šal-mi-ši IV, 95.
למן limênu, być złym, nieprzyjaznym:
  II$_1$ u-lam-mi-in II, 3.
limnu, r. ż. limuttu, zły I, 44, 52, (73), 91; IV, 18, 45, 123; VII, 34, 36, 73.
limuttu, zło IV, 84.
Lumaši (gwiazda) V, 2.
lânu, postać I, (99).
lamassu, bóg-opiekun (demon) VI, 153.
לקא$_3$ liḳû, laḳû, wziąć, zebrać:
  I$_1$ il-ḳu-u VII, 140
  I$_1$ li-ḳu-u I, 139; II, 45, III, 107.
lišânu, język III, 8, 133.

מ.

mâ, następująco VII, 108, 119.
ma'u, wnętrzności I, 101.
MU (šumu), linja, wiersz IV, kol. 2.
מא$_1$ד ma-'-diš, ma-a-di-iš, wielce I, 19, (92); III, 137; VI, 56; VII, 80.
ma'du, ma'adu, mnóstwo VII, 22.
מאר mâru, 1) posłać, 2) kierować:
  II$_1$ u-'-a-ra ($\sqrt{}$ mâru, Langdon BE, 227; Muss-Arn. Gl. 508)
  II$_1$ u-ma-'-i-ru VI, 45
  II$_1$ u-ma-'-i-ra-an-ni III, 13, 71
  II$_3$ um-ta-'-ir IV, 140.
מאר (א$_2$?) ? mâru, dziecko, syn I, 34, 52, (101, 102), 140, 1 kol. 2, 3; 2 kol. 4; II, 46, 72, 110, 122, 127, 2 kol. 3; III, 13, 50, 55, 71, 108, 113; IV kol. 4; V, 135; VI, 108, 162, 167; VII, 127.
mârûtu, synostwo VI, 131.
מגר magâru, być na usługi:
  I$_1$ ma-gi-ru I, 48
  I$_1$ la ma-gi-ri VII, 38
  I$_1$ ma-ga-ri VII, 20.
מות mîtu, umarły VI, 157; VII, 26.
mêḫû, burza IV, 45.
maḫḫûtaš (od maḫḫûtu), w stanie podnieconym VI, 88.
muḫḫu, to, co się znajduje na czemś, czaszka (?) II, 85; IV, 130.
maḫâzu, miasto IV, 146. — Zobacz חוז.

מחץ maḫâṣu, bić, rozbijać:
  I$_1$ im-ḫaṣ II, 50
  I$_1$ im-ḫa-ṣa IV, 55
  IV$_1$ im-ma-ḫaṣ-ṣu I, 97.
מחר maḫâru, wystąpić naprzeciw, być równym komu, umieścić się na czele:
  I$_1$ i-maḫ-ḫa-ru VII, 100
  I$_1$ i-maḫ-ḫar-šu VII, 134
  I$_1$ im-ḫur-ma V, 74
  I$_1$ lim-ḫu-ra III, 66, 124
  I$_1$ maḫ-ra-at IV, 21
  III$_2$ uš-tam-ḫi-ir IV, 142
  III$_2$ šu-tam-ḫu-rat V, 18, 22.
maḫru, front, przednia strona, głównie w znaczeniu przyimka przed: II, 9, 56, 82, 114; III, 6, 53, 97, 111; VI, 50, 65; VII, 136.
ma/iḫru, odpowiadające drugiemu, równe I, 114, 125; II, 20, 31, 74; III, 24, 35, 82, 93; IV, 30, 50.
maḫrû, przedni, pierwszy I, 129, II, 35; VI, 21; VII, 125, 137.
maḫ-ri pa-an, pierwszy, na czele III, 39.
maḫâriš, maḫriš, naprzeciw, przed II, 91; III, 56, 114; IV, 2; VI, 31.
miḫirtu, st. constr. miḫrit, miḫrat, front, nawprost IV, 142; VI, 62.
mitḫâriš, zgodnie, razem II, 137; III, 61, 119; VI, 136; VII, 126.
tamḫaru, bitwa I, 111, 133; II, 17, 37, 90; III, 21, 41, 79, 99.
miṭ(ṭ)u, jakaś broń Marduka IV, 37, 130; VI, 83.
מטה maṭû, pomniejszać, być małym:
  I$_1$ i-maṭ-ṭi II, 85.
מי mû, woda I, 5, (63); IV, 140.
mekû, plan, dekret I, 60; II, 81; IV, 66.
^{il}Mu-kug VII, 33.
מלא$_1$ malû, napełnić, być pełnym:
  I$_1$ im-la I, (90); II, 115
  I$_1$ im-lu-u III, 131
  I$_1$ ma-lu-u IV, 113
  III$_1$ uš-ma-al-la I, 116
  III$_1$ uš-ma-al-li I, (86); III, 26
  III$_1$ uš-mal-li I, 134; II, 40; III, 44, 84, 102
  III$_1$ uš-ma-al-lu II, 22
  II$_2$ um-ta-al-la IV, 40
malû, pełność II, 118, 120.
mala, tyle ile jest VI, 124.
milû, powódź, (tłum) IV, 116.
מלך malâku, obradowywać, udzielać rady:
  I$_1$ i-ma-al-lik I, 47
  I$_2$ im-tal-li-ku I, 34, zastanawiać się
  I$_2$ lim-tal-ku VII, 126.
maliku, malku, książe, doradca II, 58; VI, 28; VII, 81.
malkûtu, panowanie I, 134; II, 40; III, 44, 102; IV, 2.
milku, rada I, 48; II, 109; IV, 67; VI, 4; VII, 3.
melammu, blask, uroczysta szata I, (68, 103), 117; II, 24; III, 28, 86; IV, 58.
mulmullum, dziryt, lanca (?) b. Marduka IV, 36, 101.
ma-al-ma-liš, jeden odpowiadający drugiemu IV, 90.
mummu I, 4, 30, 31, 47, 48, 53, (66, 70, 72), 98; II, 55.
מנה manû, 1) liczyć, 2) recytować:
  I$_1$ i-man-ni IV, 91
  I$_1$ im-ni-šu IV, 120
  I$_1$ im-ni-šum-ma I, (63).
minûtu, liczba, wymiar I, (93).
minû, minâ, co I, 45; III, 127; VI, 50.
mannu, manu, kto VI, 155.
manumma, kto VI, 23.
mamman, ktokolwiek IV, 10, VII, 14, 134.
manâma, którykolwiek I, 7; V, 7.
mimma, coś VII, 22.
mimmuma, wszystko co tylko I, (92).
mimmû, cokolwiek I, 55; II, 10, 139; III, 63, 121; IV, 42.
mi-im-ma-ma, wszystko I, 60.
mêsu, sanktuarjum VI, 170.
מצא$_1$ maṣû, znaleźć, osiągnąć:
  III$_1$ lu-ša-am-ṣa-a II, 118, 120.
מצה? (מצא?) maṣû, być szerokim, dalekim, dużym, grubym:
  II$_1$ lu-meṣ-ṣa-ma VI, 123.
מצר maṣâru, 1) II$_1$ rozcinać, 2) ustanawiać (granice):
  II$_1$ u-ma-aṣ-ṣir V, 3
maṣ(ṣ)aru (może także pochodzić od נצר) stróż IV, 139.
miṣru, granica V, 3.
מרץ marâṣu, być lub stawać się chorym:
  I$_1$ im-ra-aṣ I, 37
  III$_1$ šum-ru-ṣa-at-ma I, 46
  I$_2$ im-tar-ṣa-am-ma I, 27.

marșiš, mocno, boleśnie I, 43, 94; II, 6; III, 126,
il Marduk I, 2 kol. 5; II, 106, 107, 109; III, 10, 55, 113, 138; IV, 5, 13, 20, 28, 93, 126; V, 3 kol. 1; VI, 1, 17, 38, 39, 45, 48, 55, 64, 97, 127, 137, 139; VII, 129.
il Maš II, 2 kol. 3.
משה mûšu, noc I, 38, 110; II, 16; III, 20, 78; V, 12, 13.
mûšiš, w nocy I, 50.
maš-di-e ? IV, 137.
mušmaḫḫu, wielka żmija I, 106, 114; II, 20; III, 24, 82.
mušruššu (żmija+straszny) I, 121; II, 27; III, 31, 89, ruššu od רשא.
משה mašû, zapominać:
I_1 a-a im-ša-a VI, 121
I_1 la ma-še-e VI, 112
IV_1 im-ma-ši VII, 18
IV_1 im-ma-ša-a VII, 31.
משח mašâḫu, mierzyć:
I_1 im-šu-uḫ-ma IV, 143.
משל mašâlu, być lub stawać się równym, podobnym:
I_1 maš-la VI, 126
II_1 u-maš-ši-il I, 15
II_1 u-maš-ša-lu VII, 82
II_2 um-taš-ši-il I, 118; III, 28
II_2 um-taš-šil III, 86
II_2 um-daš-šal VII, 14.
mišlu, połowa IV, 138; V, 17, 18.
tamšîlu, tanšîlu, podobieństwo, kopja I, 16; IV, 144; V, 2; VI, 116.
משר mašâru, puścić:
I_2 im-taš-ši-ir II, 24; IV, 96
II_2 um-taš-šir VI, 34.
matnu, nerw (?) IV, 36.
מתק matḳu, słodki III, 135.
muttiš, przed II, 75, 111; III, 131.
mâtu, kraj V, 15; V, 3 kol. 3; VI, 122, 139, 153; VII, 116, 130.

נ.

נאד (א$_1$) nâdu, wynosić, sławić:
I_1 i-na-a-du V, 77; VI, 86.
I_2 lit-ta-'-da VI, 140
I_2 lit-ta-'-du VII, 24
I_2 mut-ta-'-du IV, 124.
m Nâ'id il Marduk I, 1 kol. 2, 3; IV, kol. 4.
נא$_1$ק nâḳu, biadać:
I_1 i-nu-ḳu III, 126.
נא$_2$ר nûru, światło VI, 132, 152; VII, 5.
נאר (א$_4$?) nêru, nâru, niszczyć:
I_1 ta-na-ra II, 55
I_1 i-na-ru IV, 105
I_1 i-na-ru-ma I, 93
I_1 i-na-ra-aš-šu I, (69).
נבא (א$_1$) nabû, wołać, nazwać (šuma):
I_1 im-bi-šum-ma I, (76)
I_1 im-bi-ma V, 80; VI, 89
I_1 im-bu-u-šu VI, 127
I_1 im-bu-u VI, 151, 155; VII, 19, 117, 124
I_1 i-nam-bu-u VI, 169
I_1 i nim-bu-u VI, 143
I_1 ni-im-bu-u VI, 124
I_1 nim-bi-e-ma VI, 125
I_1 na-bu-u VI, 51
IV_1 in-na-bu-u VI, 159
I_2 it-ta-bi VII, 116
I_2 ni-it-ta-bi VI, 163.
nîbu (nib'u), nazwa VI, 131; nimbukun VI, 21=wasza deklaracja,
Nabû-aḫê-iddin-na II, 2 kol. 2.
Nabû-balaṭ-su-iḳbi I, 1 kol. 2, 3; VI, kol. 2.
Nabû-bêl-šu IV, kol. 4.
Nabû-mušetiḳ-ûmi I, 2 kol. 4.
נבא$_4$ nibû, wytryskać:
I_1 na-ba-a-ta V, 16.
נבל nablu, płomień IV, 40.
il Nîbiru (zobacz III ebêru) V, 6; VII, 106, 109.
nubattu, nocny wypoczynek VI, 52.
נגה nigû, być jasnym, weselić się:
I_1 li-ig-gi-ma VII, 129
II_1 nu-ga-a VI, 73
IV_2 i-te-en-gu (it-ta-an-gi) VII, 118.
nigûtu, radość, muzyka VI, 76.
nagbu, zbiór, całość III, 7; VI, 170; VII, 34, 117.
נדב nindabû, ofiara VI, 113, 120; VII, 68.
נדה nadû, rzucać, strącać:
I_1 a-di I, 133; II, 39
I_1 ad-di III, 43, 101

I_1 id-di IV, 71; VI, 83, 94
I_1 id-da-a IV, 104
I_1 id-du-šum-ma IV, 1
I_1 i nid-di VI, 53
I_1 na-du-ma IV, 112
I_2 it-ta-di I, 44; IV, 117
I_3 it-ta-nam-di IV, 91.
il NU-DIM-MUD = il Ea (bóg oceanu) I, 16, 17; II, 58; III, 54, 112; IV, 126, 142; VI, 38.
נדן nadânu, dać:
I_1 i-nam-din VI, 4, 18
I_1 ta-ad-di-nu I, 106
I_1 id-din-šu I, 137; II, 43
I_1 id-din-šum-ma III, 47, 105
I_1 ni-id-din-ka IV, 14
I_1 id-din-nu-šu IV, 30
I_1 na-din VII, 68, 69
IV_1 li-in-na-din-ma VI, 16
IV_1 li-in-na-ad-nam-ma VI, 13, 25.
נדר nadru straszny I, 117; II, 23; III, 27, 85.
נוח nâḫu, spoczywać, uspakajać się:
I_1 i-nu-uḫ-ma IV, 135
I_1 li-nu-ḫu VII, 11
I_1 i-nu-ḫu II, 7
I_1 i-nu-uḫ-ḫu I, (75)
I_1 ni-ḫu II, 112
I_1 na-ḫat II, 51
II_1 li-ni-iḫ-ḫa I, 141; II, 47; III, 51, 109.
נוש nâšu, skierować, drżeć:
II_1 u-na-ši (= unâš? a może od našû?) II, 87.
נזז nazâzu, stać, ustawiać się:
I_1 i-za-za II, 112
I_1 i-zu-za II, 101, 112
I_1 i-ziz-za II, 75
I_1 iz-ziz II, 9
I_1 iz-zi-iz VI, 141
I_1 izi-iz-ma III, 11
I_1 iz-ziz-ma III, 70
I_1 i-zu-uz-ma I, 42
III_1 lu-uš-ziz-ma VI, 6
III_1 uš-ziz I, 121; III, 31, 89
III_1 uš-zi-iz V, 2, 4
III_1 uš-zi-zu-ma IV, 19
III_1 uš-zi-zu IV, 125
III_1 uš-ziz-zu I, (74)
III_1 uš-zi-iz-ma II, 27
I_2 it-ta-zi-iz II, 114.
manzazu, postój II, 88; IV, kol. 1; V, 1, 6, 8; VI, 80, 149.
נטה naṭû, właściwy, odpowiedni, I, (94); VI, 37.
נטל naṭâlu, przyglądać się:
I_1 i-na-aṭ-ṭa-al II, 86.
I_1 i-na-aṭ-ṭal-ma IV, 67.
I_1 i-na-aṭ-ṭa-lu VI, 66.
niṭlu, spojrzenie IV, 70.
ניא II_1 odrzucać, z powrotem:
I_1 li-ni-'-u VII, 12.
ניא (?) נוי (?) nîtu, hamowanie IV, 110.
נכל nakâlu, być mądrym, pomysłowym:
II_1 lu-nak-ki-il VI, 9
II_1 u-nak-kil VI, 43
II_1 u-nak-kil-šu I, 62
II_1 nu-uk-ku-lu I, (93)
II_1 nu-uk-ku-lat V, 76; VI, 85.
nikiltu, chytrość, pomysłowość, rzecz artystyczna IV, 136; VI, 2, 38.
נכר nakâru, byćlub stawać się innym:
II_2 ut-ta-kar II, 139, III, 63, 121.
nakiru, wróg VII, 28.
nakru, wróg, wrogi, III, 66, 124, 127; IV, 16, 125.
נמר namâru, być lub stawać się jasnym, błyszczeć.
I_1 im-me-ru I, 51; VI, 56
I_1 im-mir I, (90)
I_1 nam-ru VI, 132.
il Namtilaku VI, 155.
il Namru VI, 159.
il Nannar V, 12; VI, 49.
nûnu, ryba IV, 137.
nîni, my I, 40, 45, 96, 100, 102; III, 128; V, 140; VI, 168.
נסא$_4$ nisû, oddalić, odsunąć:
II_1 u-sa-an-ni III, 135
II_2 ut-te-is-si II, 116.
נסח nasâḫu, wyrywać:
I_1 is-su-ḫu VII, 34
I_1 na-siḫ VII, 43
I_1 na-si-iḫ VII, 65.
נסך nasâku, położyć, kłaść:
I_1 is-suk IV, 101.
nismatu, wola, pragnienie IV, 126.
נסק nasâḳu, sławić:
I_2 it-ta-siḳ V, 79.
נפח napâḫu, rozpalać:
I_1 na-pa-ḫi V, 15
IV_2 it-tan-paḫ I, (96).
nappaḫu, kowal IV, kol. 4.
napḫaru. Zobacz פחר.
nipru, nasienie II, 2.

נפש napâšu, rozprzestrzeniać się, oddychać swobodnie:
I_1 lip-pu-uš II, 76
II_1 mu-nap-pi-šu II, 110.
napištu życie II, 91; IV, 17, 18, 31, 103, 109; IV, kol. 4; VI, 115, 133; VII, 15.
נצר naṣâru, pilnować, ochraniać:
I_1 na-ṣir-šu-nu I, 22
I_1 na-ṣa-ru VI, 41.
maṣ(ṣ)artu, straż VI, 42.
niṣirtu, życie VII, 112.
נקד nâḳidu, pasterz VII, 128.
נקה naḳû, wylać, złożyć ofiarę:
III_1 li-šiḳ-ḳu (wątpliwe) VI, 119.
il Nari-dimmer-an-ki-a VI, 147.
ni-a-ši, a-na-a-ši, nam VI, 115, 124,
nišu, lud VI, 14, 82, 133, 139, 140; VII, 113.
$א_1$נשׂ p. našû, podnosić, przynieść, nieść:
I_1 i taš-ši II, 54
I_1 iš-ši-ma IV, 37, 49, 75; V, 78
I_1 liš-ši-ma VII, 114
I_1 na-ši I, 124; II, 30; VI, 83
I_1 na-šu-u I, 111; II, 17; III, 21, 79; IV, 114
I_1 na-še-e I, 130; II, 36; III, 98
I_1 na-ša-a IV, 53
I_1 na-aš III, 34, 40, 92
I_1 na-ša-ti-ma IV, 77
III_1 lu-u-ša-aš-ša-a VI, 26
IV_1 li-in-na-ša-a VI, 120.
nîšu (niššu, niš'u), podniesienie; ni-šu e-ni-šu... miłe spojrzenie I, (87).
נשך našâku, rzucać:
III_1 u-ša-as-si-ku VII, 28.
נשק našâḳu, całować:
I_1 iš-ši-iḳ II, 116
I_1 iš-šiḳ III, 69
II_1 u-na-aš-šaḳ I, 54
IV_1 in-niš-ḳu III, 132
I_2 it-te-ši-iḳ VI, 88
I_2 it-taš-ḳa II, 50.
נשר našâru, zmniejszać:
I_1 la na-ši-ir I, 25.
נתה? נתא? natû, rozbijać:
II_1 u-nat-ti IV, 130.

ס.

סאד sâdu, zabijać:
I_1 i-sa-du IV, 123
I_1 i-sa-a-du I, (73).
siba, sibi r. ż. sibittu, siedem IV, 47; VI, 82.
סבס i שבס sabâsu, šabâsu, gniewać się:
I_1 ina sa-ba-si-šu VII, 134.
sagû, sanktuarjum IV, 12; VII, 10.
סוק sâḳu, być wązkim:
I_2 li-si-iḳ VII, 112.
סחה siḫû, odpaść:
I_1 si-ḫa-ti (perm. 3-cia osoba) IV, 68.
סחר saḫâru, 1) odwracać się, 2) opasać:
I_1 is-ḫu-ru-šim-ma II, 13; III, 17, 75
II_1 u-saḫ-ḫi-ru IV, 108.
il Suḫ-Gu-Ḫab VII, 47.
il Suḫ-Ḫab VII, 43.
suk(ḳ)allu, namiestnik, minister I, 30, 31; III, 2, 3.
סכף (niekiedy שכף) sakâpu, 1) rozbijać, kłócić się:
I_1 sak-pu I, 33
I_1 sa-ki-pu I, 110; II, 16, III, 20, 78.
sûnu, „łono" II, 50.
sinništu, kobieta II, 122.
ספח sapâḫu, zepsuć:
I_1 sa-pi-iḫ IV, 68
II_1 mu-sap-pi-iḫ VII, 44
IV_1 is-sap-ḫa IV, 106.
ספן (niekiedy שפן) sapânu, powalić IV, 54.
saparu, sieć IV, 41, 44, 95; V, 75; VI, 84.
sapariš, w sieci IV, 112.
סקר seḳru, wyraz, mowa II, 140; III, 64, 122; IV, 4, 6, 9.
סרר sarâru, sprzeciwiać się:
I_1 la sa-ra-ar IV, 9.
sarru, r. ż. sarratu, — sa-ṛa-a-ti (amâte) = słowa wichrzycielskie IV, 72.
sartu $\sqrt{\text{סרר}}$ bunt, a może z šêrtu $\sqrt{\text{שאר}}$ ($א_4$?) występek VII, 40.

פ.

פאל III/II_2 la uš-te-pi-il VII, 132, nie pozostawi poza mocą.
il Pagalguenna VII, 76.
פדה padû, rozwiązywać:
I_1 la pa-du-u, bez litości I, 115, 124; II, 21, 30; III, 25, 83, 92; IV, 52
I_1 la pa-di-i III, 34; IV, 130
I_1 ana pa-di-šu-nu III, 29.
פזר puzru, skryte miejsce IV, 32, 132.
פחר paḫâru, gromadzić się:
I_1 ip-ḫu-ru IV, 74; VI, 96
I_1 lip-ḫu-ru-nim-ma VI, 15
I_1 paḫ-ru VI, 69
II_1 u-paḫ-ḫir-ma VI, 17.
puḫru (ukkin-na), zgromadzenie I, 55, 112, 127, 129, 133; II, 12, 18, 33, 35, 39, 136; III, 16, 22, 37, 39, 43, 60, 74, 80, 95, 97, 101, 118, 132; IV, 15, 106; V, 78; VI, 87, 143, 169; VII, 13, 37.
napḫaru, zbiór, ogół III, 126; VII, 45, 47, 76.
פטר paṭâru, rozciąć:
I_1 ip-ṭur I, (67)
IV_1 ip-paṭ-ṭar VI, 78.
פי pû, usta I, 35, 138, 141; II, 44, 47, 112, 138, 1 kol. 1; 2 kol. 1, 2; III, 1, 48, 51, 57, 62, 106, 109, 115, 120; IV, 9, 23, 25, 27, 97, 100; kol. 3; VI, 3, 19, 105, 119, 144; VII, 32, 33, 132.
palû, insignium królewskie IV, 29,
פלח palâḫu, lękać się:
I_1 ip-la-ḫu IV, 108
I_1 pa-liḫ I, 2 kol. 5.
puluḫtu, strach I, (86, 95), 117; II, 23; III, 27, 85; IV, 57, 115.
apluḫtu, strach, szacunek, pełne uzbrojenie IV, 57.
פלכה (כ?) być szerokim:
III_1 uš-pal-ki IV, 100.
palkû, szeroki I, 18.
פלס palâsu, patrzeć, oglądać:
I_1 pal-su VII, 107
IV_1 nap-lu-su-šu-nu VI, 136.
פנה pânu, twarz I, 51, 123; II, 35; III, 97; IV, 39, 60, 96, 105, 116; VI, 83; — pa-nu-uš-šu VII, 137, za dawnych czasów.
פקד paḳâdu, strzedz:
I_1 ip-ḳid-ma I, 132; II, 38; III, 42, 100
II_1 u-paḳ-ḳad VI, 19.
פקל być potężnym:
II_1 pu-ug-gu-lu I, 18.
ab/$_p$k/$_k$allu (czy $\sqrt{\text{פקל}}$?) mocarz I, (80); III, 55, 113; IV, 93.
פרא parû, odciąć, przeciąć:
I_1 pu-ru-'-ma IV, 31
II_1 u-pa-ri-'-ma IV, 131
I_2 ip-tar-'-u VI, 32.
pitradu, strach III, 135.
פרך parâku, popełnić gwałt na kimś:
I_2 ip-tar-ka I, (70).
parku, zapora IV, 139.
פרכה IV_1 la na-par-ka-a, bez przerwy V, 14.
parakku, sanktuarjum IV, 1, 1, 11; VI, 51, 53, 58, 68, 122.
paramaḫḫu (bar + maḫ) = parakku ṣîru, wielkie mieszkanie bogów VI, 70.
פרס piristu, decyzja II, 107.
parṣu, zarządzenie IV, 82; VII, 121.
פרר parâru, złamać:
II_2 up-ta-ri-ra IV, 106.
פרשׁ parâšu IV_1 latać:
IV_1 mu-up-par-šu IV, 52.
פרשד, IV_1 na-par-šu-diš IV, 110.
פשח pašâḫu, uspokoić się:
I_1 lip-šaḫ II, 76
I_1 pa-aš-ḫu VI, 8; VII, 10
III_1 nu-šap-šaḫ VI, 54
III_1 nu-šap-ši-iḫ VI, 52
III_1 šu-up-ši-iḫ II, 128
III_1 šu-up-šu-ḫa-ak I, 38
III_1 šup-šu-ḫa-at I, 50
III_1 šup-šu-ḫi-iš I, (75)
III_1 mu-šap-šiḫ VI, 138
IV_1 ip-pa-aš-ḫu VI, 134.
tapšuḫtu, uspokojenie, ulga VI, 12.
pašaḫiš, spokojnie VI, 26.
פשק pašḳu, trudny I, (94).
pušḳu, ucisk VI, 148, 154; VII, 23.
šapšaḳu, nędza, niedola VI, 130.
פשר pašâru, rozwiązywać:
I_2 ip-ta-šar II_1 4.

פתא$_3$ pitû, otworzyć:
I_1 ip-te-ma IV, 97; V, 9
I_1 pi-ta II, 117, 119
IV_1 li-pat-ta-a (=lippattâ) VII, 128.
פתק patâḳu, zrobić, stworzyć:
I_1 ip-ti-ḳu III, 134
I_1 ip-ti-ḳa VII, 115
I_1 lip-ti-ḳu III, 9
I_1 pa-ti-ḳa-at 113
I_1 pa-ti-ḳat III, 81
I_1 pa-ti-iḳ-ḳa-at II, 19; III, 25
IV_1 lip-pat-ḳu VI, 14
IV_1 lip-pa-ti-iḳ-ma VI, 58.
pitḳu, dzieło I, 2 kol. 1; II, 1.

צ.

I. צא$_1$ן ṣênu, owca VII, 111.
II. צאן (א$_4$?) napełniać:
I_1 i-ṣa-nu IV, 115
I_1 i-ṣa-nu-ma IV, 99
III_1 li-še-ṣi-in VI, 115.
צאר (א$_2$) ṣîru, wysokim być:
II_1 u-ṣir V, 14.
ṣîru, wysoki VII, 80.
ṣi-ri-iš, ku, do... I, 32; IV, 128.
I. צבר ṣabâru, pojmać, sprowadzić:
III_1 u-ša-aṣ-bi-ra-an-ni III, 14, 72.
II. צבר ṣabâru, słuchać:
I_2 ti-iṣ-bu-ru te-le-', winieneś chętnie wysłuchać III, 5. (Muss-Arn. Gl. 860.)
צבת ṣabâtu, wziąć:
I_1 iṣ-ba-tu I, 58; VII, 17
I_1 ṣa-bit IV, 96; VII, 107
I_2 ti-iṣ-bu-tu I, 130; II, 36; III, 40, 98
III_1 u-ša-aṣ-bi-it IV, 139
IV_1 li-iṣ-ṣab-tu-ma VII, 125
III_2 uš-te-iṣ-bi-ta IV, 42
III_2 uš-ta-aṣ-bi-tu-uš IV, 34.
ṣibittu, niewola IV, 127.
ṣibtu, treść III, 127.
צלא$_4$ ṣêlu, żebro, bok, — ina ṣi-li ki-lal-la-an, po obydwóch stronach V, 9.
צלה ṣulâtu, bitwa I, 112; II, 18; III, 22, 80.
צלל ṣalâlu, kłaść się:
I_1 ni-ṣa-al-lal I, 96
I_1 i ni-iṣ-lal I, 40, 100, 102
I_1 ṣa-lil I, (64)
I_1 ṣal-la-lat I, 50
I_1 ṣa-al-la-ku I, 38
III_1 u-ša-aṣ-lil-ma I, (65).
צלל ṣalâlu, ocieniać, przykryć dachem:
II_1 u-ṣa-al-lil IV, 138.
צלם ṣalmât ḳakḳadi, czarnogłowi, ludzie VI, 111, 123; VII, 32, 89
צלף (צלב, ?זלף) uszkodzić:
II_1 ṣu-ul-lu-pu IV, kol. 3.
צמד ṣamâdu, zaprządz:
I_1 iṣ-mi-da II, 4
I_1 iṣ-mid-sim IV, 51
I_1 la ṣa-an-da-at IV, 85.
naṣmadu, zaprząg IV, 51.
צמר ṣimru, obfitość, bogactwo VII, 21.
צפ(?)א ṣapû, wykończyć (Langdon BE, 80 uw. 6):
II_1 uṣ-ṣi-ip-šu I, (91)
III_2 uš-te-iṣ-bi-šum-ma I, (91).
ṣuṣû, trzcina (?), kępy na wodzie I, 6.
I. צרר ṣarâru, rozpalać się, błyszczeć:
I_1 ṣa-ri-ir I, 87.
II. צרר ṣirritu, męka, kajdany I, (72); IV, 117; nieprzyjaźń, berło (niepewne) VI, 141.
ṣirtu, pierś I, (85).
ṣirmaḫ(ḫ)u, olbrzymi wąż.
ṣirruššû, potworny żmij.
ṣatu. $\sqrt{}$ וצא$_1$ wieczność VII, 114; według Muss-Arn, Gl. 889 $\sqrt{}$ צאת.
ṣîtu. Zob. וצא$_1$.

ק.

קבא ḳibû, ḳabû, mówić:
I_1 i-ḳab-bi VI, 87
I_1 i-ḳab-ba V, 133
I_1 i-ḳab-bi-šu VI, 11
I_1 iḳ-bi-ma IV, 25
I_1 iḳ-bi-šum IV, 26
I_1 iḳ-bu-u VI, 161
I_1 liḳ-bu-u VII, 24
I_1 ki-bi IV, 22
I_1 ki-bi-šum-ma IV, 24.

ḳibîtu, wyraz, rozkaz I, 138; II, 44; III, 48, 106; IV, 7; VII, 131.
taḳpîtu, taḳbîtu, rozkaz VI, 146.
קבל ḳablu, środek, środkowa część IV, 65.
קדם ḳudmu, przed III, 11, — ḳudmiš I, 33.
קול ḳâlu, 1) krzyczeć, 2) być spokojnym.
ḳûlu, Langd. BE. 73 uw. 10, spokój I, 40.
ḳâliš, głośno I, 94; II, 89.
קיף ḳâpu, powierzyć:
I_2 iḳ-ti-pa V, 12.
קיש ḳîštu, dar IV, 44.
קלל ḳullultu, czyn występny VII, 136.
קמם ḳamâmu (?) wzdychać (Langdon BE, 102 uw. 8 podaje, że Zimmern uważa nûš ḳakḳadi za synonim z ḳamâmu):
I_1 i-ḳam-ma-am II, 87.
il Ḳingu. Zobacz Kingu
קנק ḳanâḳu:
I_1 ik-nu-kam-ma IV, 122.
קצר ḳaṣâru, wiązać:
I_1 lu-uḳ-ṣur-ma VI, 5
I_1 iḳ-ṣur-ru VI, 24, 30
I_2 iḳ-ta-ṣar II, 2
I_2 ḳiṣ-ṣu-ra I, 6 (kitṣura).
ḳakḳadu, głowa II, 87; VI, 111, 123; VII, 32, 89.
ḳakḳaru, ziemia II, 86; III, 69.
I. קרב ḳarâbu, zbliżać się:
I_2 ḳit-ru-bu IV, 94
III_2 uš-tak-ri-ba IV, 44
III_2 šu-taḳ-ri-ba-ma V, 24
III_2 šu-taḳ-rib-ma V, 21.
ḳ/ₖirbu, wnętrze I, 9, 24, (81, 82), 107; II, 90; IV, 102; VI, 52, 54, 76; VII, 109.
ḳ/ₖirbiš, wewnątrz I, (75); IV, 41, 48; VII, 87, 108.
II. קרב ḳirbitu l. mn. ḳirbâti, pole, teren miasta VII, 67.
קרד ḳardu, potężny II, 106; IV, 70, 126.
ḳarradu, mężny II, 73; VI, 108, 177.
קרן ḳarnu, róg V, 16; VI, 66.
ḳâtu, ręka I, 132, 134; I, kol 3; II, 38, 40, 85; III, 42, 44, 100, 102; IV, 8; VI, 141; VII, 32.
iṣ ḳaštu, łuk IV, 35, 36; V, 76, 79, 80, 82; VI, 85, 88, 89.
קתר ḳutrinnu, kadzidło VI, 115.
ḳatrû, podarunek VII, 100.

ר.

ראה$_4$ rê'u (rê'û), paść, panować.
I_2 li-ir-ta-a VII, 111.
rê'û, pasterz VII, 128.
rê'ûtu, pasterzowanie VI, 111.
ראם (א$_3$) rîmênû, litościwy VII, 30.
ראס rêsu, uderzyć:
II_1 li-ra-i-su IV, 16.
רא$_3$ק rûḳu, daleki VII, 94, 135.
I. רא$_1$ש rêštû, pierwszy I, 3.
rêšu, râšu, głowa, IV, 58; ri-eš, głowa, początek I, 1 kol. 1; V, 15; VI, 62; VII, 107.
II. ראש (א$_4$) rêšu, radować się:
I_1 i-riš I, (90)
I_1 i-ri-šu IV, 133.
רבא$_4$ ina ri-bi-i, po czwarte VII, 25.
I. רבב rabâbu, być upokorzonym, zgniecionym:
III/II_1 liš-rab-bi-ib I, 142; II, 48; III, 52, 110.
II. רבב III/II_1 robić wielkim, powiększać.
rabbu, wielki VII, 64.
rabbûtu, potęga, I, 78.
רבה rabû, być, stawać się wielkim:
I_1 ir-bu-u I, 11
I_1 ir-bu-'-u I, (97)
I_1 ra-ba-a-ti IV, 77
III_1 tu-šar-bi IV, 82
III_1 u-šar-bi-ka I, 133; II, 39, III, 43, 101
III_1 uš-šar-bi-iš I, 128
III/II_1 uš-rab-bi-iš II, 34; III, 38, 96
III_1 šur-bu-u VII, 79
III_1 šur-ba-a VII, 77
III_1 lu šur-ba-ta I, 135; II, 41; III, 45, 103.
I_2 ir-tab-bu-u IV, 119
I_2 li-ir-tab-bu-u I, 136; II, 42, III, 46, 104.

rabû, duży I, 29; II, 133; III, 130; IV, 3, 5, 49, 75; kol. 1; V, 1, 72; VI, 15, 17, 27, 74, 81, 96, 113; VII, 76, 123.
rab s(š)ikkatûtu, dowództwo I, 131; II, 37; III, 41, 99.
rubûtu, majestat, władza książęca IV, 1; VII, 82.
rabiš, w majestacie, wielce II, 42, 92.
רגג raggu, zły I, 48; VII, 45, 47.
רגם rigmu, krzyk I, 25.
I. רדה II_1 dostarczać, III/II_1 uš-rad-di I, 114; II, 20; III, 24, 82.
II. רדה iść, postępować naprzód:
III_1 u-šar-di-ma III, 67; IV, 59
III_2 uš-tar-di II, 8, 80.
רוץ rêṣu, pomocnik IV, 69, 107.
I. רחה reḫû, rzucać się na kogo:
I_1 ri-ḫi I, (65)
I_2 ir-te-ḫi-šu I, (64).
II. רחה reḫû, żyć płciowo z kobietą:
III_2 uš-tar-ḫi I, (80).
רחם narâmu, przedmiot miłości VI, 72
רחץ raḫâṣu, zalać, obalić:
I_1 ra-ḫi-ṣu IV, 52.

רכב rakâbu, wejść na wóz i jechać:
I_1 ir-kab IV, 50
III_2 uš-tar-ki-ba IV, 36.
[is] narkabtu, wóz IV, 50.
רכס rakâsu, łączyć:
I_2 lu rit-ku-su IV, 85.
riksu, związek, wszechświat, zawiązka na głowie I, (67); V, 6; VII, 17, 121.
markasu, powróz, łącznik VII, 78.
רמה ramû, 1) rzucać, 2) usiąść, zamieszkać:
I_1 i-ra-mu VII, 99
I_1 ir-me IV, 2
III/II_1 uš-ram-ma IV, 146
רפש rapšu, daleki VI, 142.
רשב rašbu, straszny IV, 55.
rašubbatu, przestrach, groza IV, 58.
רשד rašâdu, III_1 ufundować:
III_1 u-šar-šid-ma I, 77.
רשה rašû, wziąć, powziąć:
I_1 ir-šu-u III, 127; VII; 27.
rittu, palec IV, 62.

שׁ.

ša, 1) zaimek wskazujący: on, ona, ono; 2) partykuła II przypadku; 3) zaimek względny. który, która, które; 4) spójnikowe: że, dlatego że.
šu-ut (šût) l. mn. od ša (IV przyp.), a właściwie od bardzo rzadkiego šu I, 127, 131; II, 33, 37; III, 37, 41, 95, 99; IV, 115.
šeu, zboże VII, 2.
שא$_4$ה šê'u, widzieć, I_2 szukać:
I_1 te-eš-'-e-ma IV, 83
I_1 i-še-'-a I, 60; IV, 66
I_1 i-še-'-am-ma II, 81
I_1 še-' I, 6
I_2 ši-te-?-'-a III, 5.
שאל (א$_1$) ša'âlu, pytać:
II_1 u-ša-'-lu IV, 92.
שאר (א$_4$) šâru, wiatr I, 85; IV, 32, 41, 45, 47, 99, 132; VII, 20, 23.
שאר (א$_4$?) šêrtu, przestępstwo, kara za przestępstwo IV, 114.
ina šar-tu (שאר ?), oszukańczo I, 2 kol. 5.

šuâšu, ša-a-šu, šâšu, II i IV przyp. samodzielnego zaimka trzeciej osoby: jemu, jego, jej, ją, im, ich I, 54, 128; II, 10, 34; III, 38, 96; IV, 134; VI, 36, 136, 140; VII, 14, 90, 105, 107.
kîma ša-a-šu VI, 57.
šuâtu, šuâti(m), šâtu, ten I, 126; II, 5, 32, III, 36, 94, 127; IV, 120.
שבה šabû, ujarzmiać:
II_1 u-ša-bu-u IV, 124
II_1 mu-še-ib-bi-i VII, 41.
šabû, ujarzmiony, strącony VI, 129; VII, 41.
שבר šabâru, łamać.
II_1 u-šab-bir IV, 111.
[il] Šag-zu VII, 41, 43, 47.
שגם šagîmu, krzyk II, 52.
שגר šigaru, zamek V, 10.
שדד šadâdu, ciągnąć:
I_1 iš-du-ud IV, 139
I_1 ni-iš-du-ud I, 46.

šadû, wschód IV, 43 (sum. kur-ra)
šidê, dary IV, 134.
šû=on, šî=ona, šûnu, šun (l. mn. m.) šîna (ż.).
šû=ten, šî=ta (l. mn.) šûnu, šunûti, šinâti, šinâtina.
שוד šêdu, byk-bóg, demon pocieszyciel VI, 153.
שור šâru (?), wkroczyć:
II_1 (?) I_1 (?) šu-'-a-ru I, 24.
šûru, byk IV, 124.
שחד šaḫâdu, podnosić się:
II_2 liš-taḫ-ḫi-dam-ma I, 120; III, 30, 88
II_2 liš-taḫ-ḫi-da-am-ma II, 26.
שחח šaḫâḫu II_1 uciskać:
II_2 uš-taḫ-ḫa-aḫ II, 52.
שחרר wpaść w nędzę:
III/II_1 uš-ḫa-ri-ir-ma II, 6
III/II_1 uš-ḫa-ri-ir 86.
šaḫarratu, trwoga, nędza VII, 42.
שחת šaḫâtu, wahać się:
I_2 iš-ta-ḫat I, (67).
שטר šaṭâru, pisać:
I_1 iš-ṭur-ma IV, kol. 5
I_1 li-iš-ṭur-ma VII, 138
I_1 ša-ṭir-ma I, 1 kol. 1; 2 kol. 3; II, 2 kol. 2
I_1 ana pî ša-ṭa-ri IV, kol. 3.
šaṭru, napis IV, kol. 4.
שיח šîḫu, šêḫu, rość:
I_1 i-ši-ḫu I, 11.
שים šâmu, określać, przeznaczać (losy):
I_1 lu-ši-im II, 138
I_1 lu-šim-ma III, 62, 120
I_1 li-ši-ma III, 10
I_1 i-šim-mu III, 138
I_1 i-ši-mu-ma IV, 33
I_1 i-ši-mu-ma IV, 33
I_1 ši-mat I, 8
I_1 ši-ma-šu III, 65, 123
II_1 u-ši-mu VI, 93
II_1 mu-šim-mu III, 130
I_2 iš-ti-mu I, 140; II, 46
III/II_2 uš-ti-šam III, 50
III/II_2 uš-te-šam III, 108.
šîmtu, przeznaczenie, los I, 8, (79), 140; II, 46, 133, 136, 138; III, 10, 50, 60, 62, 65, 108; 118, 120, 123, 130, 138; IV, 4, 6, 21, 33; V, 84; VI, 82, 93; VII, 84.

ši-ma-a-šu (Langdon BE, 188 uw. 2 od šimtu, przeznaczenie, Luckenbill od šîmu, cena, zasługa VI, 169.
tašîmtu, rozwaga, rada II, 57.
שכר š(s)ikkatûtu, dwództwo I, 131; rab šikkatûtu, dowództwo.
שכן šakânu, położyć;
I_1 taš-ku-nu-ma VI, 49
I_1 iš-kun IV, 39, 60
I_1 iš-kun-ši III, 37
I_1 iš-ku-nu I, 127; III, 133; VI, 75, 76
I_1 iš-ku-nu-ši II, 33, 95
I_1 iš-ku-nam-ma IV, 138
I_1 liš-ka-nu III, 8
I_1 šuk-na-a-ma III, 118
I_1 šuk-na-ma II, 126; III, 60
I_1 ša-ki-in VI, 128
I_1 šak-nu-ma VI, 80
IV_1 liš-ša-kin I, 40
I_2 iš-ta-kan V, 11
I_2 šit-ku-na-ma I, 112; II, 18; III, 22, 80
I_2 šit-ku-na-at-ma II, 12; III, 16, 74
I_2 liš-ta-kan VII, 138.
šukuttu, ozdoba, zaopatrywanie, śpichlerz V, 13; VII, 8.
šikittu, dzieło, tworzywo VI, 133.
šikkatu, łup VI, 126.
שכר šikru, oszołomienie z picia III, 136.
šikaru, napój šikaru VI, 77.
I. שלט šalâṭu, przeciąć:
I_1 ša-liṭ-su-nu I, 17
II_1 u-šal-liṭ IV, 102.
שלם šalâmu, być całym:
I_1 li-iš-lim IV, 24.
šalmu, šalamtu, trup IV, 104, 135; VII, 130.
šulmu, zbawienie, pomyślność IV, 34.
šulmânu, dar IV, 134
šalšu, trzeci V, 82; VI, 91, 159.
šalšiš, po trzecie VII, 19. 43.
šal-tum (Langdon BE, 198, 65) zwycięstwo VII, 65.
שם šumu, imię, nazwa, wiersz I, 2, 8, 10; IV, kol. 2; V, 82; VI, 6, 89, 91, 124, 125, 143, 147, 151, 159, 163, 168, 170; VII, 75, 109, 116, 120, 124.
šammu, roślina IV, 62.

$א_4$שמ šemû, słuchać:
I_1 i-šim-me V, 138
I_1 iš-me-ma I, 105; II, 5, 49; VII, 118
I_1 iš-me-e-ma II, 79
I_1 iš-mu-ma III, 125
I_1 iš-me-šum-ma I, 51
I_1 še-mi II, 98
I_1 še-me V, 1 kol.
I_1 še-ma-ta II, 77
I_1 ina še-mi-ša IV, 87
I_1 ina še-mi-šu V, 1 kol.; VI, 1
I_1 ina še-mi-su V, 3 kol. 1.
I_1 ina še-me-e-šu VI, 55
I_2 iš-te-mu-u VI, 165.
tašmû ($א_4$שמ?) wysłuchanie VII, 20.
שמה šamû, niebo IV, 14; V, 19, 82, 86; VI, 44, 46, 80, 81, 116, 145, 148, 150; VII, 16, 66, 70, 106.
šamâmu, niebo zwykle w znaczeniu widnokręgu niebieskiego I, 1; IV, 138, 145; VII, 110.
שמח šamâḫu, rozwijać się bujnie:
I_1 šam-ḫat I, (87).
$א_1$שמל šumêlu, lewy IV, 56; V, 10.
šumma, jeżeli II, 77, 134; III, 58, 116; šummama.
שמר šamâru, być szalonym:
I_2 šit-mu-riš IV, 89.
il Šamaš, bóg słońca V, 19.
שמש šamšu, słońce I, (102); V, 21, 22.
שן šattu (šantu), rok I, 13; 2 kol. 7; V, 3, 5; VI, 60, 61.
I. שנה šanû, stawać się innym:
II_1 lu-ša-an-ni-ma VI, 9
II_1 u-ša-an-na II, 10
II_1 u-ša-an-ni IV, 88
III_2 uš-teš-ni-ma VI, 43.
II. שנה šanû, powtarzać, opowiadać:
I_1 ša-na-at V, 22
II_1 šu-un-na-a III, 12
II_1 li-ša-an-ni-ma VII, 127
II_1 u-ša-an-na-aš-šu VI, 12
II_2 uš-tan-nu-ni I, 56.
šinâ, dwa IV, 137; ana ši-na, na dwie części VI, 10.
šanû, drugi, inny VI, 61, 147; sanumma VI, 90.
šaniš, wtórnie VI, 155.
šunnû, zdublowany; — šu-un-na-at ili, dwoistość (głowy) boga I, 91.
שנן šanânu, bvć podobnym:
I_1 ša-ni-nu I, 14, 20
I_1 la ša-na-an IV, 4; 6
šanû, inny I, 125.

šinnu, ząb I, 115; II, 21; III, 25, 83; IV, 53.
שסה šasû, wzywać:
I_1 is-si I, 30
I_1 il-si II, 71, 107
I_1 is-si-ma IV, 89
I_1 iš-ši-ma (= is-si-ma) VI, 87
I_1 is-su-u III, 125
I_2 il-ta-si I, 42
šaptu, usta II, 50, 89, 116, 117, 119, 140; III, 64, 122; IV, 61, 72, 98.
šiptu, (ושף) zaklęcie IV, 91; VI, 157; VII, 11, 26, 34.
שפה według Muss-Arn. Gl. 117 jest pierwiastkiem dla išpatu, kołczan IV, 38; ZA. 1923, 46 podaje że išpatu = eš(bît) + pan (ḳaštu).
שפח šapâḫu, rozszerzać:
II_1 lu-šap-pi-iḫ (zniszczyć?) I, 39
שפל šapâlu, poniżać się:
III_1 šu-uš-pu-lu IV, 8
šapliš, na dole I, 2; VI, 40.
šaplu, spodnia część III, 69; IV, 118.
שפר šapâru, posyłać:
I_1 aš-pur-ma III, 53, 111
I_1 lu-uš-par-ka III, 4
I_1 iš-pur-ši IV, 76.
šipru, wiadomość, poselstwo, rzecz VI, 37, 57, 67.
שפרר rozszerzać:
III/II_1 uš-pa-ri-ir-ma IV, 95.
šapattu (šabattu), nazwa księżyca podczas pełni V, 18.
שקה šaḳû, być wysokim:
I_1 ša-ga-ta IV, 15
III_1 tu-ša-aš-ki IV, 81
III_1 u-ša-aš-ki I, 128; II, 56; III, 38, 96
III_1 u-ša-aš-ḳa II, 34
III_1 nu-ša-aš-ḳu-u VI, 144
III_1 šu-uš-ḳu-u I, 139; II, 45; III, 49, 107; IV, 8; VII, 13
III_1 šu-uš-ḳu I, (92); VI, 108
šaḳû, wysoki II, 74; VII 65, 86
šaḳiš, wysoko I, 103
šaḳummeš, smutno I, 58; II, 6
שקמם, III/II_1 šuḳam(m)umu, stać prosto I, 26.
שקש šaḳâšu, zniszczyć:
I_1 šu-uḳ-ḳi-ši I, 104
šaḳšu (šaḳ(i)šu(?), niszczyciel IV, 52.
שרא mešrû, wzrost, bogactwo; — mešrêti, siły ciała: I, 100.

שרב šarâbu, stawiać w stan oskarżenia:
I_2 liš-ta-ri-bu VI, 150.
šarbâbu, strach I, 119; III, 87.
šarbâbiš II, 25, 83.
שרח šarâḫu, być olbrzymim:
II_1 u-šar-ri-ḫu VII, 119
II_1 li-šar-ri-ḫu VII, 25.
ši-ri-su, słodki napój III, 135.
שרק šarâḳu, użyczać, rozdawać.
I_1 ša-riḳ VI kol. 1; VII 1
šarrûtu, panowanie IV, 14; VII, 79.

šarru, król IV, 28; V, 3 kol. 3; VI, 20, 39, 45, 146; VII, 65.
šuršu, korzeń, — šuršiš, aż do korzenia IV, 90; VI, 66.
ששם šašmu, bitwa IV, 86; VI, 154.
šašmeš, dla walczenia IV, 94.
שתה šatû, pić;
I_1 iš-tu-u VI, 77
I_1 ina ša-te-e III, 136,
šûtu, południe IV, 43.
šittu (ושן), sen I, (64, 65).
שתח (√ šiḫu) šatâḫu być wybitnym:
II_1 šu-ut-tuḫ I (100).

ת.

tû, zaklęcie I 62, 133; II, 39, 128; III, 43, 101; IV. 71, 91; VII, 33.
תאה te'ûtu, ti'ûtu, pożywienie VII, 69.
תאם($א_2$) ti-amat, Tiâmat I, 4, 22, 23. 26, 32, 33. 36, 41, 88, 105. 2 kol. 1; II, 1, 3, 10, 11, 15, 49, 75, 84, 91, 122, 124 126, 128, 135, III, 15, 19, 59, 73, 114, 117, 128; IV, 31, 41, 48, 60, 65. 71, 76, 87, 89, 93, 97, 105, 128, 129; VI, 24, 30; VII, 87, 92, 108, 112. Ti-a-ma-ti III, 77; Ti-wa-wa-ti II, 81; III, 56.
תבא (תבה?) tibû, iść naprzód, postępować.
I_1 ti-bu-u III, 40 IV, 48
I_1 te-bu-u III, 98, VII, 12
I_1 te-bu-ni III, 77
I_1 ti-bi-u-ni I, 109; II, 15; III, 19
I_1 ti-bu-ka IV, 73
III_1 u-šat-ba-am-ma VI, 65
I_2 it-ti-bu IV, 94.
תבך tabâku, wylewać, wytrząsać:
I_1 lit-bi-ku (?) VI, 106
I_1 tu-bu-uk IV, 18
I_1 tab-ku I, 101.
תור târu, zwracać się:
I_1 i-tur II, 140; III, 64, 122
I_1 i-tu-ur IV, 26
I_1 i-tu-ra II, 82; III, 54, 112; IV, 128
I_1 tir-ri I, 103,
I_1 tu-ur IV, 24
II_1 u-tar-ra VII, 133
II_1 u-tir-ru VII. 22
II_1 u-ta-ri IV, 71
II_1 nu-te-ru I, 96
II_1 nu-ta-ar I, 100, 102

II_1 mu-tir II, 105, 134; III, 10, 58, 116, 138; VI, 168
II_1 mu-tir-ru IV, 13
III/II_1 šu-te-ra II, 136: III, 61, 118.
taiâru, litość VII, 27,
taḫâzu, bitwa I, 124; II, 2, 30, 121; III, 34, 92; VI, 24, 30, VII, 88.
taḫâziš, do walki IV, 94.
תכל takâlu, ufać,
I_1 tak-lu-ka IV, 17.
tukultu, siła, VI, 139.
ta-am, sufiks po liczbach I, (97)
תמה tamû (pochodne od amû, emû), mówić;
I_1 i-ta-mi-šu II, 108
I_1 a-ta-ma-a VI, 22
I_1 i-ta-ma-a III, 57, 115
I_1 i-te-mi IV, 88
תמח tamâḫu, wziąć, trzymać:
I_1 it-muḫ VI, 141
I_1 it-mu-uḫ IV, 122
I_1 ta-me-iḫ IV, 62
III_1 u-šat-mi-iḫ I, 137; III, 47, 105
III_1 u-šat-me-iḫ II 43
I_2 it-ta-maḫ I, (72)
תקה taḳû Deimel En. eliš 66, szanować, czekać na kogo (?)
II_1 u-taḳ-ḳu VII, 4.
tuḳuntu tuḳumtu, walka II, 53, 106; IV, 55, 118; VI, 23, 25, 29.
târîtu, zobacz ארה ($א_2$).
תרר tarâru, drzeć:
I_1 it-ru-ra IV, 90
I_2 it-tar-ru IV, 108.
têrtu ($א_1$יר?) mandat, zlecenie, omen I, 125; II, 31; III. 14, 35, 72, 93; VI, 18, 45, 79; VII, 6, 122, 138.
il Tu-tu VII, 9, 15, 19, 25, 33.

OMYŁKI DRUKARSKIE:

jest	a winno być:
19, uw. 15; i-ḫi-ik-ku-ma	i-ḫi-ik-ku-ma
20, uw. 7: Λαχον i Λαχην	Λαχος i Λαχη
21, uw. 10: bogini Laḫmu	bogini Laḫamu
23, uw. 17: ku-u-lu	ku-u-lu
24, 4: i-ni-iš-du-ud	i ni-iš-du-ud
26, w. 64: ṭu-ub-kit-tum	tu-ub-ḳit-tum
26, 65: apšâ-am	apsâ-am
26, 85: i-ti-nik-ma	i-ti-nik-ma
28, 84: ḫa-mat-si-na	ḫa-maṭ-si-na
30, 108: i-taḫ-ḫa	i-ṭaḫ-ḫa
34. 128: u-ša-aš-ḳi	u-ša-aš-ki
34, 132: ip-kid-ma	ip-kid-ma
36, I kol. 3: sa	ša
36, w. 3: u-lam-mi-im	u-lam-mi-in
36, 6: uš-ḫa-ri-ma	uš-ḫa-ri-ir-ma
38, 18: šu-la-a-tum	ṣu-la-a-tum
43, uw. 4: Jansen	Jensen
44, w. 106: kar-du	ḳar-du
44, 111: ḳit-ru-biš	kit-ru-biš
44, uw. 5. דבל	ובל
46, 119. suk-tu-mat	šuk-tu-mat
47, 134: właściciel	mściciel
48, kol. 3 sangu	šangû
49, 4: ubšuḳinnaki	Ubšukinnaki
55, 62: ubsuḳinnaku	Ubšukinnaku
70,70: kar-da	ḳarda
72, 107: ri-su-ša	ri-ṣu-ša
74, 124: mat-ta-du	mut-ta-du
76, 142, 143: apšî	apsî
82 76, 80: iṣ kašti	is ḳasti
102, kol. 3: Nabû-balaṭ-su-ikbi	Nabû-balaṭ-su-iḳbi
118, 45: I_1 li-ab-bit-ma	II_1 li-ab-bit-ma
121, 43: IV. ארח$_2$	ארה$_2$
124, 4 : III_1 uš-daš-ša-a	III/II_1 uš-daš-ša-a
127, 11: III_1 liš-ḫar-mi-mu	III/II_1 liš-ḫar-mi-mu.

